

צ'בזטי מוזהר"ן
קמא

דף פו: פו:

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה סט

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

יד **ואוהבי עשיר רבים**. וזה מחמת שהנפש באה ממקום עליון, שהממון בא ומשתלשל ומתהווה משם. כי בודאי התהלת המקום שמשתלשל משם הממון, הוא בוודאי^א בחי' קדושה ושפע קודש. ואח"כ נתגשם למטה, כדרך ההשתלשלות, ונתהווה ממון. וע"כ הנפש תאיבה לממון, מחמת שהנפש באה ממקום שהממון בא משם. אך צריך לבלי להתאוות להממון, כמבואר כבר כ"פ גודל גנות תאוות ממון ^[2], רק להתאוות ולאהוב המקום שהממון בא ומשתלשל משם ^[3] כנ"ל. ובבחי' זו רבי מכבד עשירים, כשארז"ל (עירובין פ"ו). מחמת שיש להם ממון שהוא בא ממקום גבוה כנ"ל :

ודע שראוי שכל ישראל יהיו להם ממון, ^[4] אך יש מדה אחת שמפסדת ומאבדת מהם הממון. והיא מדה רעה מגונה, שקשה מאד להנצל ממנה. ואפי' אם ירצה א' להנצל ממנה, ובפרט בשביל תאוות^ה הממון, כדי שלא תפסיד לו את הממון, עכ"ז המדה רעה הזאת מתגברת עליו בילדותו ובקטנותו, ועיי"ז מפסדת ממנו הממון שהיה ראוי שיהיה לו. והמדה רעה ההיא הוא מדת הכעס, שעיי"ז מפסיד ומאבד הממון הראוי לו. כי בבחי' שורש ההשתלשלות שמשתלשל הממון, ממקום שמשתלשל משם, הוא בחי' אחת עם הכעס ממש. ועי"כ הבעל דבר כשרואה שמשתלשל ויורד שפע לאדם שיהיה לו ממון, אזי יורד ומוזמין לו כעס, ועושה לו מבחי' ההשפעה 'וההשתלשלות שיורד אליו שיהיה לו ממון, עושה לו ממנו כעס. כי הכעס הוא ממש בחי' אחת וענין אחד, עם הממון, כמקום שורש ההשתלשלות, ואין ביניהם שום הפרש. כי שניהם יורדים מגבורות, ונמשכין ממקום אחד ממש, בבחי' (איוב לו) **מצפון זהב יאתה**, וכתוב (ירמיה א) **מצפון תפתח הירעה**, היינו בחי' כעס, כמ"ש (קהלת יא) **והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך**. כי הממון והעשירות הוא' בחי' חומה, כמ"ש (משלי יח) **הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה וכו'**. והכעס הוא קילקול החומה, כמ"ש (שם כה) **עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו**. והבעל דבר כשרואה שיורד לאדם השתלשלות שפע של ממון, שהוא בחי' חומה כנ"ל, אזי הוא עושה לו מזה ההשתלשלות, כעס, שמזמין לו דבר לכעוס, ונתקלקל בחי' החומה, על ידי הכעס כנ"ל. כי הכעס והממון הם בחי' אחת בשורש ההשתלשלות כנ"ל. ועי"כ בקל מהפך לו ההשתלשלות שפע של ממון, שהוא בחי' חומה, לכעס, שהוא היפך החומה, ועושה לו **מחומה חימה**, שמהפך הממון לכעס כנ"ל ^[5]. כי תחילת שורש^ה השתלשלות הממון, היא' מקום שהנפש באה משם, בבחי' (דברים כד) **ואליו הוא נושא את נפשו**, הנאמר על ממון של שכיר יום, וכמ"ש (איכה ה) **בנפשינו נביא להמינו**, ועי"כ הנפש מתאוה ותאב לו כנ"ל. ועל ידי כעס מאבד נפשו, בבחי' (איוב יח) **טורף נפשו באפו**, כמובא בזהר (תצוה ד"ק פ"ב)^[6] :

חומר אימור כעס וגזילה סח סט

ודע שאפי' אם כבר הגיע לו השפע, ונתהווה ממנה ממון, וכבר יש לו הממון, שהוא בחי' חומה כנ"ל. על כל זה לפעמים הבעל דבר מגרה אותו בכעס גדול כל כך, עד שמפסיד ומאבד ממנו, אפי' הממון שיש לו כבר. אף שהיה ראוי שלא יוכל אז להפסיד לו הממון על ידי הכעס, מאחר שכבר נתהווה מההשתלשלות^ה השפע ממון, ושוב אי אפשר להתהפך לכעס, ואדרבא הממון שיש לו, שהוא בחי' חומה, ראוי שיגין עליו שלא יוכל להפסיד לו ולהזמין לו כעס, שהוא היפך "בחי' חומה. על כל זה יש כח ביד הבעל דבר להתגבר על האדם בכעס גדול כ"כ, שיפסיד ממנו אפי' הממון שיש לו כבר. כי כשהממון יורד לאדם, הוא בבחי' (תהלי" קיא) **טורף נתן ליראיו**. והוא מהפכו לכעס, ונעשה מזה **טורף נפשו באפו** כנ"ל. ה' ישמרנו^ה ויציילנו ממדה המגונה הזאת אכ"ר :

סט ^[7] **דע** שהגזול את חבירו ממון, כזה הוא גזול ממנו בנים, היינו שהגזלן נוטל מהגזול בנים. כי עיקר הממון של האדם בא לו על ידי בת זוגו ^[8], כי עיי' אור נפשה ^[9] מזה בא לו הממון. היינו עיי' שמתנוצץ ומתפשט אורות מאור נפשה, אלו האורות הם בחי' הממון. כי הממון הוא ממקום הנפש, כמבואר כמ"א ^[10]. ונפש היא^ה בחי' נקבה כידוע בכתבי האר"י ^[11]. כי היא^ה הבחי' האחרונה מן נפש רוח נשמה. וכן כלל נפש רוח ונשמה שלה, הוא בחי' נפש נגדו. כי כלל המדרגה^ה התחתונה, היא בחינות נפש, בחי' נקבה, נגד מדרגה^ה שלמעלה הימנה. עי"כ על ידי בחי' הנקבה בת זוגו, שהוא^ה בחי' הנפש אצלו, על ידה בא לו הממון. כי עיקר הממון תלוי בה, כמבואר כמ"א ^[12]. כי היא בחי' רגליו, כ"ש בזהר (וירא קי"ב ע"ב) **רגלי חסידיו ישמור** ^[13] דא איתתא. וכתוב ^[14] **ואת כל היקום אשר ברגליהם** זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו (פסחים קיט) ^[15]. כי עיקר הממון בא מבחי' נפש, בחי' נקבה, בחי' רגליו. וזה שאמרו רז"ל (יבמות ס"ב ע"ב) השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה, היינו בלא ממון. כי חומה היא בחי' הממון, כמ"ש (משלי יח) **הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה וכו'**. ועי"כ אמרו רז"ל (כ"מ ז"ט) ^האייקירו לנשייכו כי היכי דתתערתו ^(?): וכל אדם ואדם כאשר הוא בא לעולם, הוא בא עם בת זוגו המיוחדת לו ^[16] ועם סכום ממון הקצוב לו שיהיה לו בזה העולם. וכמה פירות, היינו בנים, שיהיו לו בזה העולם. והם בחי' אילן וענפים ופירות. היינו שאור נפשה הוא בחי' עיקר האילן, שממנו יוצאים ומתפשטים ענפים, היינו התנוצצות והתפשטות אורה, היינו בחי' הממון כנ"ל, הוא בחי' ענפים של האילן. ועל הענפים אלו גדלים הפירות, היינו הבנים. נמצא כשאחד גזול מחבירו ממון, הוא גזול ונוטל ממנו ענפים של האילן שלו, היינו התנוצצות אור נפשה, שמשם הממון כנ"ל. עי"כ עיי"ז הוא גזול ונוטל ממנו **נפש בניו ובנותיו** ^[17],

פו.

מוהר"ן

תורה אור

משלי יד (כ) גם לרעהו
 ישנא רש ואהיב עשיר רבים:
 איוב לו (כב) מצפון יָהֵב
 יאתה על אלות גורא הוד:
 ירמיה א (יד) ויאמר יהוה
 אלי מצפון תפתח החרץ על
 כל יושבי הארץ:
 קהלת יא (י) והסר כסס
 מלבב והעביר רעה מבשרר
 כי תגלות והשתרו הבל:
 משלי יח (יא) הון עשיר
 קרית עזו וכוחה נשגבה
 במשמתו:
 משלי כה (כח) עיר פרוצה
 אין חומה איש אשר אין
 מעצר לרוחו:
 דברים כי תצא כד (טו)
 ביומו תמן שברו ולא תבו
 עליו השמש כי עני הוא
 ואליהו הוא נשא את נפשו
 ולא יקרא עליו אל יהוה
 והיה כף חטא:
 איכה ה (ט) בנפשו נביא
 לחמנו מפני חרב המדבר:
 איוב יח (ד) טורף נפשו באפו
 הלמענף תעזב ארץ ויעקם
 צור ממקומו:
 תהילים קיא (ה) טורף גמן
 ליראיו יזכר לעולם בריתו:

תורה סט

	שמואל-א ב (ט) רגלי חסידו יִשְׁמְרוּ וְרַשְׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמֹו כִּי לֹא בִכְחַ יִגְבֵּר אִישׁ: דברים עקב יא (ו) וְאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָו וְלֹאֲבִידָם בְּגִי אֲלִיָּאב בֶּן יֶאֱזֹבֵד אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתִּבְלַעַם וְאֵת בְּמִיתָם וְאֵת אֲהֻלֵיהֶם וְאֵת כָּל הַיּוֹקִים אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל:

^[1] מתרצו - בודאי

^[2] עיין לעיל תורה יג ותורה כג ותורה נג אות ה' וט' ולקוטי עצות ערך ממון אותיות לא לב, ותורה קנג ותורה א תנינא וספורי מעשיות מעשה מבעל תפילה.

^[3] עיין תורה כג [דף לה: ריש טור ב']

^[4] עיין לק"ה פורים ו' א'

^[5] בתשכט - תאות

^[6] בתשכט - והשתלשלות

^[7] בדפד"ר ותורלד - היא, בתקפא - היא (לא ברוח), מתורלו - היא

^[8] ועיין מזה גם בתורה נט אות ה'.

^[9] תיבת שורש נוסף בתקפא

^[10] בדפד"ר ותורלד - היא, בתקפא - היא (לא ברוח), מתורלו - הוא

^[11] עיי"ש פ' אור יקר לרמ"ק כרך י' עמ' קנא קנב ועיין שערי קדושה למהר"ח ח"ב שער ד'. ולעיל תורה נט אות ה' וספר הלכותים להארז"ל משלי פ"א.

^[12] בתשכט - והשתלשלות

^[13] בתורלד - בחינות

^[14] מתרצו - ישמרינו

^[15] תורה זו נאמרה כשרבנו גר בברסלב, וי"א שנאמרה בראש השנה, וי"א שנאמרה אחרי שנאמרה תורה נט בר"ה שנת תקסו ועיין חיי מוהר"ן סימן כט ופל"ח תורה זו אות ג' ובספר באש ובמים ח"ד פרק כה עמ' רסב.

פו: ליקומי

חומר איסור גזילה סמ

מוהר"ן

להם שלימות, ע"כ יוכל להזיק לו באלו המאה אדומים לבד שנמל ממנו, ליטול ממנו כל הבנים. וכן יש בענין זה כמה וכמה שינויים¹⁰, לפי הגזילה, ולפי האילן, והענפים והפירות, במהותם וכמותם. והכלל כי היא צריכה תמיד להשלים אורה [11]. וכל זמן שאין לה שלימות, א"א לה להוליד. ועיקר שלימותה על ידי הממון, כי הוא בחי' התנוצצות אורה כנ"ל: וזה שכתוב (ישעיה א) **למדו היטב דרשו משפט אשרו המון**, שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הגזול [12], להציל עשוק מיד עשוק¹³, כדי להציל נפש בניו ובנותיו כנ"ל. וזה **למדו היטב וכו'**, שמה שתעשו משפט ותצילו גזול מיד גזול, עיי' תעשו טובה להבנים, שהם בחי' **לימודי ה'**, כמה שכתוב (שם נד) **וכל בניך לימודי ה'**. וזה **למדו היטב**, שההטבה תהיה להבנים, שהם בחי' **לימודי ה'**. וזה סוד כוונת הגמרא (ב"ק קג) הגזול את חברו שזה פרוטה יוליכנו אחריו אפילו למדי. והוא פליאה נשגבה מאד, למה תפסו מדי דווקא. אך דע שהגמרא היא נעלמת ונסתרת מאד [14], וזה כוונתם האמת [15]. הגזול וכו' יוליכנו אחריו אפי' למדי, היינו **לימודי ה'**, היינו הבנים. שצריך להזהיר לו אפי' הבנים שגזל ממנו על ידי שגזל את ממונו. וזה למדי, בחי' **לימודי ה' הגזל**: **וְדַע** שלפעמים אף שנוטל ממנו ממון, עכ"ז לא יזיק לבניו, ולא יחסר אור נפשה. כי ברוחניות הנפש מרגשת הכאב והצער הגדול שיש לה, כשזה הגזול שהוא כמו רוצח נפשות ממש, בא לחסר אורה ולגזול נפש בניה. וע"כ היא מצמצמת אורה, וממשיכה ומכווצת עצמה, ומקבצת לעצמה חלקי נפשה, כדי שזה הגזול לא יוכל לינק ממנה ולחסר אורה. עד שלפעמים לא יוכל הגזול להתגבר עליה לקבל מאורה, ואף שגזל ונטל ממון ממנו, עכ"ז כבר התגברה הנפש, וצמצמה ומשכה וקבצה אורה ולא הניחה לקבל מאורה. וזה הממון שלקח הגזול, אינו ממון כלל, רק עפרא בעלמא, מאחר שאין בו אור כלל. והממון הזה הוא בבחי' **עפרות זהב** (אויב כה) בבחי' (ד"ה כ ט) **אין כסף נחשב**, מחמת שאין בהכסף והזהב שום אור, כי התגברה ולא הניחה לקבל מאורה. וכמו שיש דוגמתו בעולם הזה, כי יש אילנות במדינות¹⁶ אונגריה, שכשאדם בא ליטלם הם ממשיכין ומקמינים עצמן, ואינם מניחים ליטול אותם [17]: **וְאִלָּה** בחי' קידושין, כי כשאין שלימות בדבר, יש שם אחיות הסמ"א והקליפות [18]. והנפש בחי' נוקבא היא בין הקליפות. כי היא מתפזרת ונדחת ביניהם תמיד, בבחי' (משלי ה') **רגליה יורדת**¹⁹ **מות**. ועל כן כשהיא רואה זה הכסף או שוה כסף, שהוא בחי' שלימות אורה כנ"ל, ביד זה האיש שבא לקדש אותה ולהשלימה, עיי' תאיבה אליו ונכספת לו, שהוא ישלים אורה, ויקבץ נדחיה [20] מבין הקליפות, להוציא רגליה ממות. וזה בחי' קידושין בכסף, כי עיי' שנשלם אורה על ידי הכסף, ואין בה חסרון, עיי' היא **מתקדשת מטיבא**²¹ [22], ויוצאה מבין הקליפות. וע"כ היא מקודשת ונקנית אליו עיי' הכסף הזה, כי הכסף הוא שלימות אור האשה כנ"ל. וזה לשון קידושין, שמתקדשת ומזמנת עצמה לצאת מן

שהם תלויים וגדלים ויונקים מאור הענף הזה, כי הם הם הפירות הגדלים על הענפים אלו, וכשנוטל הענף נוטל הפירות: וזה שכתוב (אסתר ה') **ויספר להם המן את כבוד עשרו, ורוב בניו**. כי זה תלוי בזה. וכמ"ש (אויב כא) **עתקו גם גברו חיל זרעם נכון לפניהם וצאצאיהם לעיניהם**. עתקו גם גברו חיל, זה עשירות [23]. על ידי זה זרעם נכון וכו'. [24] וזה שאמרו רחל ולא [25] **כי כל העושר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו** לנו ולבנינו דייקא כי עיקר העשירות עיי' האשה ובה תלויים הבנים כנ"ל. כי האשה היא עיקר' בחי' האילן והעשירות הם הענפים של האילן, והבנים הם הפירות הגדלים בענפים אלו כנ"ל (השמות) וזה סוד שאמרו רז"ל (ב"ק קט) הגזול את חברו כאלו גזול ממנו נפש בניו ובנותיו: **וְדַע** שאם זה הגזול עדיין לא היה לו בנים, יוכל לגזול ממנו שלא יהיה לו [26], עיי' שגזול ונוטל הענף כנ"ל. ואפי' אם כבר יש להגזול בנים, יוכל להזיק לו שימותו בניו ה"ו. כי אם עדיין הבנים צריכים לאמן [27], היינו לענפים שלה, כמו שיש פירות שלא נגמרו כל צרכן, וצריכים לינק עוד מהענף. וע"כ כשזה נוטל הענף, הוא מזיק הפירות, היינו הבנים, הצריכים לינק עוד ולקבל מהענף, היינו מהתנוצצות אור אמו' כנ"ל. והכל לפי הגזילה, והכל לפי האילן והענפים והפירות. כי יש כמה וכמה שינויים בין האילנות עצמן, ובין מהות ואיכות הענפים, ובין ריבוי הענפים, וכן בין הפירות, בכלן יש שינויים²⁸ רבים. כי יש אילן שיש לו ענפים רבים ופירות מועטים. וכן להיפך, ענפים מועטים ופירות רבים. וכן בין מהות הענפים עצמן, יש אילן שיש לו ענף אחד, אבל הוא יקר מאוד. ויש שיש לו עשרה ענפים, וכולם אינם שווים רק עשרה זהובים [29]. כן יש כמה ענפים שיש להם בנים רבים, ואין ידו משגת אלא זה אחד. היינו שכל הענפים שלו הם פחותים, ואינם רק בערך זהב אחד, או שיש לו ענפים מועטים ופחותים. וכן להיפך, יש עשיר גדול מחמת שהענף שלו הוא יקר מאוד, או שיש לו ענפים רבים ויקרים, ועם כל זה יכול להיות שלא יהיו לו רק בנים מועטים כנ"ל במשל האילנות. והנה נתפוס³⁰ למשל, אילן אחד עם ג' ענפים וכל ענף מיוחד לו שראוי להוציא ב' פירות, נמצא שראוי שיהיה לו ששה בנים. וכן נאמר למשל שכל ענף הוא בבחי' וערך שיהיה לו מאה אדומים, נמצא שראוי להיות לו שין אדומים משלשה ענפים הללו. נמצא אם גזול ממנה מאה אדומים, הוא גזול ונוטל ממנו [31] ענף אחד, נמצא שנוטל ממנו ב' בנים. אבל דע שבזה יש חילוק גדול, אם הפירות ראויים לצאת מהענפים בזה אחר זה, נמצא שאף שזה גזול ממנו ענף אחד, ונוטל ממנו ב' בנים, אעפ"כ עדיין ראויים לו להתקיים יתר הבנים של הענפים הנשארים, כי לא הזיק בהנשארים, כי לא נטל מהם כלום. אבל אם היו ראויים לצאת בבת אחת, בבחי' [32] ששה בכרם אחד, ע"כ אף שזה לא גזל ממנו כ"א מאה אדומים, שהם בחי' ערך ענף אחד של ב' פירות, עכ"ז קלקל אור כולם, מאחר שכולם היו ראויים לצאת בבת אחת, וזה נטל וחסר מהם אורם, ואין

תורה אור
אסתר ה (יא) ויספר להם את כבוד עשרו ורוב בניו ואת כל אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על השרים ועבדי המלך:
אויב כא (ו) מדוע רשעים יחיו עתקו גם גברו חיל: בראשית יושב לא (טז) כי כל העשר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלקים אליך עשה:
ישעיה א (יז) למדו היטב ודרשו משפט אשרו המון שפטו יתום ריבו אלמנות: ישעיה נד (יג) וכל בןך למודי יהיה ורב שלום בך: אויב כה (ו) מקום ספיר אבניו וזפת וזהב לו: וכל דברי הימים-ב ט (כ) וכל כלי משקה המלך שלמה וזהב וכל כלי בית יצר הלָבָנון וזהב סגור אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה:
משלי ה (ה) רגליה ירדות מות שאל צעריה יתמכן: שמואל-ב יא (ד) וישלח דוד מלאכים ויקחה וקבאו אלי וישבב עמה והיא מתקדשת משמאתה ותשב אל ביתה:

^a מצודות דוד שם

^b תוספת זו אינה בתקפא אלא נוספה בתרדל בלי סוגרים ובתרדל הוקפה בסוגרים ואחריה כתב (השמות) אולי מלוח השמות של תקפא שהיה להם (ונאבד) ובתשכס התוספת הוזה בלי סוגרים וללא ציון השמות.

^c בתרדל- כתוב כאן (בראשית לא), ובתרדל- נמחק, ובתשכס- החזירו

^d * בראשית לא טז

^e בתרדל- אלהים, בתרדל- אלקים

^f בתרדל- היא בחי' (ותיבת עיקר אינה) בתרדל- היא עיקר בחי'

^g בתרדל- בענפים כנ"ל, ומתרדל- בענפים האלו כנ"ל

^h עיין חיי מוהר"ן אות כט הובא בפל"ח אות ג' מעשה באחד שלא היו לו בנים שהיה שם בשעת אמירת התורה וכו'

^o עיין ערובין פב. דהיינו עד כבן חמש וצ"ע אולי כאן הכוונה לתינוק יונק דהיינו שנתים כמבואר בפרש"י בראשית כא ח' עפ"י גיטין עה: או אולי דווקא ליונק בפועל שזה תלוי באמו. מאידך אולי כאן הכוונה שסמוך על שלחן אביו נקרא צריך לאמו ועיין לקמן בעניין הירושה שנקט לפעמים אינם צריכים לאמן ועפ"י ירושה היא לגדולים ממש.

¹ בתשכס- אמן

^{2a} מתרדל- שינויים

^{2b} **כ"ע האם דומים דברים המונה ככל חיים או רק לשנה**

^{2c} בדפדפ"ר נתפוס, בתרדל- נתפס, מתרדל- נתפס

^{2d} **כ"ע כלאורה כ"ל הכסף שאם נוטל ממנו מאה דומים הוא נוטל ממנה ענף אחד**

^{2e} * שמות רבה פרשה א' פסקא ה' [מכילתא רבי ישמעאל בשלח מסכתא דפסחא פרשה יב. תנחומא פרשת שמות אות ה' הובא בפרש"י שמות א' ו' ופרש"י שמואל-ב ו' יא]

^{2f} מתרדל- שינויים

^{2g} נראה שהכלל הזה נלמד מה"ל שגם אחר שנתחבשל הממון מאור נפשה לממון גשמי אעפ"כ הוא מזיק לה עיי' הגזל מוכח שהוא משלים חורה. ועיין תורה כה עה"ס ונשגב נדקה לפ"י אולי דווקא עיי' גזלן ישראל.

^{2h} עיין פרש"י שם

²ⁱ בדפדפ"ר ותרדל- עשוק, ומתרדל- עושוק

³ מתרדל- היטב

^{3a} עיין זוהר ח"ג דף רמד: רבנן דמתניתין ואמוראין כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה.

^{3b} עיין שיחות הר"ן קלג שפירוש זה שמו רבינו שכך לומדים למעלה

^{3c} בתשכס- במדינת

^{3d} עיין ספר הברית ח"א מאמר יא פ"ד ד"ה וכן יש ג' מיני צמחים

^{3e} עיין ריש תורה לב

^{3f} גם בדפדפ"ר ותרדל- יורדת, ומתרדל- יורדות

^{3g} לשה"כ ישעיהו גו ח'

^{3h} לשה"כ שמואל-ב יא ד'

ליקוטי

הטומאה, ולקבל קדושה על ידו: ובכל המו"מ שהוא נושא ונותן ומרויה, הוא משלים אורה בזה, ומקבץ נדחיה. כי הוא צריך להשלים אורה תמיד, כי הוא בחי' הנקת האילן והענפים והפירות, שעל ידי שהוא מניקם ומשלימם, עייזו האילן מגדל ענפים, היינו שמתנוצץ אורה, והענפים עושים פירות כנ"ל. וזה שנותן לה כתובה תיכף אחר הקידושין [א], ומבטיח לה בכתובה ואנא אפלה ואוקיר ואוויץ ואפרנס אותך [ב], שמבטיח לה להשלים אורה תמיד, עיי הממון כנ"ל:
וזה בחי' ירושה ששייך לבנים. כי כשהפירות יוצאין, לפעמים עדיין צריכין לענפיהם לינק מהם כנ"ל. ועי' כשנפטר, ואינם יכולים לינק עוד, כי נפסק הנקות"י האילן, עי"כ הם מקבלים ויורשים הממון השייך להם, להשלים אורם, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה, וזה בחי' הכתובה שנוטלת: ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים, ואף על פי כן נוטלים ירושה. וזה מבחי' אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא תיכף עמהם בת זוגם, וממונם, ובניהם, היינו, האילן והענפים והפירות, והאב מקבץ אורם. ועי"כ אפשר שייהיה ג"כ לאב ממון בשביל בניו, על ידי שמקבץ חלקי אור שלהם. ועי"כ לפעמים הם נוטלים ירושה, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון שלהם, שקיבץ אביהם על ידם מחלקי אור שלהם. ובאמת לא היה ראוי לחלק הירושה בשוה, כי בודאי אינו שוה חלקי אורם. אבל א"א למסור משפט זה לב"ד שלמטה, כי אין יודע חילוקים אלו, כ"א היודע תעלומות, והוא באמת מסדר אחי"כ כראוי ונוטל מזה ונותן לזה :

ודע שעייזו שגזול את חבירו הוא בא להרהורים. כי בוודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חבירו שגזלו, עיי הממון שנמל ממנו, שהוא אור נפש כנ"ל. וכן היא מהרהרת אחריו [ג], עיי שמשך אותה אליו, עיי שמשך לעצמו אור נפשה. ועי"כ ארז"ל (סנהדרין פ"א) היורד לאומנות חבירו כאילו בא על א"א שנאמר [ד] **ואת אשת רעהו לא תמא וכו'**. כי הוא בא ומטמא ממש אשת רעהו עיי הגזילה כנ"ל : ולפעמים יאבד הגזול בת זוג שלו על ידי הגזילה. כי מאחר שנתן עינו בממון חבירו, היינו באור בת זוגו, א"כ הוא ממאם בשלו, ופונה א"ע משלו, ואינו רוצה בחלקו, בממון שלו, באור בת זוג שלו, עי"כ היא גם היא פונה את עצמה ממנו ומתרחקת ממנו כמו שהוא התרחק א"ע ופנה ממנה. וכמשארז"ל (ירושלמי ברכות פרק ט' [ב]) משל לאשה שהיא ממתנת לאיש כל זמן שהי' בדעתו להנשא לה היתה יושבת וממתנת לו כיון שהפליג את דעתו ממנה אף היא הלכה ונשאת לאחר. עי"כ אם אין להגזלן אשה יוכל לאבד בת זוג שלו: וגם יוכל הגזלן לפעמים לגזול מחבירו אפי' הבת זוג של הגזול. והכל לפי תוקף וחוזק תאוותו וחשקו והתגברותו על ממון חבירו בהרהור ובמעשה, עד דאפשר שיתגבר ויקח גם בת זוג של חבירו הגנזל. כי מאחר שהתגבר וגזל ממון

חומר איסור גזילה סט

מוהר"ן פז.

חבירו שהוא אור נפש בת זוגו כנ"ל, עי"כ לפעמים נמשכת היא בעצמה ג"כ אחר הממון שגזל זה הגזלן מבעלה. ועי"כ לפעמים הגזלן גזול גם אשת חבירו עיי הממון שגזל ממנו בידים, או עיי חמדה. כי דע, כי גם על ידי חמדה ותאוה [א] והשתוקקות שיש לו לממון חבירו, גם עייזו יוכל לגזול"י. כי המחשבה יש לה תוקף גדול, כמבואר במ"א [ב]. ועי"כ יוכל להיות שיחי' להאדם ממון גזילה, אף שלא גזל כלום בידיים. וזהו האיסור הלאו החמור שבעשרת הדברות **לא תחמוד** [ב], כי החמדה בעצמ' הוא איסור חמור מאד ר"ל, כי יש כח בהחמדה לגזול ממנו ממונו, **ונפש בניו ובנותיו** כנ"ל. ועל כן יש איסור אפי' י"מחשבה לשלוח יד בפקדון [ג]. כמו ששנינו בב"מ (דף מג ע"ב) החושב לשלח"י יד בפקדון. כי הפלוגתא היא רק אם חייב עי"ז כמו השולח יד ממש אבל איסור יש בודאי לכ"ע, כנ"ל :

וזהנה לפעמים הגזלן הוא בבחי' **ממאם באשת נעורים** [א], וחומד **אשת חבירו** כנ"ל. ולפעמים רוצה בשניהם, שרוצה את ממונו, וחפיץ גם בשל חבירו. וזה בחי' מכנים צרה [א] בתוך ביתו. והנביא הזהיר על זה כמ"ש (מלאכי ב') **ובאשת נעורייך אל תבגוד כי שנא שלה**. הכונה, אם אין די לך בחלקך, ואתה שונא את ממונך, שאינו מספיק לך, על כן שלה, היינו שתעשה תקנה לזה, שתתן צדקה. שהיא בחינות **שלה**, כ"ש (קהלת י"א) **שלה לחמך על פני המים**. כמה שארז"ל (גיטין ז' ע"א) אם רואה אדם שמוזנותיו מצומצמין יעשה מהם צדקה, כי מה שמוזנותיו מצומצמין, הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש, בחי' נוקבא, בבחי' **רגליה יורדות מות** [ב]. ועיי שמתגברים הקליפות עלי', הם יונקים ממנה ומחסרים אורה, ועייזו אין לו ממון. אבל על ידי צדקה הוא מוציאה מבין הקליפות. כי **צדקה תציל ממות** (משלי י') [ב], היינו ממה שהיה מקודם **רגליה יורדות מות**. ועל כן על ידי צדקה יוכל לתקן ממונו, בחינות אשת נעוריו, ולא לבגוד בה, וזה, **כי שנא שלה: ודע** שעל ידי צדקה יוכל לתקן ממון גזילה שיש לו, היינו שגזלו על ידי חמדה. כי גזילה ממש אין לה תקון עד **שישיב את הגזילה** [בא], וכן אם גזל את הרבים, צריך לעשות בחממון שגזל צרכי רבים [ב]. אבל אם יש לו ממון גזילה עיי חמדה כנ"ל, זה יכול לתקן עיי צדקה שעיי צדק' יתקיים כך. היינו שיתקיי' אצלו ממונו אף שהיא של גזילה על ידי החמדה: וזה שארז"ל (קידושין ע"א)‏^[כ] על פסוק (מלאכי ג'), **וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וככסף והיו לה' מגישי מנחה בצדקה**, צדקה עשה הקב"ה על משפחה שנטמעה נטמעה^[כ]. היינו שעל ידי צדקה נתתקן הגזילה, שהוא^[כ] בחינות משפחה שנטמעה^[כ], כי הוא בחי' גזול נפש בניו ובנותיו ונוטל אשת חבירו כנ"ל, עי"כ הוא בחי' משפחה של תערוכות^[כ]. ועיי צדקה נתתקן שיתקיים כך^[כ], כמו שאמרו משפחה שנטמעה נטמעה.

משפחה שנטמעה נטמעה. וזה, וישב מצרף ומטהר

^[1] ש"ע אהע"ז סימן סז

^[2] בדפור' - ואיזין, בתקפא - לא ברור ונראה ואיזין, בתרלד ומתורלו - ואיזין (ואיזין היא גרסת סוד חו"ט צט ובסוד אהע"ז קסו גרס ואזון, בסוד לוחא לחיבת אוקיר ובדמב"ס יבוס ותוליצה פ"ד הלכה לג גרס אפלט ואוקיר ואסובר ואיזון ואפרנט ואיכטי ייחכי, וגרסת הכתובה הנהוגה היום- ואנא אפלט ואוקיר ואיזון ואפרנט יתיכי)

^[3] גם בדפור' ותורלד - אותך, מתורלו - יתך

^[4] עיין תורה ז' תנינא אות י'

^[5] גם בדפור' הנקות, בתשכס - הנקת

^[6] בדפור' ותורלד ומתורלו - ונוטל, בתקפא לא ברור ונראה וניטל

^[7] עיין בפש"ט עה"ת בראשית אות קמח שהרהורה בו גורם לו להרהר בה

^[8] יחזקאל יח' ו'

^[9] עיי"ש בסוף מסכת ברכות. ועיין בבלי סוטה י. המונה אשתו מזונת עליו ועיי"ש מהר"ל חרדשי אגודת אפילו שאינה יודעת.

^[10] ההבדל בין חמדה לתאוה עיין רמב"ם גולה פ"א הל' ט' ו' ועיין רבנו בחיי וחזקוני דברים ה' יח ועיי"ש מורחי שאין הבדל

^[11] גם בדפור' ותורלד - לגזלו, ומתורלו - לגחלו

^[12] * בתורה קצנ ועיין שיחות הר"ן סימן ח' וסימן סב

^[13] שמות כ' יד

^[14] גם בדפור' ותורלד - מחשבה, ובתשכס - במחשבה

^[15] משנה ב"מ פ"ג משנה יב

^[16] מתורלו - לשלוח

^[17] לשה"כ ישעיהו נד' ו'

^[18] הלוקח אשה נוספת על אשתו נקראת צרה בפרש"י ויקרא יח יח וריש מסכת יבמות

^[19] משלי ה' ה'

^[20] ובמשלי יא ד'

^[21] ויקרא ה' כג

^[22] ביצה כט. ועיין ב"ב פח: אין תשובה לגזול וברשב"ם שם שצרכי רבים אינה תשובה שלימה

^[23] בתקפא - (קידושין ע"א) ובתשכס תוקן

^[24] בדפור' - משפחה שנדמעה נדמעה (ובלוח השמסות לדפור' לא ציין לזה)

^[25] בתורלד - שהיא

^[26] בדפור' - שנדמעה

^[27] בדפור' - תערוכות

^[28] בדפור' שיתקיים כך כמו שאמרו משפחה שנדמעה נדמעה

תורה אור

יחזקאל יח (ו) אל הַקְּרִים לא אָכַל וְעִנְיֹו לא נָשָׂא אֶל גְּלוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֵת אִשֶּׁת רֵעֵהוּ לא שָׁמַר וְאֶל אִשֶּׁה בְּדָה לא יָקָרָב:

שמות יתרו כ (יד) לא תַחֲמֹד בֵּית רֵעֶךָ ם לא תַחֲמֹד אִשֶּׁת רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ וְשִׁוְרוֹ וְחֲמורוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:
פ מלאכי ב (טו) וְלֹא אָחָד עָשָׂה וּשְׂאֵר רֵוֶחַ לוֹ וְזֶה הָאָחָד מִבְּקֶשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמָרְתָּם בְּרוּחָם וּבְאִשֶּׁת נְעוּרֶיךָ אֶל יְבִגְדּוֹ:
(טו) כִּי שָׁנֵא שֶׁלֹּחַ אָמֵר יִדְוֹךְ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִסְּהָ תִּסָּס עַל לְבוּשׁוֹ אָמֵר יִדְוֹךְ צְבָאוֹת וְנִשְׁמָרְתָּם בְּרוּחָם וְלֹא תִבְגְּדוּ:
קהלת יא (א) שֶׁלֹּחַ לַחֲמֹךְ עַל פְּנֵי הַמַּיִם כִּי בָרֵב הַמַּיִם תִּמְצָאנוּ:

משלי ה (ה) רָגַלְךָ יִדְוֹת קוֹת שְׂאוֹל צַעֲנִיהָ יִתְמַכּוּ:
משלי י (ב) לֹא יוֹעִילוּ אוֹצְרוֹת רָשָׁע וְצַדִּיקָה תִּצִּיל מָוֶת:

ויקרא ה (כג) וְהָיָה כִּי יִחָטֵא וְאִשָּׁם וְהִשְׁבִּי אֶת הַגְּזוּלָה אֲשֶׁר גָּזַל אוֹ אֶת הַעֶשֶׂק אֲשֶׁר עָשָׂק אוֹ אֶת הַתְּפִלָּה אֲשֶׁר תִּפְקֹד אוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֹדָה אֲשֶׁר תִּצָּא:

מלאכי ג (ג) וְנָשַׁב מִצָּרֶף וּמִטְהַר כֶּסֶף וּטְהַר אֶת בְּנֵי לֵוִי וְזָקַק אֹתָם מִכֶּהָב וּבְכֶסֶף וְהָיָה לִיקוֹן מְגִישֵׁי מִנְחָה בְּצִדְקָה:

פז: ליקוטי

חומר איסור גזילה סט

ויהי ביום השמיני ע

מוהר"ן

תורה אור
קהלת י' (ב) לב חכם לימינו
ולב כסיל לשמאלו:
דברים זאת הברכה לג (ב)
ויאמר יונה פסני בא וזה
משער למז הפיע מהר
פארן ואתה מרפבת קדש
מימינו אשדת למז:
משלי ג' (טו) ארך ימים
בימיה בשמאלה עשר
וכבוד:
איוב לט (טו) הקשית בגיה
ללא לה לריק יגיעה בלי
פחד: (יו) כי השם אלוה
חכמה ולא חלק לה בבינה:
תהילים סט (ה) רבו משערת
ראשי שגאי חנם עצמו
מצמיית איבי שקר אשר לא
גולתי אז אשיב:
משלי יד (טו) שחו רעים
לפני טובים ודשעים על
שערי צדיק:
מלכים ב-א א (ח) ויאמרו אליו
איש בעל שער ואזור עור
אזור בכתפיו ויאמר אליה
התשבי הוא:
שיר השירים ז (ו) ראשך
עלון כפרמל ונדלת ראשך
כארנן מלך אסור בקרמל:

תורה ע
ויקרא שמיני ט (א) ויהי
ביום השמיני קרא משה
לאהרן ולבניו ולקנני ישראל:

כסף וזקק אותם כזהב וכסף היינו שיצרף ויזקק הכסף והזהב
שהוא של גזילה כנ"ל, שהיא" בחי' משפחה שנממעה"ל :

וזה שארז"ל (קידושין ע.) הנושא אשה לשם ממון הויין ליה
בנים שאינם מהוגנים. כי כשנשאה לשם ממון, ופונה עצמו
להממון, הוא שומה וכסיל. כי **לב חכם לימינו ולב כסיל**
לשמאלו (קהלת י') (י) היינו שהחכם כשנושא אשה הוא פונה
לימינו, היינו להתורה, שהוא בחי' ימין, כמ"ש (דברים לג)
מימינו אש דת למז. היינו שנושא אשה בשביל התורה, כדי
שילמוד תורה במהר, כמשרז"ל (מנחה ק"ו). הלומד תורה
במהרה נושא אשה כ"ו. אבל **לב כסיל לשמאלו**, שנושא אשה
בשביל ממון, שהוא בחי' שמאל כ"ש (משלי ג') **בשמאלה עושר**
וכבוד. ונמצא כשנושא לשם ממון הוא כסיל, ופגם ואובד
דעתו, וע"כ הויין ליה בנים שאינם מהוגנים, מאחר שפגם
הדעת שמשם באים הבנים [1]:

ודע שע"י שפונה עצמו להממון, מזה נעשים שונאים [1]. כי
עיקר התגברות השנאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח. כי
אהבה תלויה בדעת ושכל, וכמ"ש (איוב לט) **תקשיח בני ללא**
לה כי השם אלוה חכמה [2]. היינו שאין לה אהבה על בני, זה
בא מחמת שאין לה חכמה. וע"כ כשיש לו עכירת המוח, מזה
יונקים ומתגברים השונאים. וכפי הבלבול והעכירות של המוח
על ידי תאוות ממון, כן התגברות השונאים : ולפעמים נעשים
מזה שונאי חנם, כי לפי תאוותו ופנייתו לממון, כן נעשה כסיל,
וכן נתעכר מוחו, וכן מתגברים השונאים. וכל זמן שהעכירות
בתוך המוח, אזי השונאים המתגברים משם, היינו מהעכירות
המוח, הם ג"כ שונאים בדעת ובמוח, שיש להם טעם על
שנאתם, אף שהדעת הזה הוא בבחינות עכירת המוח, כי עיקר
השנאה הוא רק מעכירת המוח, עכ"ז יש להם טעם על
שנאתם, מאחר שהעכירות עדיין בתוך המוח. אבל דע
שלפעמים "חושק כ"כ לממון, ונעשה כ"כ כסיל, עד שאין המוח
יכול לסבול כלל העכירות, עד שיוצא בבחינות שערות, כי
שערות הם מותרים מוחין כידוע [2]. ואז גם השונאים הכאים
משם, היינו מהעכירות הזאת, מבחי' מותרים מוחין, מבחי'
שערות, הם שונאי חנם. כי אין להם שום טעם על שנאתם,
מאחר שאינם באים אפילו מהעכירות שבתוך המוח, רק
ממותרים מוחין, מבחי' שערות. ע"כ אין להם שום טעם ודעת
אפילו של עכירת מוח על שנאתם, והם רק שונאי חנם. וזה
בחינות (תהלים סט) **רבו משערת ראשי שונאי חנם**, כי שונאי
חנם באים מבחי' שערות מותרים מוחין כנ"ל : אבל החכם אף
שיש לו ג"כ מותרים מוחין, בחי' שערות. דע שהחכם, בבחינות
מותרים מוחין ושערות שלו, הם בחי' **שער** בימין על השין.
שמותרים מוחין שלו הם בחי' שער, שפותח בהם שערי
החכמה והמדע לעבודת הש"י. כי מחמת שמוחו בעצמו א"א
להעולם לסבול לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתכסות

עצמו ולהשפיל עצמו לדברים קטנים ונמוכים, כדי שיוכלו
העולם לקבל ממנו, כדי שיפתח להם שערי החכמה והמדע
לקרבם להש"י. בבחי' (משלי יד) **שחו רעים לפני טובים**
ורשעים על שערי צדיק. שכדי לשחות ולהכניע הרעים לפני
הטובים, צריך להביא הרשעים על שערי צדיק כנ"ל. וזהו אצל
הצדיק בחי' מותרים מוחין בחי' שערות. נמצא שהשערות של
החכם, הם בחי' **שער** בימין. אבל אצל הרשע הכסיל, הם
שערות ממש בשמאל. וזה בחי' **לב חכם לימינו ולב**
כסיל לשמאלו: וע"כ ארז"ל (שם בקידושין ע.) הנוש' אשה
שאינ' הוגנת לו אליהו כופתו כו'. כי כשנושא אשה שאינה
הוגנת לו, בוודאי אינו מתרצה בחלקו, בממונו באשת נעוריו,
ובוחר במה שאינו שלו, שאינה הוגנת לו. ועי"ז הוא בחי'
מותרות, בחי' שערות כנ"ל. ע"כ אליהו ממונה ע"ז לעונשו, כי
הוא **בעל שער** (ומלכים ב א[2]), שממונה ע"ז על בחי' שערות,
לעשות בהם דין. וע"כ ארז"ל (שם) אליהו כופתו והקב"ה
רוצעו. זה בחי' מוחין ובחי' מותרים מוחין. כופתו בחי' מוחין,
בחי' תפילין, בחי' (ש"ה ז) **מלך אסור ברהמים**, ברהיטי מוחין,
שהם בחי' תפילין כמובא [2]. רוצעו, זה בחי' מותרים מוחין,
בחי' רצועות, שהן בחי' מותרים מוחין : [2] **וזאת** התורה של
חומר איסור גזילה, והתורה שבס' ס"ח הקודם, מענין פגם
הכעס שמפסיד העשירות. שני התורות אלו, יש להם חיבור
ושייכות זה לזה, כמובן למשכיל. והם מחוברים יחד בתוך
התורה של היכל הקודש שבס' נ"ט, כי שם הובאו שני ענינים
אלו בקיצור, בתוך המשך התורה ההיא. ע"ש היטב:

ע [21] ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקנני ישראל [22]:

כי כל הדברים הם על הארץ כמו שאנו רואין בחוש, שהכל
גדל מן הארץ, וכל הדברים והבריות הולכים ומונחים על
הארץ, וא"א שיפסקו ויתרחקו מהארץ. אם לא ע"י כח המכריה,
היינו ע"י שיש מי שמכריה הדבר ונוטלו ממקומו מהארץ,
ומרחיקו ממנה. וכפי כח המכריה כן נתרחק הדבר מהארץ.
ואח"כ כשנפסק כח המכריה, חוזר הדבר לארץ". כגון אם זורק
אדם דבר למעלה אוי ע"י כחו מכריה הדבר ומפסיקו מהארץ.
וכפי כוחו, כן מכריה הדבר וזורקו למעלה יותר. ואח"כ כשנפסק
כחו, שהוא כח המכריה, חוזר הדבר ונופל לארץ. כי הארץ יש
לה כח המושך [2], וממשכת כל הדברים לעצמה. כי אם לא לא
היו יכולים להתקיים עליה, כי היה ראוי ליפול ממנה, מחמת
שהוא"כ כדורית [22], וכל בני העולם עומדים סביבה כידוע [22],
אך שיש לה כח המושך. וע"כ כשנפסק כח המכריה, וחוזר
הדבר ונופל למטה לארץ, כל מה שמתקרב יותר למטה, הוא
פורח ונופל למטה במהירות יותר [22], זה מחמת שמתקרב
להכה המושך

²¹ עיין תורה סז אות ו'. וביאור יפה שעה על שער הכונות דרושי ברכת השחר אות א. ועיין שבילי אמונה

נתיב ד' שביל א' ד"ה שערות הראש ועיין לעיל תורה ל' אות ג'

²² וכן בשיר אליהו הנביא ששירים במוצ"ש- איש הנקרא בעל שער בסמניו.

²³ * תיקון ו' דף כא: ובתיקון ו' שבסוף התיקונים דף קמד:

²⁴ מוהר"ת בתקפא

²⁵ לא ידוע זמן ומקום אמירת תורה זו

²⁶ בדפ"ר נמצא תורה נ"י בצילום 113 סור ד'

²⁷ ויקרא ט' א'

²⁸ מתוצר - להארץ

²⁹ ספר הברית ח"א מאמר ט' פ"ו ד"ה ובארץ שם הבורא

³⁰ גם בדפ"ר ותורלד- שהוא, ומתורלו - שהיא

³¹ וזהו ויקרא י'. גמ' ע"ז מא. ותוס' שם ד"ה ככדור, וירושלמי ע"ז ג' א' לפני משה שם ד"ה כד בעא, וזהו

חדש בראשית מאמר ויהי מאורות (בפי' הסולם אות תריס) במדבר רבה י"ג יד, ספר הברית ט' ס"ג ופ"ב.

³² שם פרק ה' ופרק ו'

³³ ספר הברית שם פרק ו' ד"ה זאת ועוד אחרת

³⁴ גם בדפ"ר ותורלד שהיא, ומתורלו - שהוא

³⁵ בדפ"ר - שונמעה

³⁶ במדבר רבה פרשה כב [פסקא ח']

³⁷ כתוב (מלאכי א' יא) לשמי ונמנה סוהרה ודרשו במנחות זה הלומד תורה במהרה, דהיינו נושא אשה ואח"כ

לומד תורה וכן אמר שמאל בקדושין כט: אבל רבי יוחנן הקשה ריחיים בצווארו ויעסוק בתורה. ועיין ש"ע

י"ד רמז ב' ואהע"ז א' ג' שנפסק שמי שלא מתגבר עליו יצור ילמד תורה תחילה. ואשה המפרנסת עצמה

ישאנה תחילה (הגר"א שם). ורבינו כנראה סובר שהיום כולם מתגבר יצרים. ועיין חיי מוהר"ן סימן שא.

³⁸ בתשכט - וכי'

³⁹ ע"ה שער יח פרק ה' מ"ק, פרס רמונים לרמ"ק פרק כג ערך שמן. ולקמן תורה עד [דף פט סוף ע"ב], גם

עיין תורה לו תנינא בשביל זה הבנים נקראים עוללים.

⁴⁰ כעין זה לעיל בתורה לט מי שיש לו תאוות אכילה עי"ש

⁴¹ הש"ה לשון נשני דהיינו שכחה ועיין בפנים שרבינו חיבר שני חצאי פסוקים ועי"ש שהלשון הקשית ולא

תקשיח ועיין ישעיהו סג יז תקשיח לבנו ועיין רד"ק שם.

⁴² דפ"ר ותורלד- מזה, בתקפא - מזה

⁴³ מתוצר - שכירות

⁴⁴ בתקפא חישק (כנראה ו' מחוק)

מאמר חומר איסור גזילה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
תורה זו נאמרה בראש השנה/י לא
ידוע איזה שנה

פתיחה

בסוף התורה כתב מוהרנ"ת שתורה זו שייכת לתורה סח חומר איסור כעס ושתיהן שייכות לתורה נט היכל הקדש (ע"ש אות ו'), הנושא המשותף הוא הקשר ההדוק בין הממון לנפש, שבשרשם הם ממקום אחד ממש, כדאיתא במועד קטן דף כח. בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזל תליא. וביאר ההארי"ז¹ שהם נשפעים ע"י יחוד שתי המדות שבי"ג מדות של רחמים הנקראות מזל, דהיינו מדת נוצר חסד ומדת נוקה. בתורה סח הדגש היה שגם הכעס שרשו שם (דהיינו נפש) לכן אדם בכעסו מהפך את השפעת הממון להשפעת כעס, וכאן מבאר רבינו עפ"י היסוד הנ"ל שכיון שהנפש ובנים וממון שרשם אחד לכן הממון תלוי באשה שהיא בחי' נפש של איש, והממון הוא בחי' ענפי אור נפשה של האשה, ובענפים תלויים בניו. לכן בגזלת הממון, גזל הגזלן גם את הבנים מהגזל, וגם את אור נפש אשתו, עד שאפשר שע"ז היא תמשך אחריו בהרהורים, ואף תלך אליו ממש, ואפילו חמדת ותאוות ממון חברו אם הוא בתוקף גדול אפשר שיגרום לכל זה. אא"כ האשה הרגישה בזה וצמצמה אור נפשה מאותו ממון כמבואר בפנים.

לקוטי הלכות

או"ח משא ומתן הלכה א' מבאר שממון דקדושה הוא בחי' נפש בחי' שם בחי' שם ה'

יו"ד ריבית א' מבאר טעם איסור ריבית כיון שעבד לויה לאיש מלווה נמצא נפשו וממונו משועבד למלווה ומכח זה זוכה בשפע שהיה ראוי לבוא ללווה נמצא מקבל שכר גדול לכן אסרה תורה לקבל עוד.

יו"ד פדיון הבכור א' מבאר ענין הכתובה שהיא בשביל זיווג ראשון שנותן לה כל אשר לו חמש גבורות שהם בחי' עשירות בחי' מצפון זהב יאתה וע"ז נעשית כלי. כי כסף הקדושין נ' שקלים שהם ר' וזו בזה משלים אותה ומעלה אותה מעניות לעשירות וזה העשירות שרש הבנים.

חור"מ גבית מלוה א' מבאר שהממון הוא הנפש לכן עני חשוב כמת לכן נצטוונו כמה מצוות בגבית חוב לחוס על העני שלא לקחת כל נפשו

חור"מ גביית חוב מיתומים א' – מבאר ענין הירושה שהיא כדי שהם יעסקו עם המעות וישלימו נפשם, ולפעמים היא כיון שיש אצל האב מעות שלהם בעצמם. עוד מבאר שהבנים בחי' מטלטלין והאב בחי' קרקעות שמשם באים המטלטלין ע"ש וכשנסתלק האב עיקר הסתלקותו מהמטלטלין לכן הם שייכים לבנים מיד אבל בקרקעות נשאר קצת נפשו לכן נשאר בהם שיעבודו שעיקר השיעבוד הוא על הנפש.

חור"מ חזקת מטלטלין א' – טבע הנפש לצמצם עצמו לבלי להניח עצמו להגזלן ליטול. הגזלן הוא כאלו בא על אשתו ממש, נמצא שהוא בבחי' פגם הברית

חור"מ מחזקת קרקעות א' – שרש הנפש בעשירות ועקר העשירות הם הקרקעות... נמצא, כשקונה קרקע נתוסף לו חיות ונפש. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבמות סג), כל מי שאין לו קרקע אינו אדם. כי גדר האדם הוא מדר, ... והדבור הוא הנפש, כמו שכתב רבנו, נרו יאיר, כמו שכתוב, "ויהי האדם לנפש חיה". ותרוממו, לרוח ממללא ושרש הנפש הוא בעשירות פנ"ל. נמצא, שעקר כח הדבור שעל ידי זה נקרא אדם הוא על ידי עשירות.

חור"מ שותפין א' כיון ששרש הנפש בממון נמצא ששותפין בממון נעשים כאחים ממש

חור"מ מתנה א' מקשה איך מותר לתת מתנה הרי נותן את נפשו ומתן עפ"י תורה נט אות ו' שע"י עשירות נפשו גדלה כי עשירות היא שחונן ונותן ואזי רבים רוצים להכלל בנפשו ועוד ע"ז קונה אוהבים רבים כמבואר בתורה יז, לכן אדרבה ע"י שנותן הוא נקרא עשיר ונפשו אדרבה גדלה ולא נחסרת.

¹ תשרי תשעב. הגהה ותקנים א' ער ר אלול תשפ

² עיין חיי מוהר"ן סימן כט, שרמו בה למשה חניקס מדוע אין לו בנים, ומשה חניקס התקרב אליו בברסלב, ולפ"ז נאמרה בזמן שרבנו היה גר בברסלב לשם הגיע באלול תקסב. וצ"ע כי מתקסג עד תקעא ידוע בכל ראש השנה איזה תורה נאמרה. ואולי באחד מהם נאמרו שתי תורות. והרב מאיר רביבו בביאור על חיי מוהר"ן שייחות השייכות לתורות, כתב שאולי כוונת רבנו שאמר למשה חניקס הלא כבר שמעת ממני תורה על זה הכוונה לתורה נט שנאמרה שנת תקסו שם נזכר העניין ברמו וכמבואר בסוף תורה סט שיש להן שייכות זו לזו, ואע"פ שקשה לומר שהיה יכול להבין ממה שכתוב שם, אבל אולי באמירת תורה נט נאמרו הדברים בהרחבה יותר והנדפס הוא לשון רבנו, שם קיצר כנראה. ותורה סט כנראה נאמרה אחרי ראש השנה תקסו כי אם היתה נאמרת ביחד עם תורה נט היה מוהרנ"ת מציין בסוף התורה גם את זה וצ"ע.

חור"מ גזילה א' – שיעור גזילה להשבה פרוטה וכן השיעור לצדקה כי הממון הוא שרש הנפש שהיא בחי' מלכות בחי' אמונה שממש יוצאים כל הנפשות בשביל זה צריך להמשיך אמונה אל העשירות דהיינו במשא ומתן כי עיקר העשירות שהיא שרש הנפש ההוא בבחי' אמונה ומבואר בתורה ז' שאמונה בחי' תפלה בחי' ניסים נקראת פרוטה בחי' המלאך הממונה על הגשמים דפריטה שפוטתיה. וכל כן אי אפשר לקבל שפע עשירות אלא ע"י תפלה שעל ידה כל ההשפעות. על כן שיעור ממון לכל דבר נקרא פרוטה. (ומבאר שם למה גזל גוי אסור וטעותו מותרת)

אהע"ז אישות ד' אות ו' – עפ"י תורה כד (רדיפה ומעכב) שעל ידם נעשים ט' היכלין והמעכב הוא הכתר וכל המבואר שם בתורה סוד עלית העולמות עד א"ס להשיג אור א"ס בבחי' מטי ולא מטי ע"י הרדיפה והמעכב כל זה נעשב בתפלה ועי"ז אחר תפילת עמידה יורד השפע עשירות נמצא שרשו באור א"ס ומתחיל להצטייר בבחי' המעכב שהוא הכתר ששם שרש האשה לכן האשה והממון בחי' אחת כי שרשם אחד בכתר וזהו שכתב בלק"ה שם אות ד' שאשה יראת ה' שרשה גבוה מאד בכתר בבחי' אשת חיל עטרת בעלה, דהיינו הכתר כי היא נמשכת מבחי' צמצום שרשו בבחי' המעכב ועי"ז הולדת הבנים שנמשכים מא"ס אבל הציור ע"י הצמצומים של האשה והכי נמי הממון ועי"ז אות ב' שכתב אעפ"י שלמעלה בשרשו המעכב הוא אור צח כי הוא המסדר והמיישב את המוחין ממנו משתלשל בחי' הצמצום ששם אחיות האשה כידוע וע"כ למטה נאחזים בה הדינים ביותר ומשם משתלשל אחיות הקליפות והסטי"א שנאחו בה ביותר.

שיחות

בשעה שאמר רבנו זכרוננו לברכה המאמר הנ"ל, עמד אז לפניו איש עשיר אחד שלא היו לו בנים, ואחר איזה ימים הפציר העשיר הנ"ל את רבנו זכרוננו לברכה להתפלל עליו שיהיו לו בנים, השיב לו רבנו זכרוננו לברכה הלא אמרתי לך תורה על ראש-השנה ולא הבין פונתו.

ואחר-כך נודע לו שפונתו היא כי בברסלב היה איש אחד שירד מנכסיו, והיה להאיש הנ"ל קנאה גדולה על העשיר הנ"ל שעלה למעלה ונתעשר כל-כך, וזה זמן לא כביר אשר היה בשתפות עמו והיו לו מעות הרבה יותר מהעשיר הנ"ל ולבסוף ירד ממורגתו כל-כך ועל-כן היתה לו עליו קנאה גדולה, גם לקח אצלו מעות מזמן ולא החזיר לו. ורמז לו רבנו זכרוננו לברכה שבשביל זה אין לו להעשיר הנ"ל בנים כמבאר היטב במאמר הנ"ל.

אך במאמר הנ"ל מבאר שלפעמים מתגבר את עצמו בקנאה וחמדה גדולה כל-כך על מעות חברו, עד שעל-ידי-זה לוקח ממנו אף את אשתו. וכן היה, שאחר-כך סמוך לפטירת רבנו זכרוננו לברכה צוה לאנשיו שיאמרו להעשיר הנ"ל שיגרש את אשתו ויקח אשה אחרת ויליד בנים. וכן עשה וגרש את אשתו אחר פטירת רבנו זכרוננו לברכה כמה שנים.

ובתוך זה הזמן נפטרה אשתו של האיש הנ"ל שהיה לו קנאה על העשיר הנ"ל, ואז לקח האיש הזה את אשת העשיר הנ"ל ונתקדמו כל דברי רבנו זכרוננו לברכה המרמזים במאמר הנ"ל. והעשיר הנ"ל לקח לו אשה אחרת והיו לו ממנה בנים ובענין העשיר הנ"ל יש הרבה לספר ואין כאן מקומו: (עיין חיי מוהר"ן כט)

מה שאמר קדם פטירתו על האיש משה חנינעס הנ"ל, שאם יגרש את אשתו וישא אחרת, יהיו לו בנים, וכן היה מכון ממש, כי על סמך הדברים האלה הלך משה הנ"ל ונתן לאשתו חצי עשרו, חלק בחלק מכל אשר יש לו, מחוט ועד שרוף-נעל, עד שנתרצית לקחת מאתו גט-פטורין, והוא נשא תכף אשה אחרת והוליד עמה בן ובת. שמעתי זאת מפי אבי, הריני כפרת משפבו, וגם משאר אנשים ששמעו זאת מפיו בעצמו, ומוכא זה ב"חיי-מוהר"ן בהשיחות השייכים להתורות, אות כט. ומה שלא נאמר שם התקדמות הדברים, יבין הבקי בספור זה מעצמו. (שיש"ק ח"א סימן שיא)

איש עשיר היה בברסלב ושמו משה חנינעס, והיה חשוף בנים, ומבין דברי רבנו זכרוננו לברכה על אודותיו, היה נדמה לו שרבנו זכרוננו לברכה תולה הדבר בו, שהוא אינו מסגל לבנים, ובכן היה כל ימי חי' רבנו זכ"ל בלאחר יאוש מלהוליד בנים, ומתחמת זה לא היה לו אף מחשבה לגרש את אשתו הראשונה ולשא אחרת אולי יבנה ממנה. אולם קדם הסתלקות רבנו זכרוננו לברכה, בשהיה עוסק בדבר הצואה בכתב ובעל-פה, אמר בין דבריו למוהר"ן זכרוננו לברכה, אם משה יגרש את אשתו יהיו לו בנים, "אז משה וועט זיך געטן וועט ער האבן קינדער". לאחר הסתלקות רבנו זכרוננו לברכה, בשחור מוהר"ן זכרוננו לברכה לברסלב ומסר דברים אלו למשה הנ"ל, לא האמין בתחלה לדבריו. כי לפי הבנתו בדברי רבנו זכרוננו לברכה היה בלאחר יאוש, אחר כך הזדמן פעם משה הנ"ל אצל מוהר"ן זכרוננו לברכה בבקר בשעה שהיה לבוש בטלית ותפלין דרבנו תם, והזכיר לו אז מוהר"ן זכרוננו לברכה הנ"ל אודותיו, אולם עמד בדעתו ולא היה חפץ להאמין בדבר עד שמוהר"ן זכרוננו לברכה מחזק אמונתו ברבנו זכרוננו לברכה ובקיום דבריו, קפץ והבטיח לו בזה הלשון: כמו שעומד אני לבוש בטלית ותפלין, כן נכונים הדברים שקף אמר רבנו זכרוננו לברכה. נתעורר משה מדבריו אלו לתת אמון לדבריו, ותיכף הלך לביתו ושאל את אשתו אם חפצה להתגרש, ואמרה הן ושאלה ומה את חפצה בעד זה? אמרה לו: שחפצה שיחלק את הונם ורכושם שוה בשוה, והסכים לדבריה, והתגרשו. והתחילו מיד לדבר אודות שדוף ושדכו לו את אחותו של הרב מטאמאשפיל, וגם הרב נתן זכרוננו לברכה הסכים לזה השדוף, והיתה לו לאשה, שמה היה אלקע. עבר זמן אחר הנשואין ואין סימן לבנים גם עם אשה זו, ובכן בפעם בפעם בא בטענה למוהר"ן זכרוננו לברכה, עד שמוהר"ן זכרוננו לברכה לברכה צוה עליו שישע לאומאן ויטען טענותיו בציון רבנו זכרוננו לברכה, ויאמר: "הלא עשיתי כאשר צויתם עלי על-ידי הרב נתן וגרשתי את אשתי הראשונה, ואיה איפוא ההבטחה שהבטחתם שיהיה לי בנים עם האשה השנייה שנשאתי זה זמן, ועדין אין שום סימן לבנים? וכן עשה, בצאתו מהציון הקדוש נפל ברגליו הפסוק הושע י, יב "זרעו לכם לצדקה" והיה נחשב אצלו הדברים כאלו יצאו ממש מפיו רבנו זכרוננו לברכה, ושב לברסלב ופיר מעות לצדקה, וילדה אשתו בן ובת: (-קונטרס ימי התלאות). (שיש"ק ח"ג-נו)

אמר המעתיק: שמעתי אשר פעם אחת הושיט משה חנינעס לרבנו זכ"ל צנצנת קאווע, כשהעמיד את הקאווע על השלחן נתהפף הצנצנת ונשפכה הקאווע, ואמר לו רבנו זכ"ל בזה הלשון: "כפי הנראה לא נהיה מחתנים", "א פנים מיר וועלין קיין מחתנים גיט זיין!"

אז היה משה הנ"ל חשוף בנים, רחמנא לצלן, ואחר-כך אחר הסתלקות רבנו זכ"ל, שגרש את אשתו על סמך שאמר לו רבנו זכ"ל קדם פטירתו בין הצואות, שאם יגרש את אשתו, יהיו לו בנים (עין לעיל אות ח), ולקח את רבי אברהם דב זכ"ל נכד רבנו

ז"ל לְחַתֵּן לוֹ, וְאַחֵר-כֵּן בָּעֵת הַמַּחֲלָקֶת שֶׁנִּתְרַחֵק מִשָּׁה הַנָּל, גִּרְשׁ רַבִּי אַבְרָהָם דָּב אֶת בִּתּוֹ, וְנִתְקַיְּמוּ דְבָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל הַנָּל (שָׁם). (שי"ש ק ח"א – שנט והובא בשינוי לשון גם בקונטרס ימי התלאות)

מִשָּׁה חִינְקֵעִס, שָׁדֵר בְּכֶפֶר שְׁעָרֵינֶעץ, הִתְחִיל לְחַלֵּק עַל מוֹהֲרֵנִי אַחֵר שֶׁנָּשָׂא אֶת זִגְתּוֹ הַשְּׂנִיָּה שֶׁהִיָּתָה בִּתּוֹ שֶׁל הָרֵב מִטָּאמְשְׁפִיל שֶׁהִיָּה מְקָרֵב לְחוֹלָקִים, וְהִיא אֲשֶׁר הִשְׁתָּה אֶת לִבּוֹ לְחַלֵּק עַל מוֹהֲרֵנִי וְאַנְ"ש. (שי"ש ק ח"ב סימן תשסד)

מהספר באש ובמים חלק ד פרק כה

סיפורו של משה חִינְקֵעִס

ר' מִשָּׁה חִינְקֵעִס הִיָּה אַחֵר מֵרֵאשֵׁי קהילת ברסלב, טרם השתקעות רבינו בעיר. כשהגיע רבינו לברסלב, הִיָּה מִשָּׁה חִינְקֵעִס מֵרֵאשֵׁי הַקָּהָל שֶׁקָּבְלוּ פָּנָיו בְּשִׂמְחָה וּבִכְבוֹד, וְעָמְדוּ הֵיוּ גַם ר' אַבְרָהָם מ'ל פִּייעס והנגיד ר' מרדכי רוטנזייד. לא עבר זמן רב, ומִשָּׁה זֶה הִתְקַרֵּב לְרַבֵּנוּ. עֲסָקִיו הִצְלִיחוּ וּשְׂגִשְׁגוּ בְּמֵאֵד מְאֹד, בִּזְכוּת בְּרַכְתּוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ. הוּא הִפָּךְ לַעֲשִׂיר מוֹפֵלֵג, אוֹלָם עַדִּיין לֹא זָכָה לְפָרִי בֶטֶן, וְהַדָּבָר הָעֵיב עַל עֲשָׂרוֹ.

באותה עת, אמר רבינו את התורה "חומר איסור גזילה" (סימן ס"ט בליקוטי מוהר"ן) מִשָּׁה חִינְקֵעִס הִיָּה נֹכַח בַּעַת אֲמִירַת הַתּוֹרָה, שֶׁם מוֹבָא "כְּשֶׁגִּזַּל אֶת חֲבִירוֹ מִמּוֹן, בִּזָּה הוּא גִּזַּל מִמֶּנּוּ בְּנִים... וְנִכְסָף לֵאשֶׁת חֲבִירוֹ". הַמִּשָּׁךְ הַסִּיפּוֹר מוֹבָא בְּחֵי מוֹהֲרֵנִי (אות כ"ט) "לאחר כמה ימים הפציר משה ברבינו שיברכו בבנים. והשיב לו רבינו: הלא אמרתי לך תורה על ראש השנה, ולא הבין כונתו. ואחר כך נודע לו שכונתו היא כי בברסלב היה איש אחד שירד מנכסיו, והיה להאיש הנ"ל קנאה גדולה על העשיר הנ"ל (משה חִינְקֵעִס) שֶׁעָלָה לְמַעֲלָה וְנִתְעַשֵּׂר כָּל כֵּךְ, וְזֶה זָמַן לֹא כְּבִיר אֲשֶׁר הִיָּה בְּשׁוֹתְפוֹת עִמּוֹ, וְהִיָּה לוֹ מַעוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהָעֲשִׂיר הַנָּל, וּלְבִסּוֹף יָרַד מִמִּדְרָגְתּוֹ כָּל כֵּךְ, וְע"כ הִיָּתָה לוֹ עֲלִיו קִנְיָה גְדוֹלָה, גַּם לָקַח אֲצִלוֹ מַעוֹת מִזִּמְנוֹ וְלֹא הִחְזִיר לוֹ, וְרָמַז לוֹ רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁבִשְׁבִּיל זֶה אֵין לוֹ בְּנִים, כְּמִבּוֹאֵר הֵיטֵב בְּמֵאמְרוֹ הַנָּל. אֵךְ בְּמֵאמְרוֹ הַנָּל מְבֹאֵר שֶׁלְּפַעֲמִים מִתְגַּבֵּר אֶת עֲצָמוֹ בְּקִנְיָה וְחִמְדָּה גְדוֹלָה כָּל כֵּךְ עַל מַעוֹת חֲבִירוֹ, עַד שֶׁעַל יְדֵי זֶה לּוֹקַח מִמֶּנּוּ אֵף אֶת אִשְׁתּוֹ, וְכֵן הִיָּה. שֶׁאַחֵר כֵּךְ סָמוּךְ לְפִטְרִית רַבֵּנוּ ז"ל צִוִּיה לְאַנְשֵׁי שִׁיאֲמָרוּ לְהַעֲשִׂיר הַנָּל שִׁיגִרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְיִקַּח אַחֶרֶת וְיִוָּלֵד בְּנִים". כְּשִׁמוּהֲרֵנִי חָזַר לְבִרְסָלָב אַחֲרֵי הַסְתַּלְקוֹת רַבֵּנוּ, חָזַר עַל דְּבָרֵי רַבֵּנוּ לְמִשָּׁה חִינְקֵעִס, הַבְּנוּיִים עַל תּוֹרָה ס"ט הַנָּל, אוֹלָם הוּא סָרַב לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ.

בהזדמנות אחרת כשמוהר"ן הגיע שוב לברסלב, היה זה בסיימו את תפילת שחרית כשהוא עדיין עטוף בטליתו ועטור בתפילין דרבינו תם, והנה ראה לפתע את מִשָּׁה חִינְקֵעִס. מוהר"ן הזכיר לו שוב את דברי רבינו: "תתגרש מאשתך, ויהיו לך בנים". שוב סירב מִשָּׁה חִינְקֵעִס, מוהר"ן קרא בהתרגשות: "כמו שאני עטור בטלית ותפילין – כך אמר רבינו 'לך יהיו בנים!' דברי מוהר"ן שנאמרו בהתרגשות רבה, החלו לחדור לליבו של משה, והתחיל לפעול בכיוון זה. הוא שכנע את אשתו שתסכים לקבל ממנו גט. לאחר שנתיים של הפצרות ניאומה לו, אך בתנאי שהוא יעניק לה מחצית מעושרו. מִשָּׁה חִינְקֵעִס הסכים מיד, ונתן לה גט פיטורין. כעבור תקופה קצרה, היא הלכה והתחתנה עם... שותפו הקודם של בעלה הראשון משה, כמו שכתב רבינו בתורה הנ"ל: "לפעמים מתגבר על עצמו קנאה וחמדה גדולה כל כך על מעות חבירו עד שע"ז לוקח ממנו אף את אשתו" (חיי מוהר"ן כ"ט).

מִשָּׁה חִינְקֵעִס עֲצָמוֹ נָשָׂא לְאִשָּׁה אֶת אֲחוּתוֹ שֶׁל הָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל, וּמוֹהֲרֵנִי נָתַן אֶת בְּרַכְתּוֹ לְשִׁדּוּךְ. וְהִנֵּה עָבְרוּ כְּמֹה שְׁנִים, וְעַדִּיין לֹא נִרְאָה שׁוֹם סִימָן לְבָנִים. הַדָּבָר דְּכֹךְ מְאֹד אֶת מִשָּׁה חִינְקֵעִס, וּבְמֵר נִפְשׁוֹ הִיָּה מִתְלַוֵּן מִפַּעַם לְפַעַם לְמוֹהֲרֵנִי: "אַחֲרֵי הַכֵּל, אֲתָם אֲמַרְתֶּם לִי לְהַתְּגַרֵּשׁ..."

הִיָּה זֶה בְּסִבִּיבוֹת שְׁנַת תַּקַּע"ז. כְּשֶׁהִגִּיעוּ מִיָּם עַד נִפְשׁ, וּמִשָּׁה חִינְקֵעִס הִיָּה מְבִיעַ אֶת אֲכֻזָּתוֹ חֲדָשִׁים לְבָקָרִים בְּפָנֵי מוֹהֲרֵנִי, נִעְנָה אֵלָיו מוֹהֲרֵנִי וְאָמַר לוֹ: עֲלֵה נָא אֶל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּאוֹמָאן, וְכֹה תֹאמַר לְרַבֵּנוּ: "עֲשִׂיתִי כִּפִּי שֶׁאֲמַרְתֶּם לִי עַל יְדֵי ר' נָתַן, וְגִירְשִׁיתִי אֶת אִשְׁתִּי הָרֵאשׁוֹנָה, אִיָּה אֵיפּוֹא הִתְבַּטַּחְתָּ שִׁיְהִי לִי בְּנִים מֵאִשְׁתִּי הַשְּׂנִיָּה? הִנֵּה כָּר עָבְרוּ זֶה כְּמֹה שְׁנִים מְאֹד שֶׁנִּשְׁאַתִּי בְּשִׁנָּה, וְעַדִּיין לֹא זָכִיתִי לְבָנִים!"

מִשָּׁה חִינְקֵעִס אֵכֵן קָם וְנִסַּע לְאוֹמָאן, וּשְׁפָךְ שָׁם אֶת מֵר לְבוֹ, וְאֵף הָעֲבִיר אֶת דְּבָרֵי מוֹהֲרֵנִי שֶׁצִּוּהוּ לוֹמַר לְרַבֵּנוּ. כְּשֶׁנִּפְרַד מִשָּׁה חִינְקֵעִס מִן הַצִּיּוֹן, הִיָּתָה הַמַּחֲשָׁבָה הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁעָלָתָה בְּמוֹחוֹ: "זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה" (הוֹשֵׁעַ י', י"ב). הוּא חָשׁ בְּאוֹתוֹ רֵגַע כִּאִילוֹ רַבֵּנוּ בְּעֲצָמוֹ עוֹמֵד לִידוֹ וְלוֹחֵשׁ בְּאִזְנוֹ אֶת הַפֶּסֶק... כְּשֶׁחָזַר לְבִרְסָלָב הִבִּין הֵיטֵב מַה עָלָיו לַעֲשׂוֹת, וּפִזּוֹר סְכוּמִים נִכְבָּדִים לְצִדְקָה, וְאֲמַנָם הַדָּבָר הוֹעִיל, וּלְבִסּוֹף נִתְבָּרַךְ מִשָּׁה בִּבְת, וְלֵאחֲרֵיהָ בֶּבֶן.

כְּשֶׁנּוֹלַד לְמִשָּׁה חִינְקֵעִס בֶּן, שָׁלַח כְּרַכְרָה מִיְּחוּדָת לְטוֹמְשְׁפִיל לְהַבִּיא לְשִׂמְחַת הַבְּרִית אֶת אֲחִי אִשְׁתּוֹ, רַב הָעִיר. הַבְּרִית הִתְקַיְּמָה בְּבִרְסָלָב. רַבִּי אֶהֱרֹן רַב הָעִיר נִתְכַבֵּד בְּסִנְדְּקָאוֹת, מוֹהֲרֵנִי עָרַךְ אֶת הַמִּילָה, וְלָרַב מִטוֹמְשְׁפִיל כִּיבְדוּ בְּפִרְיָה.

ניצני ההתנגדות

ר' אַבְרָהָם פִּייעס מְחִסִּידֵי בִרְסָלָב, מִתוֹשְׁבֵיָה הוֹתִיקִים שֶׁל הָעִיר, שֶׁאֵף הוּא הִיָּה, כְּנֹזֵכֵר, בֵּין מְקַבְּלֵי פָּנֵי רַבֵּנוּ בְּבוֹאוֹ לְבִרְסָלָב, רִיעֵנוּ וּשְׁוֹתְפוֹ לְמַסְחֵר שֶׁל מִשָּׁה חִינְקֵעִס, נִיצֵב לִיד הָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל בְּבְרִית שֶׁל בֶּן מִשָּׁה חִינְקֵעִס. הוּא הִתְבּוֹנֵן בַּעַת שֶׁהָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל עוֹשֶׂה אֶת הַפְּרִיעָה, וְנֹכַח כִּי מִשָּׁהוּ אֵינוֹ כְּשׁוֹרָה. הִלָּה לֹא הִצְלִיחַ לְגַמּוֹר אֶת הַפְּרִיעָה כִּיאוֹת וְהִתִּינוֹק הִתְפַּתַּל וְזַעַק מִרֹּב יִיסוּרִים. אַבְרָהָם פִּייעס לֹא יָכַל לִרְאוֹת בְּעֵצֶר הִילָד, הוּא דָּחַף בְּקִלוֹת אֶת הָרֵב הַצִּדִּידָה, וְגִמַּר אֶת הַפְּרִיעָה בְּזִרְיוֹת וּבִיעִילוֹת, כְּדִי לְהַצִּיל אֶת הִילָד. הָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל הִחוּוִיר מְבוֹשָׁה. הַדָּבָר פָּגַע בּוֹ מְאֹד, וְהָגַם שֶׁר' אַבְרָהָם פִּייעס לֹא עָשָׂה שֶׁלֹּא כְּהוֹגֵן, כִּי לֹא נִתְכוּוֹן לִרְעָה בְּמַעֲשָׁהוּ אֵלָּא אֵךְ וּרְק לְטוֹבָתוֹ שֶׁל הָרֵךְ הַנִּימּוֹל – הַחֲלִיט הָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל לְנֶקֶם בְּחִסְדֵי בִרְסָלָב בְּכָלל וּבְמוֹהֲרֵנִי בְּפֶרֶט.

הָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל הִיָּה מְחִסִּידֵי שֶׁל אֲדַמּוֹ"ר ר' מִשָּׁה צְבִי מִסְּאוֹרָאן. הַסְּאוֹרָאנֵעַר הִיָּה תַלְמִידֵם שֶׁל הַרַ"ק רַבִּי לִוִּי יִצְחָק מְבִרְדִּיטְשׁוֹב וְהַרַ"ק רַבִּי בְּרוּךְ מִמְזִיבּוֹז, דּוּדוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ. בְּעֵצִירוֹתוֹ בִּיקֵר הַסְּאוֹרָאנֵעַר אֲצֵל רַבֵּנוּ. רַבֵּנוּ חוּזָה בְּעֵינָיו הַקְּדוּשׁוֹת כִּי יֵשׁ לוֹ אַחַת מִהַנְּשִׁמוֹת הַגְּדוֹלוֹת שְׁבָדוֹר, וְרָצָה לְקָרֵב אוֹתוֹ אֵלָיו, אוֹלָם הַסְּאוֹרָאנֵעַר הִתְנַגֵּד לָכֵךְ. לֵאחֲרֵי שֶׁהַרַ"ק מְבִרְדִּיטְשׁוֹב נִסְתַּלַּק, כִּיָּהן זָמַן מַה כָּרַב בְּבִרְדִּיטְשׁוֹב, לֵאחֲרֵי מָכֵן עָבַר לְעִיר סְאוֹרָאן, הַשּׁוֹכֵנָת כ-70 קִילּוֹמֶטֶר דְּרומָה לְאוֹמָאן. הוּא הִיָּה אֲדַמּוֹ"ר מְקוֹבֵל מְאֹד, וְהָיוּ לוֹ אֲלָפֵי חֲסִידִים. הוֹדוֹת לְנִדִּידָת מִרְכּוֹ הַחֲסִידוֹת מִעֲרַבָה לְפּוֹלִין, גְּלִיצִיָּה וְהוֹנְגְרִיָּה, נִשְׁאַר הַסְּאוֹרָאנֵעַר אַחֵד מֵהַאֲדַמּוֹ"רִים הַיְּחִידִים שֶׁנּוֹתְרוּ בְּאוֹקְרַיִנָּה.

כְּשִׁמוּהֲרֵנִי הִיָּה אֲצֵל הָרֵב מְבִרְדִּיטְשׁוֹב, עָשָׂה הַכִּירוֹת עִם הַסְּאוֹרָאנֵעַר, שֶׁחִיבָב אֹז אֶת מוֹהֲרֵנִי מְאֹד. מִכָּל מְקוֹם, קָרַע הַהִתְנַגְּדוֹת כְּבֵר בְּעֶרְה נֶגֶד מוֹהֲרֵנִי, וְהָרֵב מִטוֹמְשְׁפִיל נִיצֵל כָּל הַזְּדִמְנוֹת לְזִרְעוֹ זְרַעִי שְׁנֵאָה. כָּל אִימַת שֶׁהִיָּה אֲצֵל רַבּוֹ מִסְּאוֹרָאן לְגַלֵּג עַל חֲסִידֵי בִרְסָלָב וּבְפֶרֶט עַל מוֹהֲרֵנִי. הוּא לִעַג מִתְפִּילוֹתָיו שֶׁל מוֹהֲרֵנִי, וְכֵן הָעוֹבְדָא

שמוהר"ן הדפיס את סיפורי מעשיות בניגוד לדעת כמה מגדולי הדור (שדעתם היתה שאין לפרסם את המעשיות הנוראות הללו להמון העם) נתנו לרב מטומשפיל עוד סיבות להשמיץ אותו.

כאמור, בשנים קודמות התקיימו קשרי הערכה והערצה בין מוהר"ן והרב מסאווראן, מוהר"ן אף אמר פעם שלא היה אחד שעמו היה יכול לשוחח על סוד העיבור חוץ מהסאווראנער, בגלל למדנותו המופלגת.

כידוע שברית כרותה ללשון הרע (מובא באלשיך קהלת). מסע ההשמצה של הרב מטומשפיל השפיע אט אט על הרב מסאווראן, ולבו נהפך מן הקצה אל הקצה, והפך לרודפו הקשה ביותר של מוהר"ן. אמנם ההתנגדות לא באה עדיין לידי ביטוי אלא בדברים וברכילות, אך היא הלכה וגברה בהדרגה עד שברבות השנים היא הפכה לאלימה ביותר, ואף העלילו נגד מוהר"ן והחונים על דגלו עלילות דם אכזריות (כדלהלן).

באש ובמים חלק ו פרק לג

ספחי המחלוקת

בתחילת שנת תקצ"א נערכה החתונה של ר' אברהם בער נכד רבנו, בן מרת אדל בת רבינו. הוא נשא את בתו של משה חִינְקֵע'ס (שהיה אחד מנגידי העיר ברסלב שהתקרב לרבינו, ואח"כ התרחק) לאשרו של משה לא היה גבול. תחילה מעצם העובדה שהוא זכה לחתן מעולה, תלמיד חכם מופלג, אשר חכמתו ופחותו היו לשם דבר. לבד מזאת הוא השתדך עם אחת המשפחות המיוחסות ביותר בישראל מגזע קודש של הבעש"ט, שיחוסו מגיע כידוע עד ממלכת בית דוד. כמו כן היה לבו טוב עליו, בחשבו מחשבת און שהוא הצליח לעקוף את דבר רבינו, שאמר פעם, שהוא ומשה חִינְקֵע'ס לא ישתדכו לעולם (היה זה כשרבינו אך הגיע לגור בברסלב, משה חִינְקֵע'ס שהיה ממקבלי פני רבינו, הגיש לו כוס קפה. תוך כדי כך נשפך הקפה. רבינו נענה אז ואמר: "כנראה שאנו כבר לא נהיה מחותנים!")

בין אורחי החתונה היו גם גיסו של משה חִינְקֵע'ס, הרב מטומשפיל ואשתו (המוכרים מהפרקים הקודמים כמתנגדים לדעת רבינו). שנאתם כבר הגיעה למימדים כאלה, ששניהם התפרצו בחוצפה נגד מוהר"ן באמצע שמחת החתונה, בחירופים וגידופים, עד שאנשי שלומינו נאלצו להשתקם בכח. חרון אפו של הרב מטומשפיל בער בו עד להשחית, והוא התחיל להסית את אחותו עלקע, אשת משה חִינְקֵע'ס, וילדיה, נגד מוהר"ן, והדברים השפיעו אף על משה. (ימי התלאות עמ' קל"ז, ראה לעיל פרק כ"ה).

שיחות הר"ן קלג – מה שכתוב בהתורה המדברת מגדל אסור גזלה וחמדה אפלו במחשבה (רסט) (בסימן ס"ט חלק ראשון) פירוש על הגזל את חברו, שפירש: "ולכנו אחריו אפלו למדי" (בבא קמא קג) דהיינו למודי ה', הינו הבנים וכו' עין שם שפיעתי מפיו הקדוש שאמר שפך שמע שהיו לומדים בן הגמרא הנ"ל במקום ששמע:

עד כאן השיחות

סיכום התורה לפי הסדר

- א. האשה בחי' נפש של האיש
- ב. ממונו של אדם הוא אור נפשה של אשתו
- ג. גזל ממון הוא גזל הבנים
- ד. האשה בחי' אילן ואור נפשה בחי' ענפים והבנים הם הפירות.
- ה. ולפעמים האשה מרגישה ומצמצמת אור נפשה מהממון ואז לא מזיק הגזל לבנים
- ו. האריז"ל מבאר שאור נפשה הוא ההוא רוחא דיהיב בה ביחוד ראשון וכמבואר בגמ' אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, והברית הזוה הוא אותו רוח והוא הרשימו שנשאר בה מיחוד ראשון, והוא הכח להעלת מין נוקבין.
- ז. הכלל שהוא צריך תמיד להשלים אורה. משמע שהולך ונחלש והבעל ע"י הממון צריך תמיד להשלים את אור נפשה.
- ח. מה שמתקדשת בפרוטה הוא על דעת שישלים אורה כמו שמבטיח בכתובה אנא אפרנס ואוקיר
- ט. עפ"י הנ"ל שהבנים פרי מאור נפשה של האשה מבאר את ענין הירושה
- י. גזל ממון חברו בחי' גזל אשת חברו ומטמא אותה ואת הגזלן בהרהורים זה על זה.
- יא. ויכול עי"ז הגזלן לאבד בת זוגו שכיון שפונה לממון ששרשו באור נפש של אשה אחרת, אזי גם אשתו פונה ממנו
- יב. גם יכול עי"ז לגרום לגזל אשת הנגזל שתמשך אחריו
- יג. כל הנ"ל יכול להגרם גם ע"י חמדת ממון חברו בלבד
- יד. חמדת ממון חברו הוא בחי' ממאס באשת נעוריו, ולפעמים הוא כמכניס צרה לביתו, והתיקן לזה צדקה שמתקן את ממונו. ע"י שמסתפק בו דהיינו באור נפשה של אשת נעוריו.
- טו. ע"י צדקה מתקן גם את פגם גזל שע"י חמדת ממון חברו דהיינו אור נפשה של אשת חברו (וכן את פסול הבנים)
- טז. הנושא אשה לשם ממון זה מעבירות המוח ויוצא בבנים לכן הם לא מהוגנים
- יז. תאוות ממון היא עכירות המוח גורם לו לשנאה, ולהיות שנוא, כי שנאה היא מעבירות המוח, ואהבה היא זכות המוח.
- יח. כשמתגבר עוד יותר בתאוות הממון, אזי יוצא העכירות במותרות המוח, דהיינו בשערות, ועי"ז נעשים לו שונאי חִינְם

יט. מותרות המוחזין של צדיק גם יוצאים בשערות, אבל הם שערים לחכמה ומדע בעבודת ה' הנושא אשה שאינה הוגנת לו זו עכירות המוח שיוצא בשערות, לכן אליהו הנקרא בעל שער ממונה להענישו ולהחזירו בתשובה.

הקדמה

בכמה תורות מדבר רבינו ממעלת הממון ולעומת זה מסכנת הממון שכיון ששרשו גבוה מאד כחו עצום לטוב ולרע תלוי בתיקון הברית.
לעיל בתורה סח באר כיצד הכעס מפסיד ממנו ממון, ובתורה נט אות ה' באר כיצד כפי העשירות כן זוכה לנפש יקרה שהרחוקים יתאוּ להכלל בה ויבואו להתקרב להש"י על ידו.
כאן מבאר רבינו כיצד כל ממונו של אדם תלוי באשתו, כי הממון הוא ממקום הנפש, ואשה בחי' נפש בחי' מלכות¹ מדרגה אחרונה של בעלה.
ועפ"ז מבאר רבינו את חומר גזילת הממון, שכיון ששרשו באור נפשה של אשתו, לכן גם הבנים תלויים בו, וע"י הגזל מפסיד אותם.
הממון שנמשך מאור נפשה, גם אחר שנשתלשל לממון גשמי, נשאר כל חיותה ממנו, עד כדי כך שהגזול ממנו מבעלה מחסיר מאור נפשה, כי כל ממון בעלה נצרך לה תמיד להשלים אור נפשה.
וכעין זה עפ"י הנגלה עיין אגרות משה ח"ד סימן מ"ח מבאר את הגמ' (נדה לא) שזכר ככרו בידו ונקבה נקיה באה, ובאר המהרש"א שאיש גם בלא תפלה יזכה כפי מזלו בממון, אבל האשה תלוי בתפילתה. ועי"ש כי האיש מקבל כפי מזלו כמבואר במועד קטן כח. דבני חיי ומזוני במזל תליא מלתא ומאמר חז"ל בברכות נא: שפרי בטנה של האשה מתברך מפרי בטנו של בעלה רומז גם לעניין הפרנסה.
והיינו כנ"ל שאע"פ שמבואר בגמ' שלאשה אין ממון כלל (כנ"ל נקבה נקיה באה) אלא רק מבעלה (כנ"ל שעל ידו נשלם אור נפשה) אעפ"כ מבואר כאן עפ"י הוזהר (תוריע נב) שכל הממון של בעלה הוא ממנה. כי ממזלו שמשם נשפע לו המזון משם גם נשפע הנפש שהיא בחי' אשתו. וזו גם בעצמה הסיבה שכל חיותה מהממון שלו. וכמבואר בפנים עניין ההתחייבות בכתובה וכסף קדושין ופרנסתה שחייב לה דהיינו שכל ההתקשרות שלהם היא מכח ההתחייבות שלו למלא חסרונה בעיקר בממון. וגם בכבוד וכמו שכתוב בכתובה אנא אפרנס ואוקיר. כי גם הכבוד נצרך לה מאד להשלים נפשה (זה לא מבואר כאן כיצד ואולי יתבאר עפ"י תורה לו ששרש הנפש בכבוד)
עוד להבין עומק העניין של אור נפשה של האשה שממנו הממון. מבואר בכהאריז"ל שאור נפשה של האשה הוא ההוא רוחא דקיהיב בה ביחוד ראשון. כמו שאמרו בסנהדרין בבבא² אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי. הביאור נראה שביחוד הראשון הוא אור גדול מאד של התקשרות והרשימו שלו הוא הרוחא שממנו יש לה כח העלאת מיין נוקבין מכאן ולהבא תמיד. והוא אור נפשה שממנו הממון ובו תלויים הבנים. נמצא שאע"פ שכל ממון האיש מהאשה, אבל האשה מקבלת אותו מבעלה, וזהו שאמרו חז"ל (נדה לא:) נקבה נוטריקון נקיה באה, ורק ע"י שמבקשת מבעלה יש לה. וכנ"ל שהוא צריך תמיד להשלים נפשה בממון, כי אצלה הוא ממון חסר.
ועפ"ז מבאר רבינו שבשארם גזול מחברו ממון, גזל ממנו ברוחניות את שרש השפע של הממון הזה, שהיא אשתו, וגם את הפירות התלויים וקשורים לממון הזה דהיינו את בניו.
עוד מבאר שתוקף המחשבה כה גדול (כמבואר כאן ובתורה קצג), שאפילו במחשבה לבד אפשר לגזול את חברו כנ"ל, והיינו הלאו ד"לא תחמוד".
עוד מבאר שהתיקון למי שעבר על "לא תחמוד" הוא צדקה. וכאן מחדש רבינו שהתיקון הוא לא בבחי' והשיב את הגזולה כמו בגזל ממש, שהרי ממון ובנים שבא אליו ע"י חמדה אינו ניכר, לכן תיקונו בבחי' טיהור הממון והבנים. פירוש כי כשם שהגזולן גזל ממנו אפילו בחמדה, כן הוא גזול בניו הראויים להיות לו ונולדים אצלו, וברוחניות נחשבים ממזרים כאילו הוליד אותם מאשת הנגזל וגם בחי' בני תמורה כי דעתו עליה כשהוא עם אשתו.
ע"י צדקה מתקן את ממונו, דהיינו מה שפגם באור נפשה של אשתו ובבניו התלויים באור נפשה. נראה לבאר כי מה שגזל ממון חברו בין בידים ובין בחמדה לבד היה מחמת תאוות ממון, שלא מסתפק בשלו אלא רוצה גם את של חברו, בחי' שממאס באשת נעוריו, שמאור נפשה כל ממונו. ועל כן נחסר אורה ונחסר ממנו ונעשים

¹ ועיין גם תורה ל' אות ד' ששונא ממון מסטרא דמלכות, וכן בתורה כג תאוות ממון היא ע"ז דהיינו נפילת המלכות להמליך סט"א.

² סנהדרין דף כב: – אמר רב שמואל בר אבוןא משמיה דרב אשה גולם היא ואינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי שנאמר (ישעיה נד ה) כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו.

³ נדה דף לא: ואמר ר' יצחק דבי רבי אמי בא זכר בעולם בא ככרו בידו זכר זה כר דכתיב ויכרה להם כירה גדולה נקבה אין עמה כלום נקבה נקיה באה עד דאמרה מזוני לא יהי לה דכתיב נקבה שכרך עלי ואתנה.

מזונותיו מצומצמים. אבל ע"י צדקה מגלה ששמח בחלקו ועוד יש לו ממון מיותר ליתן צדקה לאחרים, דהיינו ששב ושמח באשת נעוריו, וחוזר ומשלים אורה, ומתקן בזה גם את הפגם שנעשה בממונו ובניו.

הממון והעשירות

הממון לעצמו הוא דמיון ושקר גדול, בחי' צואה וגורם פנים חשוכות וריחוק מהקב"ה וברגשת חסרון תמידי ועצבות ומרה שחורה כי כשנוסף לו מנה נעשה חסר מאתים ותמיד רק חצי תאוותו בידו, כמבואר בתורה כג, וסתם בני אדם כזה הוא כל ממונם.

ורק מי שזוכה גם לשפע כפול דהיינו שקושר לממון הגשמי גם את שרשו הרוחני שגורם לו להיות שמח בחלקו, הוא הנקרא עשיר באמת, כי השפע הרוחני הוא אור צח ותענוג רוחני נפלא מוחין של הסתפקות ושמחה בו ית'.

אלא שלשפע הזה אפשר לזכות רק ע"י תיקון הברית כמבואר בתורה כג אות ה' ובתורה נח אות ד'. והביאור נ"ל כי צדיק נקרא כי כל בשמים ובארץ דהיינו שרק בכוחו לחבר שמים וארץ לכן רק בכח תיקון הברית אפשר שכל ממון גשמי יקושר את האדם מיד אל שרשו הרוחני דהיינו אל השפע הרוחני דהיינו בחי' הכפל שבו. ומה שלא נזכר בתורה זו תיקון הברית כנראה כי כאן הנושא הוא הנזק שמזיק בעל תאוות ממון לעצמו ולאחרים ובתיקון מדבר רק על צדקה.

בוודאי הממון שצריך לתת לאשה הוא כפשוטו ממון גשמי אע"פ שאצלה הוא בחי' צואה כנ"ל, אדרבה זו הסיבה שצריך לתת לה בכל פעם עוד ממון, כי אצלה הוא בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים, ולכן כשנותן לה הוא בחי' שממלא חסרון בעוד חסרון כפול, אע"כ צריך לתת לה/ה, ולחזור וליתן לה תמיד.

שערות מותרות המוחין

עוד מבאר רבינו בענין גזל וחמדת הממון (דהיינו תאוות ממון) שהיא עכירות המח, וככל שתאוותו גדולה כן גדול העכירות המח, עד שיוצא מותרות המוחין בשערות.

עוד מבאר שהשנאה היא מעכירות המח, ואהבה תלויה בדעת ושכל (דהיינו מזכות המח), לכן ע"י תאוות ממון דהיינו עכירות המח, ע"ז נעשה שונא, ולכן יש לו שונאים, וכשהעכירות גדולה היא נעשית מותרות המח ויוצאת בשערות, ועכירות זו כיון שהיא במקום השערות שאין שם מח, לכן גם השונאים היונקים ממנה הם שונאי חנם בלא שכל וטעם על שנאתם.

עוד מבאר רבינו שגם אצל הצדיק יש מותרות מוחין שיוצאים בשערות, אלא שהצדיק כיון שמוחו זך למעלה מהשגתו הרבה, אזי עכירות המח שלו הם מוחין גבוהים אצלינו, ורק ממוותרות המוחין שלו היוצאים בשערות, רק מהם אפשר לנו לקבל, לכן השערות שלו הם בחי' שערים אצלינו להיכנס בהם לחכמה ודעת בעבודת ה'. וזה שמבואר בחי' מוהר"ן סימן שס שמה שמגלה לנו היא הפסולת מתורתו והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות ממה שהוא משיגה/ו.

עד כאן ההקדמה

תורה סט [יז]

דע שהגזול את חברו/ו^ט ממון, בזה הוא גזול ממנו בנים, היינו שהגזול נטל מהנגזל בנים.

בעת שאמר רבינו ז"ל זה המאמר עמד שם אחד מאנ"ש שלא היה לו בנים, ובאותו העת שגילה רבינו ז"ל זה המאמר הנ"ל אחר איזה ימים התחנן זה האיש מהחשוכי בנים לפני רבינו ז"ל אודות ענין שאין לו בנים, והשיב לו רבינו ז"ל הלא כבר שמעת ממני תורה על זה, וזה האיש לא הבין כלל כוונתו ז"ל, עד שעמד אחר כך על

^ט וכמבואר גם בתורה ס' סוף אות ד' שהממון של האדם הוא בשביל לתת לאשתו ובניו דהיינו חסרי הדעת, אבל האנשים צריכים ממון רק להתבוננות, דהיינו להתבונן בשרשו הנפלא המבואר בתורה כג אות ה'. הכוונה לממון עצמו ולא מה צריך לקנות בו את ההכרחי לו.

^י וכן מבואר בתחילת ההקדמה לליקוטי מוהר"ן. וכן מבואר בלק"ה נזיקין ג' ח' שמה שמגלה לנו הצדיק היא בחי' שינה כלפי השגתו שהיא בחי' דביקות. ע"ש שהצדיק מקרב אותנו ע"י בחי' השינה שלו. עוד עיין פל"ח תורה ה' תנינא שמה שמגלה לנו הצדיק זה בחי' הרפש וטיט, כלפי השגתו, שהיא כבן המחפש בגנאי אביו.

^י תורה זו נאמרה בראש השנה לא ידוע באיזה שנה ועיין חיי מוהר"ן סימן כט ובספר באש ובמים ח"ד פרק כה.

^ט צ"ל לשון את חברו ולא מחבירו משמע שגזול חלק מהחבר בעצמו ולא רק דבר הנפרד ממנו אלא ששיך לו בקשר קנייני. ולקמן מבאר שהממון בשרשו הוא חלק נפשו ממש.

כוונתו ז"ל על ידי איזה אנשים מאנ"ש, שגילה לפניהם רבינו ז"ל שזה שאין לו בנים הוא מחמת, שהיה אז איש אחד שהיה עשיר גדול מקודם ואחר כך ירד ממדרגתו, וזה האיש הנ"ל שלא היה לו בנים היה בתחלה במדרגה שפלה וקטנה, ואחר כך עלה ממדרגה למדרגה ונתעשר בכל פעם ביותר ומחמת זה היה להאיש היורד הנ"ל קנאה גדולה עליו וחמדה גדולה על ממונו ועשירותו, וגם לזה ממנו ממון הרבה ולא החזיר לו, ועל ידי זה לא היה להאיש העשיר הנ"ל בנים, וכמובא בפנים במאמר הנ"ל, אחר כך קודם הסתלקותו של רבינו ז"ל, צוה רבנו לקצת מאנ"ש שיאמרו להאיש הנ"ל, שאם יגרש את אשתו, ויקח אשה אחרת, יהיו לו בנים, ועברו כך כמה שנים אחר פטירת רבינו ז"ל, עד שיצא הדבר אל הפועל, וגירש את אשתו, ובתוך כך מתה אשתו של האיש היורד הנ"ל, ונשא האיש היורד הנ"ל את אשתו של העשיר הנ"ל, ונתקיימו כל דברי רבינו ז"ל כמבואר במאמר זה הנ"ל: (פרפראות לחכמה אות ג)

כי עיקר הממון של האדם בא לו על ידי בת זוגו (י')^א, כי ע"י אור נפשה מזה בא לו הממון כפי שיבאר לקמן, כי הממון והנפש שרשם אחד, וכל נר"ן שלה בחי' נפש שלו, ומאור נפשה נמשך לו ממנו, ואור נפשה מבואר בכהאריז"ל שהוא רוחא דשביק בה בעלה ביחוד הראשון^ב, שעל ידו הנוק' מעלה מ"ן, שרק מכח זה יש לה כח הולדה, (דעת ותבונה פרק ט"ז)^ג ובאור נפשה תלוי אם וכמה בנים יהיה לו. **היינו ע"י שמתנוצץ ומתפשט אורות מאור נפשה** דהיינו אור דאור נפשה, **אלו האורות הם בחי' הממון** נמצא שהגזל ממנו ממון מחסר מאור נפשה^ד של אשתו ומהבנים התלויים בה.

^א עיין זוהר תזריע נב.

^א זוהר תזריע דף נב. – פתח רבי אלעזר ואמר התחיל לפרש מש"כ אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך, האי קרא קשיא פסוק זה קשה להבין, וכי אברהם דאיהו דחיל חטא, רחמיו דקדשא בריך הוא וכי אברהם שהוא היה ירא חטא, ואהבו של הקב"ה, הוה אמר הכי על אתתיה היה אומר כך על אשתו, בגין דיוטבין ליה כדי שייטיבו לו בעבורה, וכי בשביל טובתו מסר את אשתו ביד המצרים. ותיקן אלא אברהם אף על גב דהוה דחיל חטא, אלא אברהם אף על פי שהיה ירא חטא, לא סמיק על זכותא דיליה לא סמך על זכות שלו, ולא בעא מן קדשא בריך הוא לאפקא זכותיה ולא ביקש מהקב"ה להוציא ולגדוע מן זכותו כדי להציל את אשתו, כי לא היה צריך להשתמש בזכותו, אלא על זכותא דאתתיה אלא סמך על זכות אשתו, שלא ישלוט בה שום רע, דידרוח בגינה ממונא דשאר עמין ועוד ירויה בשבילה ממון של שאר העמים, דהא ממונא באתתיה וכי ליה בר נש כי האדם זוכה לממון בזכות אשתו, דהא הוא דכתיב זהו שכתוב ב"ת והון נחלת אבות זהו בדרך כלל, אבל לפעמים ההון יבא על ידי אשתו, כי ומיהו"ה אשה משפלת שפירושו מאן דוכי באשה משפלת זוכה בכלא מי שזוכה באשה משפלת, זוכה בשבילה גם בבית והון, וכתיב על אשת חיל בטח בה לב בעלה, ושלל לא יחסר כי בזכותה יזכה לעושר.

ואברהם הוה אויל בגינה למיכל שללא משאר עמין ואברהם היה הולך למצרים, לאכול בזכותה שלל של שאר העמים, וסמיק על זכותא דיליה וסמך על זכות שלה, דלא יכלון לאענשא ליה, ולחייבא בה שלא יוכלו להעניש אותו, ולצחק בה, (ס"ג דמ"ה) ובגין כך לא דחיל מדי למימר אחותי היא ובשביל זה לא התירא כלום מלומר אחותי היא.

ולא עוד אלא דחמא חד מלאכא אויל קמה ולא עוד אלא שראה מלאך אחד הולך לפניו, ואמר ליה לאברהם לא תדחל מנה ואמר המלאך לאברהם אל תפחד בשבילה, קדשא בריך הוא שדר לי לאפקא לך ממונא דשאר עמין כי הקב"ה שלח אותי להוציא לך על ידה ממון של שאר העמים, ולנטרא לה מכלא ולשמור אותה מכל פגע רע. וכדין לא דחיל אברהם מאתתיה ואז לא התירא אברהם בשביל אשתו, אלא מניה אלא התירא בגלל עצמו, דלא חמא עמיה מלאכא, אלא עמה כי לא ראה עמו מלאך לשומרו, אלא עם שרה אשתו, אמר אברהם, הא היא מתנשרא ואנא לא נטינא הרי היא משומרת, ואני אין לי שמירה עליה, ובגין כך אמר בשביל זה אמר לשרה, אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך.

וסוד הדבר הוא כמ"ס ובשמאלה עוש וכו', כי משמאל הוא יניקת הנקבה, וסג גנוז כל העושה, כמ"ס מלפון זה יאחה, ונותן אברהם כמה שאמר למען ייטב לי בעבורך היתה, כלי שעל ידי המתנות שוקבל כמלכים וילא יעלה את הנטלון קדישין שהיו שקועים בתוך קליפת מלרים, והשכינה הקדושה עזרה לו והיא היתה מצרית ומתקנת לזאת בסוד החכמה שבה, ומעלה אותם בסוד מ"ן.

צ"ע כי אמנם לשון זוהר 'ממונא באתתיה וכי ליה ברנש' ואמנם משמע בפשטות כרבינו שכל ממון של איש הוא בזכות באשה, וכעין זה באר שם המתוק מדבש בסוף המאמר ז"ל וסוד הדבר הוא כמ"ס ובשמאלה עוש וכו', כי משמאל הוא יניקת הנקבה, וסג גנוז כל העושה, כמ"ס מלפון זה יאחה, אבל הראיה שמביא זוהר היא מהפסוק 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משפלת' ופירש המתוק מדבש דבעלמא העושר הוא נחלת אבות ורק מי שזוכה לאשה משפלת זוכה על ידה בהכל דהיינו גם בממון. נמצא לפ"ז שלא כל אשה ממנה זוכה בעלה בממון. ונ"ל כוונת המתוק מדבש שיש חילוק בין ביאור עפ"י הפשט לביאור עפ"י הסוד שעל פי הפשט באמת רק אשה משפלת מזכה את בעלה גם בממון אבל עפ"י הסוד כל אשה ממנה זוכה בעלה לממון וכרבינו.

^ב הקשויות בזה והביאור עיין הערה לקמן.

^ג דעת ותבונה למוהר"ח – פרק ט"ז (מקורו בשער הפסוקים פ' וירא סימן כא עה"פ ותהר ותלד שרה) – דע כי ענין כלי המעלה את המ"ן של הנקבה הוא הויה"ה דמלוי ההי"ן שהיא בגימ' ב"ן, ועל ידי הויה"ה זו אשר בה, היא מעלה את המ"ן בעת הזווג כדי להוליד בנים, והנה טעם לזה הוא כי זאת ההויה"ה היא בחי' נפש הנקבה, ולכן הויה"ה זו היא לעולם במלכות כנודע. או בעולם העשיה הרמוזת למלכות, והויה"ה זו היא הפנימיות והרוחניות של הנקבה, ונקראת נפש שלה, וכל זמן שאין בה בחי' נפש, הנה היא אינה יולדת. והנה אין נפש זו נכנסת בה אלא על ידי בעלה כנודע, ולכן אין נכנסת בה עד שידווג בה בעלה ביאה ראשונה, ואז נותן בה הנפש ההיא שהיא בחינת אור הנפש של הכלי, ולא בחינת הכלי עצמו. ואל הנפש הזו היא שנקראת בסבא דמשפטים (זוהר שמות צ"ט: ק.) רוחא דיהיב בה בעלה, כי להיותה נמשכת מו"א הנקרא רוח נקראת רוחא, אבל אינו רק בחי' נפש, כי אורות הנקבה אינם נקראים אלא נפש כנודע, ולקמן נרחיב בענין זה. ע"ש. ואחרי הנתן בה בביאה אחת נפש הזו, אז נשאר בחינתה ביסוד שבה, ועל ידו היא מעלה מאז ואילך מ"ן בשאר הזווגים. באופן כי מ"ן הוא בחי' אחת, והיא רוחא הוא בחינה אחרת המעלה אותה: ועי"ש אריכות בזה ונרמז בדברי חז"ל שאין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כל ואין האשה מתעברת בביאה ראשונה. עי"ש

^ד עיין לק"ה מתנה א' קושיית מוהר"ח לפ"ז איך מותר לתת מתנה, הרי מחסיר מנפשו, ומתריך עפ"י תורה נט אות ו' אוהבי עשיר רבים, כי העשירות היא ששמש בחלקו, ונותן בעין יפה, ומרבה רעים ואוהבים, התאוים להכלל בנפשו, ועי"ז חוזרת וגדלה נפשו עוד יותר ממה שנחסר. עי"ש.

ביבמות סג. ל"ב שמעמידה את בעלה על רגליו ומאירה עיניו/ל"ג. נמצא האשה והממון שניהם בחי' רגלין, כי עיקר הממון בא מבחי' נפש, בחי' נקבה, בחי' רגלין.

וזה שאמרו רז"ל (יבמות ס"ב ע"ב) ל"ד/השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה, פשט הגמ' הוא שמצילתו מן החטא, כמבואר במהרש"א שם, ורבינו דורש שבלא חומת האשה, היינו בלא ממון/ל"ה כי הממון הוא אור נפשה של אשתו. כי חומה היא בחי' הממון, כמ"ש – כמו שכתוב (משלי יח) ל"ו/הון עשיר קרית עוזו וכחומה נשגבה וכו' פשוטו של מקרא מדבר ברשע שבוטח בממונו כחומה, להבדיל מצדיק שבוטח בה' ית'. ורבינו מבאר שגם צדיק הממון מגן עליו כחומה כי ממון בשרשו הוא אור צח ותענוג רוחני (של דביקות בו ית') כמבואר בתורה כג אות ה', והוא דעת ומוחין גבוהים כנ"ל, עפ"י לק"ה חלב ודס, והמוחין הם חומה שלא יפול לעניות הדעת, ובתורה נט וסח באר שהיא חומה לשמור מכעס, והיינו הך כי הכעס הסתלקות הדעת, (גמ' פסחים סו: כל הכועס וכו').

וע"כ כיון שהממון תלוי באשה אמרו רז"ל (ב"מ נ"ט) ל"ז/אויקירו לנשייכו כי היכי דתתעתרו תכבדו את נשותיכם/ל"ח כדי שתתעשרו (ל"ט): (בתיקונים שם/כ"ב) מבאר כיון שהאשה בחי' גבורה וכתוב מצפון

כל היקום אשר ברגליהם, אמר רבי אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו. אמר רבי לוי: משאוי שלש מאות פירות לכות הין מפתחות בית גנניו של קרח, וכילוהו אקלידי וקליפי דגלדא.

לא אע"פ שלכאורה אפשר לומר שהממון כיון שמעמיד את רגליו הוא רק מעמיד דמעמיד ואינו רגליו ממש שהן מעמיד ראשון, נראה שלומד רבינו שמעמיד לרגליו הפירוש שנעשה בעצמו רגלין במקום רגליו, שהרי לא מדובר בפשוטו אלא דרך משל.

ל"ב יבמות דף סג. אשכחיה רבי יוסי לאליהו, א"ל: כתיב אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם? א"ל: אדם מביא חטין, חטין כוסס? פשתן, פשתן לובש? לא נמצאת מאירה עיניו ומעמידתו על רגליו?

ל"ג שמעתי מהריצ"ח בשם הגר"א שרגל ועין בחי' אחת מהכתוב לתור את הארץ שהוא לשון הליכה והסתכלות כי העין היא בחי' ברגל שבמדרגת הראש וכן ההליכה ברגל בלא העין היא מוגבלת מאד. עוד שמעתי ממנו דבר יפה בהקשר לזה שעל כן כשאשתו אינה זיווגו אזי נפקא דייקא בעין ורגל כדמצינו בויקרא רבה ח' א' מטרוניא שאלה את ר' יוסי בר חלפתא אמרה לו בכמה ימים ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אמר לה לששת ימים דכתיב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו' אמרה לו ומאותה שעה עד עכשיו מהו יושב ועושה אמר לה מזווג זיווגים אשתו של פלוני לפלוני בתו של פלוני לפלוני ממנו של פלוני לפלוני אמרה לו הדא הוא אף אני יכולה לעשות כן כמה עבדים יש לי וכמה שפחות יש לי ואני יכולה לזווג בשעה אחת אמר לה אם קלה היא בעיניך קשה היא לפני הקדוש ברוך הוא בקריעת ים סוף הניחה והלך לו מה עשתה שלחה והביאה אלף עבדים ואלף שפחות והעמידה אותן שורות שורות אמרה להם פלוני ישא לפלונית פלוני לפלונית זיווג בלילה אחת לצפרא אתין לגבה דין מוחו פציעה ודין עינו שמוטה ודין אצילי פריך ודין ארכובה תבירה וכו'...

ל"ד יבמות דף סב: אמר רבי תנחום א"ר חנילאי: כל אדם שאין לו אשה – שרוי בלא שמחה, בלא ברכה, בלא טובה; בלא שמחה – דכתיב: (דברים י"ד) ושמחת אתה וביתך, בלא ברכה – דכתיב: (יחזקאל מ"ד) להניח ברכה אל ביתך, בלא טובה – דכתיב: (בראשית ב') לא טוב היות האדם לבדו. במערבא אמרי: בלא תורה, בלא חומה; בלא תורה – דכתיב: (איוב ו') האם אין עזרתי בי ותושיה נדחה ממני, בלא חומה – דכתיב: (ירמיהו לא) נקבה תסובב גבר. רבא בר עולא אמר: בלא שלום, דכתיב: (איוב ה') וידעת כי שלום אחלך ופקדת נוך ולא תחטא.

ל"ה דהיינו כיון שחומה היא כל מיני שמירה, אפשר לדרוש בה כל מיני שמירות, והיינו מן החטא ומן העניות, אבל נ"ל שבאמת יש קשר הדוק בין החטא לעניות, כי אין עני אלא מן הדעת, ועוד מבואר היטב בתורה כג, ועוד יותר בלק"ה קדושין ג' ג' הקשר ההדוק בין תאוות ממון לתאוות ניאוף ע"ש. וראה סוף תורה ז' כי פגם הברית העדר הלחם כמו שכתוב (משלי ו' כו) כי בעד אשה זונה עד ככר לחם. וכן כתב בתורה ס' אמצע אות ג'.

עוד צ"ע האם חומה דהיינו ממון, הכוונה בפשוטו שבלא אשה הוא עני, והרי אדרבה רק הוצאות יש לו עליה ומפסידה ממנו, אלא הכוונה ברוחניות שממנה הממון, וגם זה מוכרח שאין הכוונה בפשוטו לממון גשמי, וכנ"ל, אלא שבכח האשה יכול בכל יותר לזכות לשמחה בחלקו, שזה עיקר הממון ברוחניות, וכמבואר בתורה כג ולעיל בתורה נט אות ו' ותורה סח. וצ"ע א"כ היינו דאמר רבי תנחום א"ר חנילאי שבלא אשה הוא בלא שמחה. וצ"ל ששמחה בחלקו, היא מוחין מיוחדים ששרשם בממון הרוחני, ועיקרם הוא עניין השלימות שלא מרגיש חסר, ולא דווקא השמחה בפועל, שהיא כבר עניין של השלימות בזה. אבל סתם שמחה היא שמחה ממש ולא רק שאין סיבה לעצבות, וכוללת הרבה יותר כגון שמחה במצוות.

ל"ו משלי פרק יח (י) מגדל צעזעז שם יקנך בוי' ירוץ צדיק ונשגב: (יא) הון עשיר קרית עזו וכחומה נשגבה במשפחתו:

עמנואל הרומי (בן שלמה) מהעיר נאפולי שנת רמ"ז בערך) – אחרי שהזכיר כי הצדיק ישים בטחונו בה' ית' ולא ירוץ בעת צרתו כי אם אליו אמר כי העשיר אינו כן רק ממון העשיר הוא לקרית עוזו ולא יבטח כי אם בו להנצל מפגעי הזמן. ואותו הממון ידמה לו שהוא לו כאלו היתה לו בחצרו ובחדרי משכיתו חומה נשגבה אשר בה ירוץ ונשגב כי הוא יבטח ברוב עשרו יעזו בהוותו. וכמו שקרא בפסוק הקודם החלק השכלי צדיק קרא הנה יצר התאוה עשיר ואמר כי היצר ותאוותיו יסירו בטחון האדם מה' ית' וידמה אליו שקנייני העולם הזה הם קניינים גמורים נאמני המציאות יהיה להם השארות וקיום.

ל"ז בבא מציעא דף נט. – ואמר רבי חלב: לעולם יהא אדם זהיר בפקוד אשתו, שאין פרכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר: ואלאכרם הטיב בעבורה. והיינו דאמר להו רבא לבני מחוזה: אוקירו לנשייכו, כי היכי דתתעתרו.

פתח עינים (לחיד"א) – ואמר רבי חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו וכו' והיינו דאמר רבא וכו'. יש להרגיש מאי האי דאמר הש"ס והיינו דאמר רבא אוקירו וכו' משמע דהוה ס"ד שאין הדברים אחרים או מכוונים ואשמועינן הש"ס דהיינו דאמר רבא. ואפשר דמדברי ר' חלבו אפשר שנבין דכוונתו לכבד אשתו מאחר דבשבילה באת ברכה ומאחר שכן ראוי לכבדה. אמנם אף אם אינו מכבדה הברכה בבית בין כך ובין כך. לזה בא התלמוד ואמר שאין פירוש דברי ר' חלבו כך רק הברכה היא בעבור כבודה ואם מכבדה הברכה

מות על כן צריך תמיד להשלים נפשה ע"י ממון שנותן לה, ונראה שגם ע"י הכבוד מעלה אותה מאחיות הקליפות ע"י שנמשכת נפשה אל הכבוד שהוא שרש הנפש כנ"ל/מג¹.

וכל אדם ואדם כאשר הוא בא לעולם, הוא בא עם בת זוגו המיוחדת לו עיין תורה רסה וזוהר לך לך פה: שלמעלה הם נשמה אחת ועם סכום ממון הקצוב לו שיהיה לו בזה העולם. וכמה פירות, היינו בנים, שיהיו לו בזה העולם/מד². והם בחי' אילן וענפים ופירות.

היינו שאור נפשה הוא בחי' עיקר האילן נמצא שנפש של בעלה הוא שרש האילן/מז³ ואור נפשה הוא בחי' אילן, שממנו יוצאים ומתפשטים ענפים, היינו התנוצצות והתפשטות אורה דהיינו אור דאור נפשה, היינו בחי' הממון כנ"ל, הוא בחי' ענפים של האילן. ועל הענפים אלו גרלים הפירות, היינו הבנים שהם אור דאור דאור נפשה/מז⁴.

נמצא כשאחד גוזל מחבירו ממון, הוא גוזל ונוטל ממנו ענפים של האילן שלו, היינו התנוצצות אור נפשה, שמשם הממון כנ"ל. ע"כ עי"ז הוא גוזל ונוטל ממנו נפש בניו ובנותיו/מז⁵,

^{מג} **עיין גם תורה ר"ב** שנשים כיון שדעתן קלה בחי' מוחין דקטנות צריכות הרבה כבוד.

^{מד} **משמע כאן** שלכל אדם יש זיווג אחד שנשמתם אחת. ועיין תורה רסה שלמעלה הם אחד ויורדים לעולם בנפרד והש"י מזווג זיווגים ומושיב יחידים ביתה ולכאורה א"כ היא נפשו, ואור נפשה הוא ממנו גם קודם שנפגשים. **אבל עיין לעיל** עפ"י האריז"ל שאור נפשה שממנו הממון, הוא רוח דשביק בה בעלה בביאה ראשונה, שלפ"ז רק ביחוד ראשון נעשית אשתו שרש לממונו. ועוד לפ"ז כל אשה שיקח תיהיה שרש ממנו, אחר ביאה ראשונה. **ונ"ל שבאמת** דווקא זיווג היא בחי' נפשו בשרש, ורק על ידה יהיה לו ממון (וכך זכור לי שמבואר בשער הגלגולים). **ועוד ידוע** שלכל אדם יכול להיות כמה נשים שכולן משרש נפשו דמהאי טעמא מותר לשאת כמה נשים. נמצא שבאמת יש שתי בחינות בזה, דהיינו מה שאשתו היא חלק נפשו בשרש שמשם הממון, אבל רק זו שנשאת לו היא נעשית בפועל שמאור נפשה הוא ממנו.

קצת צ"ע כיון שבני הזוג נשמה אחת, מדוע צריך לקנותה ולקדשה ולא שאחר שמתברר שהיא בת זוגו ממילא מתברר שהיא קנויה ומקודשת לו. ואמנם אפ"ל שרק כשמסכימה להקנות עצמה, ושהוא יקדש אותה זה הסימן שהם נשמה אחת. ובאמת הקדושין הן כדי לאסרה על אחרים. **אבל אולי** שיש בזה גם עניין עמוק עמוק בסוד בריאת המלכות, שהיא זולתו דייקא, שברא בריאה שנדמית לנפרדת ממנו לגמרי, כדי לתת מקום להחזרת כבוד שהוא שרש כוונת כל הבריאה כמ"ש לכבודי בראתיו וכו', כי אי אפשר לכבד עצמו, אלא חייב להיות ע"י אחר ובכוונה דווקא. וכיון שאיש ואשה שרשם בקב"ה ושכינתיה, לכן גם הם נבראו באופן כזה, שכביכול יכולה למאן בבעלה, אע"פ שבשרשם הם אחד.

^{מז} **משמע כאן** שהאשה עצמה שרש האילן, היינו אור נפשה הוא עיקר האילן. ועיין לק"ה גבית חוב מיתומים א' שם כתב שהבעל הוא עיקר שרש האילן והנקות. ונראה כנ"ל שהיא בחי' נפשו, לכן שניהם שרש האילן. **אבל** עיין לקמן (ור"ש דף פו) בהשטטה שם הלשון כי האשה היא עיקר האילן, משמע שרבינו לא מחלק בין אור נפש האשה, לאשה עצמה, או בין אור נפש, לנפש עצמה, וצ"ע. ואפשר ששם לא דייק כ"כ.

^{מז} **צ"ע דלעיל** נתבאר שבני חיי ומזוני הם בחי' אחת, והכא הם ג' מדרגות תלויות זו תחת זו, בני תלי במזוני ומזוני בחיי.

שהם תלויים וגדלים ויונקים מאור הענף הזה, כי הם הם הפירות הגדלים על הענפים אלו, ובשנוטל הענף נוטל הפירות:

וזה שכתוב (אסתר ה')^א ויספר להם המן את כבוד עשרו, ורוב בניו. והטעם שסמך סיפור רוב בניו לסיפור רוב עשרו כי זה תלוי בזה. וכמ"ש (איוב כא)^ב עתקו גם גברו חיל זרעם נכון לפניהם וצאצאיהם לעיניהם איוב שואל מדוע הרשעים זוכים לחיים ארוכים ולעושר ולבנים ורואים כמה דורות של צאצאים, וכאן כנ"ל מבאר רבינו שהטעם שסמך איוב בדבריו הבנים לממון כי הבנים תלויים בענפי הממון. וזהו שאמר עתקו גם גברו חיל, זה עשירות כמבואר במפרשים שם. וע"י העשירות על ידי זה זרעם נכון וכו'^ג.

וזהו שאמרו רחל ולאה ה' ו[ו] כשציוה הקב"ה את יעקב לחזור מחרן לארץ קרא יעקב לרחל ולאה לשדה וסיפר להן כל מה שרימה אותו לבן ושנצטווה לחזור לארץ והן ענו לו כי כל העושר אשר הציל אליקים מאבינו לנו הוא ולבנינו והטעם שאמרו לנו ולבנינו דייקא כי עיקר העשירות ע"י האשה ובה תלויים הבנים כנ"ל. כי האשה היא עיקר בחי' האילן והעשירות הם הענפים של האילן, והבנים הם הפירות הגדלים בענפים האלו כנ"ל {השמטות}

וזה סוד שאמרו רז"ל (ב"ק קיט)^א הגוזל את חבירו כאלו גוזל ממנו נפש בניו ובנותיו פשט הגמרא היא שכיון שגזל את האב, אזי אין לו ממון לפרנס את הבנים וע"ז מתים. אבל רבינו דורש כנ"ל

^א אסתר פרק ה' (יא) ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו ואת כל אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו עליהם ועבדי המלך: מגילה טו: – ויספר להם המן את כבוד עשרו ורוב בניו, וכמה רוב בניו? אמר רב, שלשים: עשרה מתו, ועשרה נתלו, ועשרה מחזירין על הפתחים. ורבנן אמרי: אותן שמחזירין על הפתחים שבעים היו, דכתיב: "שבעים בלחם נשפרו", אל תקרי "שבעים" אלא "שבעים". ורמי בר אבא אמר: בולן מאתים ושמוןה הו, שפאמר: "ורוב בניו". "ורוב" בגימטריא מאתן וארביסר הו! אמר רב נחמן בר יצחק: "ורוב" כתיב. בן יהודה – עשרה מתו, ועשרה נתלו, ועשרה מחזירין על הפתחים. קשה למה לא הרגו וכלו את אלו העשרה? ועוד למה היה להם עונש זה של עניות ולא עונש קשה יותר שיהיו מצורעים או סומין? ונראה דבלאו הכי יש להתפלאות למה הוצרך המן לספר לשר"ץ אשתו ואוהביו מספר בניו, וכי הם אינם יודעים כמה בנים יש לו? ונראה לי בס"ד כי המן היה מנאף עם נשי השרים בסתר והוליד ממזרים, ואלו העשרה היו ממזרים מנשים של השרים ולא היו מכירים בהם שר"ץ אשתו ואוהביו ולא שום אדם בעולם ואותה שעה גילה לאוהביו ולאשתו שכל כך הוא מוצלח בענייניו שהוליד עשרה בנים ממזרים מנשי השרים הגדולים ושום אדם לא ידע בו ועודם הם קיימים והם פלוני ופלוני והגיד להם שהוא מצליח ברע שיעשה, ולכן חושב שגם ברעה שיעשה למרדכי יצליח! ובה מובן הטעם שהיו העשרה בנים אלה מחזירים על הפתחים, כי אלו העשרה היו חשובין בנים לבעלי אמותם שהיו שרים גדולים ועתה שגילה המן עליהם שהם בניו אז ידעו אותם השרים דאלו הם ממזרים ובני המן הם ואינם בניהם ואז גרשום מביתם ערומים והוכרחו להיות מחזירים על הפתחים כדי לאכול כי מי יפרנסם שנעשו עניים מרודים כי נתגרשו מביתם ערומים. ובה יתורץ בס"ד דקדוק אחר דחד אמר שהיו שבעים וחד אמר שהיו ר"ח והנה בודאי כל אחד מן החכמים היתה קבלה בידו מרבתי על דבר זה. וקשה איך יהיו חולקים במציאות? ובה ניחא דעל בנים הגלויים הנולדים משר"ץ אשתו ליכא פלוגתא, וכל דברים אלו קאי על אותם בנים הממזרים שהיו להמן מנשי דעלמא אשר גילה אותם באותו היום לאוהביו ולשרץ אשתו, וחד אמר דאותם שנולדו מנשי שרים הגדולים היו עשרה ומחזירים על הפתחים, וחד אמר שהיו שבעים מאלו הממזרים מחזירים על הפתחים ושניהם נראה שהם מודים שהיה לו ר"ח בנים ממזרים שגילה אותם באותו היום אך חד סבירא ליה שעשרה מהם דוקא היו מחזירים על הפתחים וחד סבירא ליה שבעים מאלו הממזרים מחזירים על הפתחים.

^ב איוב פרק כא (ז) מדוע רשעים יחיו עתקו גם גברו חיל: (ח) זרעם נכון לפניהם עמם וצאצאיהם לעיניהם:

מצודות דוד – מדוע – וזה אמר מדוע יחיו הרשעים ויזקינו גם חזקו בעושר:

ועיין אבן עזרא שם שפירש עתקו גברו חיל דהיינו שיש להם הון עתק

^ג בשני הפסוקים שהביא הממון קודם לבנים, וצ"ע מדוע אעפ"כ בראשון באר שהם תלויים זה בזה, ובשני באר שהבנים תלויים בממון. וכנ"ל שהממון הוא ענפי האילן ואילו הבנים הם הפירות התלויים בענפים.

¹ תוספת זו אינה בתקפא אלא נוספה בתרלד בלי סוגרים ובתורלו הקופה בסוגרים ואחריה כתב (השמטות) (אולי מלוח השמטות של תקפא שהיה להם ונאבד) ובתשכס התוספת הזו בלי סוגרים וללא ציון השמטות.

² בתרלד כתוב כאן (בראשית לא) ובתורלו נמחק ובתשכס החזירו

³ * בראשית לא טו

⁴ בראשית פרק לא (יד) ותען רחל ולאחריה ותאמרנה לו העוד לנו חלק ונתחלה בבית אבינו: (טו) הלא נכריות נחשכנו לו כי מכרנו ויאכל גם אכול את פספנו: (טז) כי כל העושר אשר הציל אלהים מאבינו לנו הוא ולבנינו ועתה כל אשר אמר אלהים אליך עשה:

⁵ בתרלד – אלהים, בתורלו – אלקים

⁶ בתרלד – היא בחי' (ותיבת עיקר אינה) בתורלו – היא עיקר בחי'

⁷ בתרלד – בענפים כנ"ל, ומתורלו – בענפים האלו כנ"ל

⁸ בבא קמא דף קיט. – אמר רבי יוחנן כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר ואכל קצירך ולחמך בניך ובנותיך ואומר מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם ואומר אל שאל ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים מאי ואומר וכ"ת נפש ידידיה אבל נפש בניו ובנותיו לא תא שמע בשר בניו ובנותיו וכ"ת הני מילי

שבשורש נפשותם בנים התלויים באימון הם תלויים בממון, שהוא אור נפשה, כפירות בענפי אילן, לכן הגזלן גזל ממש נפשותם שלא ייולדו, ואפילו אם נולדו והם קטנים אפשר שימותו עי"ז, כמבואר לקמן :

ודע שאם זה הנגזל עדיין לא היה לו בנים, יוכל לגזול ממנו שלא יהיה לו [יב], ע"י שגזול ונוטל הענף כנ"ל.

ואפי' אם כבר יש להנגזל בנים, יוכל להזיק לו שימותו בניו ח"ו. כי אם עדיין הבנים צריכים לאמן^{יג} בערובין פב. לגבי עירוב ומצוות סוכה מבואר שצריך לאמו היינו עד גיל חמש או שש, אבל כאן צ"ע, אולי הכוונה דווקא כל זמן שיונק מאמו^{יד} נחשב צריך לאמו, היינו לענפים שלה, כמו שיש פירות שלא נגמרו כל צרכן, וצריכים לינק עוד מהענף. וע"כ כשזה נוטל הענף, הוא מזיק הפירות, היינו הבנים, הצריכים לינק עוד ולקבל מהענף דהיינו פירות בוסר שכיון שנקטפו קודם זמנם, לא מועיל להם אפילו כשמניחים אותן עד שיבשילו מעצמם (עיין תורה פח תנינא). כיון שנקטפו מהעץ קודם הזמן^{טו} ועדיין אין בכח עצמם להבשיל עד שיהיה ראוי לאכילה, כי עדיין צריכים לינק מהעץ, היינו מהתנוצצות אור אמו^{טז} כנ"ל.

והכל לפי הגזילה, והכל לפי האילן והענפים והפירות. כי יש כמה וכמה שינויים בין האילנות עצמן, ובין מהות ואיכות הענפים, ובין ריבוי הענפים, וכן בין הפירות, בכולן יש שינויים^{יז} רבים. כי יש אילן שיש לו ענפים רבים ופירות מועטים. וכן להיפך, ענפים מועטים ופירות רבים.

וכן בין מהות הענפים עצמן, יש אילן שיש לו ענף אחד, אבל הוא יקר מאוד. ויש שיש לו עשרה ענפים, וכולם אינם שווים רק עשרה זהובים צ"ע האם הכוונה לכלל הממון בכל חיי האשה דומיא דבנים, או לממון שבכל שנה ושנה.

כן יש כמה עניים שיש להם בנים רבים, ואין ידו משגת אלא זוז אחד. היינו שכל הענפים שלו הם פחותים, ואינם רק בערך זהב אחד, או שיש לו ענפים מועטים ופחותים. וכן להיפך, יש עשיר גדול מחמת שהענף שלו הוא יקר מאוד, או שיש לו ענפים רבים ויקרים, ועם כל זה יכול להיות שלא יהיו לו רק בנים מועטים כנ"ל במשל האילנות. והנה נתפוס^{יח} למשל, אילן אחד עם ג' ענפים וכל ענף מיוחד לו שראוי להוציא ב' פירות דהיינו בנים, נמצא שראוי שיהיה לו ששה בנים דהיינו ג' פעמים ב'.

וכן נאמר למשל שכל ענף דהיינו ממון הוא בבחי' וערך שיהיה לו מאה אדומים, נמצא שראוי להיות לו שין דהיינו שלש מאות אדומים משלשה ענפים הללו. נמצא אם גזל ממנה^{יט} מאה אדומים, הוא גזל ונוטל ממנו^כ ענף אחד/כא, נמצא שנוטל ממנו ב' בנים. אבל דע שבזה יש חילוק גדול, אם הפירות ראויים לצאת מהענפים בזה אחר זה, נמצא שאף שזה גזל ממנו ממון בערך ענף אחד, ונוטל על ידי זה ממנו ב' בנים, אעפ"כ עדיין

היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא תא שמע מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי (בארצכם) (בארצם) וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא תא שמע אל שאול ואל בית הדמים (על) אשר המית את הגבעונים וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן:

^{יג} עיין חיי מוהר"ן אות כט הובא בפל"ח אות ג' מעשה באחד שלא היו לו בנים שהיה שם בשעת אמירת התורה וכו'

^{יד} עירובין דף פב. אמר רב אסי קטן בן שש יוצא בעירוב אמו מיתבי קטן שצריך לאמו יוצא בעירוב אמו ושאין צריך לאמו אין יוצא בעירוב אמו ותנן נמי גבי סוכה כי האי גוונא קטן שאין צריך לאמו חייב בסוכה והוינן בה ואיזהו קטן שאין צריך לאמו אמרי דבי רבי ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו רבי שמעון בן לקיש אמר כל שניעור ואינו קורא אימא אימא סלקא דעתך גדולים נמי קרו אלא אימא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא וכמה כבר ארבע כבר חמש

^{יד} גם בזה צ"ע אם עד גיל שנתיים שהוא הגיל שנגמל כרש"י בראשית כא ח' עפ"י גיטין עה: או רק בזמן שיונק בפועל.

^{טו} ונראה דאין הכוונה לעונת המעשר, כי שם תלוי בשם פרי עליו, אבל כאן תלוי עם יש בכוחו להבשיל מעצמו, שזה קצת מאוחר יותר.

^{טז} בתשכס - אמן

^{יז} מתרצו - שינויים

^{יח} בדפוס - נתפוס, בתרלד - נתפוס, מתרצו - נתפוס

^{יט} צ"ע לכאורה צריך לומר גזל ממנו

^כ צ"ע לכאורה צ"ל להפך שנוטל ממנו ממון וממנה ענפים

^{כא} צ"ע מדוע לא מתחלק הגזילה לכל הענפים

ראויים לו להתקיים יתר הבנים של הענפים הנשארים, כי לא הזיק בהנשארים, כי לא נטל מהם כלום. אבל אם היו ראויים לצאת בבת אחת, בבחי' [בב] ששה בכרס אחד דהיינו שאע"פ שהם ששה בנים משלשה ענפים ייוולדו בעיבור אחד, ע"כ אף שזה לא גזל ממנו כ"א מאה אדומים, שהם בחי' ערך ענף אחד של ב' פירות, עכ"ז – עם כל זה כיון שהם בעיבור אחד קלקל הגזלן את אור כולם, מאחר שכולם היו ראויים לצאת בבת אחת, וזה נטל וחסר מהם אורם, ואין להם שלימות, דהיינו כיון שכולם בעיבור אחד אזי מאה אדומים מתחלק לכל הענפים/כ"ג, נמצא שנחסר מכל ענף שלשים ושלוש ושליש אדומים, ע"כ יוכל להזיק לו באלו המאה אדומים לבד שנטל ממנו, ליטול ממנו כל הבנים/כ"ד.

וכן יש בענין זה כמה וכמה שינויים^{כ"ה}, לפי הגזילה, ולפי האילן, והענפים והפירות, במהותם וכמותם.

והכלל כי היא צריכה תמיד להשלים אורה. וכל זמן שאין לה שלימות, א"א לה להוליד. ועיקר שלימותה על ידי הממון, כי הוא בחי' התנוצצות אורה כנ"ל ולכן כשגוזלים מבעלה ממון, זה מזיק ומחסר באור נפשה, כי כל הממון של בעלה, הוא נצרך לה להשלים אורה/כ"ו:

משמע שכל הממון שיש לאיש בזכות אשתו, זה רק מכח הממון שנותן לה. נמצא שרק כשהאיש הוא בחי' צדיק חונן ונותן לאשתו את הממון שמקבל בזכותה, אזי זוכה בזכותא ליותר, והיינו בחי' הנ"ל אוקירו לנשיכו דהיכי דתתעתרו, דהיינו שהאיש זוכה בממון, רק כפי מה שמכבד את מקור הרוחני של הממון שלו והיא אשתו. ולכבד את אשתו כלול בזה גם נתינת ממון כפי צרכה. כי כפי שיתבאר לקמן כיון שאשה בחי' רגלין, בה אחיזת הקליפות בבחי' רגליה יורדות מוות, ומחסרות אור נפשה, על כן צריכה תמיד השלמת אורה ע"י כבוד וממון, הממון כנ"ל כי הוא אור נפשה, והכבוד כיון שהוא שרש הנפש/כ"ז.

וזה שאמר לעיל שהגזלן גזל נפש בניה, זה בחי' מה שכתוב (ישעיה א')/כ"ח למדו היטב דרשו משפט אשורו חמוץ, שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הנגזל כמבואר בפרש"י שם, להציל עשוק מיד עשוקיט, כדי להציל נפש בניו ובנותיו של הנגזל כנ"ל. וזה למדו היטב וכו', טעם שנקט לשון לימוד לגבי משפט, רוצה לומר שמה שתעשו משפט ותצילו גזול מיד גוזלו, עי"ז תעשו טובה להבנים, שהם בחי' לימודי ה', כמה שכתוב (שם נד')/כ"ט וכל בניך לימודי ה'.

^{כ"ב} * שמות רבה פרשה א' פסקא ח' [מכילתא רבי ישמעאל בשלח מסכתא דפסחא פרשה יב. תנחומא פרשת שמות אות ה' הובא בפרש"י שמות א' ו' ופרש"י שמואל – ב' ו' יא]

^{כ"ג} כך נראה לבאורה, כי לא נראה לי שהעיבור האחד גורם שכל הבנים יש להם קשר לכל הענפים, ולכן גם הארבעה בנים שלא נפגם הענף שלהם הם נפגמים מחמת הענף האחד הפגום. כי אם לא נפגם הענף שלהם כלל מדוע שימותו הרי בו הם תלויים.

^{כ"ד} נראה הטעם שמתים כולם כי כשגזל ממנו מאה דהיינו בערך ענף אחד שתלויים בו ב' בנים, אבל כיון שכל השש בנים תלויים זה בזה כיון שגולדים בכרס אחת, נמצא שהמאה אדומים התחלקו והחסירו שלישי בכל ענף, ועל כן כל הבנים מתו כי נולדו חסרי שלישי מאבריהם.

^{כ"ה} צ"ע ממה שמדגיש שכל ענף יש בו ב' בנים, משמע שא"א לומר שכיון שכולם בכרס אחת, זה סימן שהם מענף אחד ואילו שאר ענפים לא מגדלים פרי כלל.

^{כ"ו} מתוצר – שינויים

^{כ"ז} צ"ע בזה באמת מדוע כל ממון בעלה ולא רק הנצרך לה בפועל. ועיין במעשה ממש חניקעס המובא בשיחות השייכות לתורה זו שהיה עשיר. ועוד עיין לקמן שאפילו לא נגזל הבעל אלא ע"י שנתאוה אדם לממונו מאד גם זה מחסר באור נפשה ונחשב גזל, משמע אע"פ שהבעל עשיר, כל ממון שנגזל ממנו מחסר באור נפשה, אבל מה שלוקח הבעל לצרכו לא מחסר ממנה אם מקבלת ממנו כדי צרכה. ואדרבה תיקנו חז"ל מעשי ידיה כנגד מזונות שנותן לה, עד שאמרו כל מה שיש לה שייך לבעל הרי שיכול לעשות בו כחפצו בלא שנחסר מאור נפשה.

^{כ"ח} עוד צ"ע עיין תורה כה שם מבואר שממון שגוי גזול נחשב צדקה, משמע דווקא גזלן ישראל מחסר מאור נפש האשה, אבל גזלן גוי אדרבה מוסיף אור של צדקה בממון וצ"ע.

^{כ"ט} צ"ע שבענין הכבוד רבנו לא מבאר מדוע הכבוד מועיל להשלים אור נפשה, ונראה לבאר עפ"י תורה סז ותורה לז שהכבוד שרש הנפש.

^{כ"ח} ישעיה פרק א' (יז) למדו היטב דרשו משפט אשורו חמוץ שפטו יתום ריבו אלמנה:

^{כ"ט} רש"י – אשורו חמוץ – החזיקו את הגזול והוא לשון משנה אשרנוהי אי אישר חילי ישר כחך ל"א הדריכוהו בנתיב אמת לזכות בשלו לשון באשורו אחזה רגלי (איוב כג יא) ואשר בדרך לבך (משלי כג יט). שפטו יתום – פלוני זכאי פלוני חייב. ריבו אלמנה – השתדלו בריבה להתווכח בעדה שאינה יוצאת לחזור אחרי בעלי דינה (סא"א). חמוץ – גזול ודומה לו מכף מעול וחומץ (תהלים עא):

^{כ"ט} בדפ"ר ותולד – עשוק, ומתולד – עושק

^ל ישעיה פרק נד (יג) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי יְדֹד וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ: (יד) בְּצִדְקָה תִּכְוֶנֶנִּי רִחְקִי מֵעֶשֶׂק כִּי לֹא תִירָאִי וּמִמַּחְתָּה כִּי לֹא תִקְרַב אֵלֶיךָ: מצודות דוד (יג) למודי ה' – ר"ל ישיבילו בחכמה כאלו יהיו תלמידי המקום ב"ה. ורב שלום בניך – השלום של בניך יהיה הרבה מאד:

וזה למדו היטיב לא, שההטבה תהיה להבנים, שהם בחי' לימודי ה'. כנ"ל שהמשיב את הגולה דהיינו את ענפי האילן משיב את הפירות דהיינו הבנים שראויים לגדול בהם.

וזה סוד כוונת הגמרא (ב"ק קג) לג' הגזול את חבריו שוה פרוטה יוליכנו אחריו אפילו למדי. פשט המשנה שכיון שנשבע לשקר קנסו אותו שכדי לקיים מצוות והשיב את הגזול צריך לרדוף אחר הנגזל אפילו למקום רחוק מאד ועוד שצריך להחזיר לו שווי הגזלה שגזל לפי ערכה במקום שגזל ולא במקום שמחזיר. והוא פליאה נשגבה מאד, למה תפסו מדי דווקא הרי יש מדינות רחוקות יותר ממדי/לג. אך דע שהגמרא היא נעלמת ונסתרת מאד כמבואר בזוהר ח"ג דף רמד: ורבנן דמתניתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרו ליה, וזה כוונתם האמת [לד] בשיחות הר"ן מבואר שכך שמע רבינו שלומדים סוגיא זו במתיבתא של רקיע. הגזול וכו' יוליכנו אחריו אפי' למדי, היינו לימודי ה', היינו הבנים. שצריך להחזיר לו אפי' הבנים שגזל ממנו על ידי שגזל את ממונו דהיינו אפילו הבנים שמנע ממנו ללדת או שמתו כיון שהיו צריכים לאימן/לד. וזה למדי, בחי' לימודי ה' הנ"ל :

ודע שלפעמים אף שנוטל ממנו ממון, עכ"ז – עם כל זה לא יזיק לבניו, ולא יחסר אור נפשה. כי ברוחניות הנפש של האשה מרגשת הכאב והצער הגדול שיש לה בבחי' איהו לא חזי מזליה חזי (מגילה ג), כשזה הגזול שהוא כמו רוצח נפשות ממש, בא לחסר אורה ולגזול נפש בניה. וע"כ היא מצמצמת אורה, וממשכת ומכווצת עצמה, ומקבצת לעצמה חלקי נפשה, כדי שזה הגזול לא יוכל לינק ממנה ולחסר אורה. עד שלפעמים לא יוכל הגזול להתגבר עליה לקבל מאורה, ואף שגזל ונטל הממון ממנו, עכ"ז כבר התגברה הנפש, וצמצמה ומשכה וקבצה אורה ולא הניחה אותו לקבל מאורה. וזה הממון שלקח הגזול, אינו ממון כלל, רק עפרא בעלמא, מאחר שאין בו אור כלל מאור נפשה שיכול הגזול להזיקו. והממון הזה הוא בבחי' עפרות זהב (איוב כח) וזהב (ד"ה ב ט) אין כסף נחשב/לח, דהיינו שאין לו שום חשיבות מחמת שאין בהכסף והזהב שום אור/לט, כי נפש האשה התגברה ולא הניחה לקבל מאורה.

וכמו שיש דוגמתו בעולם הזה, כי יש אילנות במדינות^מ אונגריין, שכשאדם בא ליטלם הם ממשיכין ומקטינים עצמן, ואינם מניחים ליטול אותם [מא]/מב:

^א מתוצו - היטב

^{לב} בבא קמא דף קג. – מתני' הגזול את חבריו שוה פרוטה, ונשבע לו – יוליכנו אחריו למדי.

משנה מסכת בבא קמא פ"ט משנה (ה) הגזול את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפילו למדי.

^{רע} מברטנורה (ה) נשבע לו – על שקר, והודה: יוליכנו אחריו אפילו למדי – דאין לו כפרה עד שיחזיר לנגזל עצמו. דגבי נשבע על שקר כתיב (ויקרא ה') לאשר הוא לו יתננו:

^{תפארת ישראל} – [לה] יוליכנו אחריו אפילו למדי – שרחוק מאד, וגם הכסף אין נחשב שם כלום [כישעיה י"ג פ"ז], אפי' יחזיר לו לשם, אבל בלא נשבע, א"צ לחזור אחריו, רק יודיעו שרוצה להחזירה לכשיבוא אליו [שס"ז]:

^{לג} ראה תפארת ישראל לרבי ישראל ליפשיץ, והון עשיר לרב עמנואל ריקי שם, שהיה קשה להם קושיא זו וכל אחד תירץ לפי דרכו. ורבנו מתוך לפי דרכו בתורה זו.

^{לד} עיין שיחות הר"ן קלג שפירוש זה שמע רבינו שכך לומדים למעלה

^{לה} וצ"ע איך יכול להחזיר בנים שמתו ועוד צ"ע מאי קמ"ל שמחזיר אפילו הבנים הרי למעשה יכול להחזיר רק את הגזלה וממילא חוזר לאשתו ענף ופירות מאו רנפשה שעי"ז יוולדו הילדים.

^{לו} איוב פרק כח (ה) ארץ ממונה יצא להם ותחתיה נהפך כמו אש: (ו) מקום ספיר אבניה ועפרת זהב לו:

^{לז} דברי הימים-ב פרק ט (ב) וכל פלי משקה המלך שלמה זהב וכל פלי בית יער הלכנו זהב סגור אין פסג נחשב בימי שלמה למאומה:

^{לח} צ"ע כי פשט הפסוק מדבר לענין אחר לגמרי, כי מסופר שם שבימי שלמה המלך מרוב עושר וריבוי הזהב לא היה ערך לכסף. וכן הפסוק מאיוב עפרות זהב פשוטו הכוונה להפך דהיינו עפר שמעורב בו זהב. וצ"ע איך יתפרש שפט הספוקים לפי ביאור רבנו כאן?

^{לט} צ"ע קצת משמע ש"ע אור נפשה הנמצא בממון יש ערך יותר לממון וקשה הרי זה תלוי באדם המחזיק את הממון כמבואר בתורה כה שאצל גוי מיד מאבד את החן והגונוין עילאין. וכן מבואר בתורה כג שתלוי בתיקון הברית. והרי הגזול בוודאי לא זכה לשפע כפול שהרי רוצה ממון גשמי בלבד, ומה נפ"מ אצלו אם יש בו אור נפשה או לא, לכן נראה שזה רק לענין שכיון שהוא עפר בעלמא לא ניזוק הנגזל ע"י הגזלה.

^ס בתשכס - במדינת

^{סא} עיין ספר הברית ח"א מאמר יא פ"ד ד"ה וכן יש ג' מיני צמחים

וזה שאמרנו לעיל הכלל שצריך תמיד להשלים אור נפשה של האשה ע"י ממון, זה **בחי' קידושין, כי כשאינן שלימות בדבר** דהיינו האשה לפני שנשאת לאיש, **יש שם אחיזת הסט"א והקליפות**^{מג} כי האשה בחי' נפש בנינה מהגבורות שהם דינים בחי' חסרון צריך להשלים ולהמתיק תמיד. **והנפש בחי' נוקבא היא בין הקליפות. כי היא מתפזרת ונרחת ביניהם תמיד**, זהו שהאשה יותר קשורה לגשמיות עוה"ז מהאיש, **בבחי' (משלי ה') רגליה יורדת מות פשוטו של מקרא** מדבר באשה רעה/מ^מ וחכמות חיצוניות. ורבנו מביא מכאן ראייה לכל אשה כי גשמיות עולם הזה שם הקליפות אוחזים בנפשה שהיא בחי' רגליה, והקליפות הן המותרות וכל ההיתר המיותר שכמה שלוקחים ממנו תמיד משאיר טעם של חסרון.

ועל כן כשהיא רואה זה הכסף או שוה כסף של הקדושין, שהוא בחי' שלימות אורה כנ"ל, ביד זה האיש/מ^מ שבא לקדש אותה ולהשלימה, דהיינו עתיד/מ^ח להשלים אור נפשה עי"ז תאיבה אליו ונכספת לו, **שהוא ישרים אורה אחרי הנישואין, ויקבץ נדחיה** [מ^ט] **מבין הקליפות, להוציא רגליה ממות. וזה בחי' קידושין בכסף, כי ע"י שנשלם אורה על ידי הכסף, ואין בה חסרון אור נפשה כי עתיד להיות להתמלא ע"י הממון שעתיד ליתן לה (יותר מהפרוטה שמת קדשת בה), עי"ז היא מתקדשת מטומאתה** [י], **ויוצאה מבין הקליפות. וע"כ היא מקודשת ונקנית אליו** דהיינו כמו מפקירה/נ^א עצמה להיות נקנית לו **ע"י הכסף הזה, כי הכסף הוא שלימות אור האשה כנ"ל. וזה לשון קידושין, שמתקדשת ומזמנת עצמה לצאת מן**

^{מב} **ספר הברית** – חלק א מאמר י"א תבנית כל הדצח"ם – באמצע פרק ד – כן יש ג' מיני צמחים ידועים אשר יש להם תנועה והרגש במקצת כב"ח, האחד הוא עשב הנקרא בלשונם (סינסיניס) והוא נקרא בכל לשון (אל תגע בו) על שם ענינו, מפני שכל הנוגע בו אפילו באצבע קטנה מיד ירגיש ויכפול את עליו, והיה כאשר יעקור האדם את רגליו וילך ממנו אז יפתח את עליו כאשר בתחלה. השני הוא עשב הנקרא (באקארוס) שבכל עת ערב תצא ממנו כמראה אש ויבריק מאד ואדם כי יקרב אליו שברצונו לעקרו יברח ממנו ואי אפשר להשיגו כי אם על ידי זריקת שתן הנשים עליו ואז יחלש וינח. והג' הוא עץ אחד נמצא באי (צימבורין) שמניע את ענפיו תמיד והיה כאשר ימשש האדם באחד מענפיו תיכף יקבץ עליו לנכבצו ויברח מיד הממשש, ואפילו לאחר שנכרת ענף אחד ממנו יש באותו ענף תנועה עד ח' ימים ובהגעה קלה בו מנענע את עצמו, כאשר העיד על זה החכם ורופא בעל מעשה טוביה ז"ל:

^{מג} **עין תורה לב** – כי כל זמן שלא נתונה לזווג, היא אתקריאת נער בלא ד' (זהר בא דף ל"ח): גימטריא ש"ף דינים. וכד אתתקנת לזווג אתקריאת נערה בזה"א, שנמתקין הדינים על ידי ה' אלפין של אהיה שבבינה, כמוכא ב"פרי עץ חיים" שער עמידה. נמצא הפלה עדין בבחינות נער, בבחינות ש"ף דינים, וצריך להמתיקה ולתקנה: ועי"ש שער הרקודים בחתונה ממתקים אותה ומעלים אותה מהקליפות נמצא שגם אחרי הקדושין ואפילו אחרי החופה וחדר יחוד עדיין צריך להמתיקה להכניסה ליחוד ממש.

^{מד} **משלי פרק ה (ה) רגליה ירדות מות שאל צעדיה יתמכו:**

^{מז} גם בדפוס ותורלד - יורדת, ומתורלד - יורדות

^{מו} **כמבואר שם בתחילת הפרק** – (ג) כי נפת תטפנה שפתי זרה וחלק משמן חכה:

מלבי"ם (ג) כי נפת תטפנה שפתי זרה – יש בזה משל ומליצה, המשל מדבר מאשה זרה ויצר התאוה, שפתיי שפתייה דומים כנופת, כי תמתיק לו את תאוות, וחלק משמן חכה – שטעם העבירה חלק משמן ואינו מרגיש בו שום דופי, ובמליצה ידבר מיצרא דע"ג אשר יונה לבבו אחרי דעות חיצוניות, והשפתים מרמזים תמיד על הדעת, שהדעות שעליו יבנו ראיותיהם נדמה לו שהוא מתוק כנופת, וכטעם חכמתה (שהחיק מרמז בכ"מ על החכמה) נדמו לו חלק כשמן שאין בו דופי:

^{מז} **צ"ע ממועד קטן יח:** ש"ע תפילה יכול אדם לקבל אשה שאינה בת זוגו (ראה תורה כא סוף אות ו' שמא יקדמנו אחר ברחמים כגון בן יבמה) וצ"ע איך מתרצת שיקדש אותה? וצ"ל שהכוונה כל שמקדש על דעת דיהיב בה ההוא רוחא שהוא אור נפשה ומתחייב בכתובה לפרנס ולאוקיר דהיינו להשלים אור נפשה מתרצת להתקדש לו.

^{מח} **כי צ"ע** מדוע דווקא אליו נכספת, ועוד שנותן לה רק פרוטה, ולא לכל אדם שיתן לה ממון אפילו הרבה. ועוד צ"ע הרי עדיין אין לה אור נפשה עד יחוד ראשון כמבואר בשער הפסוקים להאריז"ל הנ"ל. אלא התירוץ כנ"ל שמתקדשת לו על דעת מה שמבטיח בכתובה שתמיד ישרים אור נפשה שיתן לה בנישואין.

^{מט} לשה"כ ישעיהו נו ח'

^נ לשה"כ שמואל ב - יא ד'

^{נא} **ראה ר"ן נדרים ל.** ד"ה ואשה – כיון שהתורה אמרה כי יקח איש אשה ולא אמרה כי תלקח אשה לאיש לא כל הימנה שתכניס עצמה לרשות הבעל ומש"ה אמרי' בפ"ק דקידושין (דף ה) דאי אמרה היא הריני מאורסת לך אין בדבריה ממש אלא מכיון שהיא מסכמת לקדושי האיש היא מבטלת דעתה ורצונה ומשוי נפשה אצל הבעל כדבר של הפקר והבעל מכניסה לרשותו הלכך אין אנו דנין בקדושין מצד האשה אלא מצד הבעל.

הטומאה, ולקבל קדושה על ידו:

ובכל המו"מ-המשא ומתן שהוא נושא ונותן ומרויח^א לצורך ביתו, הוא משלים אורה בזה/ב, ומקבץ נדחיה. וכפי שיתבאר שעל כן מתחייב האיש בכתובה לפרנס את אשתו תמיד כי הוא צריך להשלים אורה תמיד, כי הפרנסה שמביא לביתו הוא בחי' הנקת האילן והענפים והפירות, שעל ידי שהוא מניקם ומשלימם, עי"ז האילן מגדל ענפים, היינו שמתנוצץ אורה שממנו מגיע השפע ממון לבעל ברוחניות, והענפים עושים פירות דהיינו בנים כנ"ל.

וזה הטעם שתיקנו חז"ל שנותן לה כתובה תיכף אחר הקידושין דהיינו אחר שקונה אותה קודם הנישואין, ומבטיח לה בכתובה ואנא אפלח ואוקיר ואוזין^ב ואפרנס אותך^ג וגו', דהיינו אני אעבוד ואכבד^ד ואדאג למזונותיך ואפרנס אותך, דהיינו שמבטיח לה להשלים אורה תמיד, ע"י הממון וכבוד כנ"ל:

וזה בחי' ירושה שמשאיר האיש אחר פטירתו, ששייך לבנים ויש בזה שתי בחינות אחת בצריכין לאמן היינו ממון מאור נפש אמם, ושניה כשאינם צריכים לאמן והוא ממון ששייך להם מאור נפש בת זוגם שתייהיה להם ונתקבץ אצל אביהם. כי כשהפירות יוצאין, לפעמים עדיין צריכין לענפיהם לינק מהם כנ"ל. וע"כ כשנפטר אביהם, ואינם יכולים לינק^ו עוד, כי נפסק הנקות^ז האילן כשנפטר הבעל המשלים אורה בממון וכבוד דהיינו הנקת אילן, ע"כ הם מקבלים ויורשים הממון השייך להם, להשלים אורם^ח כגון יתומים קטנים שעדיין צריכים לאימן^ט, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה^י, וזה בחי' הכתובה שנוטלת:

ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים כגון יתומים שגדלו ולא צריכים לאימן, ואף על פי כן נוטלים ירושה. זהו מבחי' אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא תיכף עמהם בת זוגם בין שהיא נולדה לפניו ובין לאחריו, וכן ממון ובנים שיהיו לו כשינשא, הכל כלול בכח בנפשו ומזלו כנ"ל שבת זוגו כל הנר"ן שלה הוא בבחי' נפש אצלו, ובאור נפשה תלויים הממון והבנים, וממונם שהוא ענפי אור נפש בת זוגם, בא עמהם כחז"ל זכר בא לעולם עם ככרו בידו^א, ובניהם דהיינו הפירות, היינו, האילן והענפים והפירות דהיינו בני חי'י^ב ומזוני העתיד להיות להם, והאב מקבץ אורם דהיינו שמהזמן שלא

^א כל הממון שמרויח הוא נצוצות נפשו שהיו מפוזרים וכעת הגיע זמנם לעלות ולהכלל בנפשו ע"י שקונה אותם ומשתמש בהם כמבואר כל זה בתורה נד אות ג' ובתורה עה עי"ש גם עיין תורה מו תנינא שהממון נקרא נפש כיון שמוסר נפשו כדי להשיגו. ומהממון הזה הוא נותן לה להשלים נפשה.

^ב צ"ע שלא אומר שמרויח ונותן לה, אלא עצם זה שמרויח כבר משלים אורה וצ"ע.

^ג בדפ"ר - ואיין, בתקפא - לא ברור ונראה ואיין, בתרלד ומתרלו - ואזין (ואזין היא גרסת סור ח"מ צט ובאהע"ז קטו גרס ואזון, בסור ליתא לתיבת אוקיר וברמב"ם יבוס וחליצה ד' לג גרס ואוקיר ואטובר ואיזון)

^ד גם בדפ"ר ומתרלד - אותך, מתרלו - יתך

^ה כי גם הכבוד שנותן לה הוא חלק מהנקת האילן כמו הממון, כי צריכה כבוד וכמבואר בתורה רב שקטני השכל צריכים כבוד, וכאן משמע שהכבוד שצריכה זה חלק ממהותה, כמו הממון שמהותה להיות נשלמת על ידו. ולעיל ביארתי עפ"י תורה לו שהנפש שרשה בכבוד.

^ו צ"ע הרי האמא קיימת וממנה הם יונקים ולא מאביהם?

^ז גם בדפ"ר הנקות, בתשכס - הנקת

^ח צ"ע מדוע כיון שנפטר אביהם הבנים כבר לא מקבלים מאימן אלא בעצמם והיא לעצמה.

^ט צ"ע אולי גם גדולים הסמוכים על שלחן אביהם

^י צ"ע כי אור נפשה הוא ההוא רוח דיהיב בה, ובמיתת הבעל הוא מסתלק, על כן יכולה להנשא לאחר. ומדוע עדיין צריכה להשלים אורה ממון בעלה הנפטר? עוד צ"ע אם אלמנה צריכה השלמת אורה מדוע בחורה לא צריכה? וא"א לומר שאביה שמלים אורה שהרי נתבאר שבחורה אין לה אור נפש כי הוא רוח דיהיב לה בעלה.

^א עיין נדה לא: ואמר ר' יצחק דבי רבי אמי בא זכר בעולם בא ככרו בידו זכר זה כר דכתיב ויכרה להם כירה גדולה נקבה אין עמה כלום נקבה נקיה באה עד דאמרה מזוני לא יחבי לה דכתיב נקבה שכרך עלי ואתנה.

מהרש"א שם - יראה כל זה ע"פ הדין כי הזכר מיום בואו לעולם ככרו בידו בכל מה שירויח הן במעשה ידי הן במציאה זכה בו אבל הנקבה נקיה באה לעולם מיום בואה לעולם מעשה ידיה ומציאותה וכל שבח נעוריה לאביה ומשהשיאה אח"כ לבעלה הכל רק עד דאמרה מזוני יחבי לה כי אין האב והבעל יכולין לומר לה עשה עמי ואיני זנך והיא תוכל להוציא מעשה ידיה עד כדי מזונותיה והיינו נקבה ע"ד "נקבה שכרך" שצריכה לפרוש ולנקוב מה שיתנו לה ממעשה ידיה דהיינו כדי מזונותיה ולפרש"י נראה לפרש לענין מזל דבא ככרו בידו בין לרע בין לטוב ונקבה נקיה באה בלא מזל דמזלה תלוי במזל הזכר כמ"ש התוספות בפ"ק דטוטה ועד דאמרה מזוני דהיינו בתפלה אפשר לה לבטלה וק"ל:

^ב חיי דהיינו נפש דהיינו האשה כנ"ל

צריכים לאימן עד הזמן שנושאים אשה וצריכים להשלים אורה, כל הזמן הזה מקבץ האב את אורם וממנו יש ממון השייך להם, לכן כשנפטר ממון זה חוזר אליהם ע"י הירושה. וע"כ אפשר שיהיה ג"כ לאב ממון בשביל בנו, על ידי שמקבץ חלקי אור שלהם. וע"כ לפעמים הם נוטלים ירושה^{יג}, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון שלהם, שקיבץ אביהם על ידם מחלקי אור שלהם.

ובאמת לא היה ראוי לחלק הירושה בשוה, כי בודאי אינו שוה חלקי אורם. אבל א"א למסור משפט זה לב"ד שלמטה, כי אין יודע חילוקים אלו, כ"א היודע תעלומות, והוא באמת מסדר אח"כ כראוי ונוטל^{יד} מזה ונותן לזה :

גזל גורם לגזלן ולאשת הנגזל להרהורים

עד כאן נתבאר שהממון הוא אור נפשה של האשה שממנו הבנים, ולכן גזילת הממון כגזילת הבנים. ועתה יבאר עוד שהממון אור נפשה של האשה הוא ממש כמו נפש האשה בעצמו, דהיינו שגזלת הממון הוא ברוחניות כמו גזול ולוקח את האשה בעצמה אליו. שנעשה קשר רוחני ביניהם כי נתקברו הנפשות זה לזה וגורם להרהורים עד שיכול לגרום שממש תמשך ותלך אליו גם בגשמיות. עוד מבאר שלא רק גזלת ממון ממש אלא אפילו חמדת ממון חברו, אם היא בתוקף גדול יכול לגרום לכל הנ"ל. דהיינו שגזלת ממון היא ממש גזילת שרש הממון, דהיינו אור נפשה של אשת הנגזל, עד שגורם לה להמשך אחריו ולהרהר בו. ועוד גורם לגזלן בחמדת הממון שנמשך נפשו אל שרש הממון שגזל דהיינו אל אור נפש אשת הנגזל, וגורם לו להרהר אחריה.

ודע שע"ז שגזל את חברו הוא בא להרהורים. כי בודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חברו שגזלו, ע"י הממון שנטל ממנו, שהוא אור נפשה כנ"ל שכיון שלקח הממון שהוא בחי נפש, כאילו לקח גם אור נפש האשה, שהיא בחי נפש, וכיון שברוחניות נחשב לקיחה, נקשר נפשו בנפשה ומהרהר בה.

וכן היא מהרהרת אחריו, ע"י שמשך אותה אליו, ע"י שמשך לעצמו אור נפשה ע"י גזילת הממון. וע"כ ארז"ל (סנהדרין פ"א)^{טו} היורד לאומנות חברו^{טז} דהיינו שהשיג גבולו ומוכר

^{יג} לוקוטי הלכות חו"מ – גבית חוב מהיתומים הלכה א – אכל המטלטלין נחשבין תכף אחר הסתלקותו בחזקת היתומים, כי לא נשאר שם שרש נפשו כמו בקרקעות שנקראו על שמו כנ"ל. והמטלטלין הם שייכים ביותר אל היתומים על פי המבאר במאמר "גזלה" הנ"ל, שהנפש והעשירות ונפשות בניו הם בבחינת אילן וענפים ופרות. והבנים הם הם הפרות של האילן, והוא בעצמו הוא המיניק את האילן ומשפיעו וכשנפטר ואין מי שישתדל להיניקם ולהשפיעם בעשירות ששם שרש נפשו, על פן הם נוטלים ירשה, כדי שהם בעצמם יעסקו עם המעות וישימו את נפשם על ידי עשירות. ולפעמים הבנים נוטלים ירשה ממעות שלהם בעצמם, כי לפעמים יש להאב מעות בשביל הבנים והוא מעות של הבנים, עין שם היטב בדבור המתחיל, וזה בחינת ירשה, עין שם. ועל פן ראויים המטלטלין להיתומים לאחר מותו, כי הבנים הם בחינת הפרות של האילן. והפרות הם בחינת מטלטלין, כי לאחר שתולשין הפרות הם מטלטלין. נמצא, שכל חיות הבנים הוא בבחינת פרות, בחינת מטלטלין. נמצא, שכל חלק הבנים שיש להם אצל האב בעשירות שלו הוא בחינת מטלטלין נגד קרקעות, כי כל עצמן הם רק בחינת פרות כנ"ל, אבל האב הוא עקר שרש האילן והנקתו נמצא ששרש נפשו נגד הבנים הוא בחינת קרקעות שמשם באין כל המטלטלין והפרות שהם בחינת נפשות בניו. ועל פן עקר שרש נפש האב הוא בבחינת קרקעות. ועקר שרש נפש הבנים הוא בבחינת מטלטלין, שהוא בחינת פרות

^{יד} בדפיר תולד ותולדו ונוטל, בתקפא לא ברור ונראה וניטל

^{טו} סנהדרין דף פא. – דרש רב אחא ברבי חנינא מאי דכתיב אל ההרים לא אכל ולא אכל בזכות אבותיו ועניו לא נשא אל גלולי בית ישראל שלא הלך בקומה זקופה (יחזאל יח) ואת אשת רעהו לא טימא שלא ירד לאומנות חברו ואל אשה נדה לא קירב שלא נהנה מקופה של צדקה וכתיב צדיק הוא חיה יחיה כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה ואמר מאן דעביד לכולהו הוא דחיי בחדא מינייהו לא אמר ליה רבי עקיבא אלא מעתה אל תטמאו בכל אלה הכי נמי בכולהו אין בחדא מינייהו לא אלא באחת מכל אלה הכי נמי באחת מכל אלה:

מהרש"א – דרש אשת רעהו לא טמא שלא ירד לאומנות חברו כי דימה בכל מקום מחייתו של אדם לאשה כמ"ש ראה חיים עם אשה כי בה תלה מחייתו כמ"ש פרק הבא על יבמתו עזר כנגדו במה עזרתו אדם מביא חטין חטין כוסס כו'

^{טז} עיין מכות כד. עה"פ תהלים טו ג' לא עשה לרעהו רעה דרשו שלא ירד לאומנות חברו וע"ש מאירי שהיורד נקרא רשע. והריטב"א כתב הטעם בעניי המהפך בחררה אבל יש גם מפרשים שהיא רק מדת חסידות. ועיין חו"מ קנו ה' ופתחי תשובה ס"ק ג' בשם חת"ח לחלק בין פסק חיותיה דמכופין לבין חליש חיותיה דלא כופין וכגון במבוי סתום שהראשון בפנים והשני סמוך לפתח שהכל עוברים תחילה אצל השני, עוד שהחיות יאיר למד שכל יא דברים הם מילי דחסידות והחת"ס חולק שהרי את כל התורה העמיד עליהם דוד המלך כמבואר שם ע"ש.

(וכל הסוגיא עיין אנציקלופדיא תלמודית ערך יורד לאומנות) – בגדר האיסור לרדת לאומנות חברו, מצינו כמה דעות: א) יש ראשונים שכתבו שכל המקפח פרנסתו של חברו הרי הוא בכלל "ארור מסיג גבול רעהו", שאף על פי שהלאו לא תסיג גבול רעך וגו', האמור על המשנה את הגבול שבין שדהו לבין שדה חברו ומעבירו לתוך שדה חברו, אינו אמור אלא על גזילת קרקע על ידי הסגת הגבול, ארור מסיג וגו' בא ללמדנו איסור למקפח פרנסת חברו בדרך מקח וממכר. ב) ויש מהאחרונים שכתבו שהוא בכלל גזל ואסור מן התורה, ולפיכך אף נכרי שבא לרדת לאומנות של ישראל, מעבבים עליו, שהרי גזל הוא אחת משבע מצוות בני נח, ודיני ממון של בני נח ושל ישראל, הם אותם הדינים. ג) ויש אחרונים שכתבו שהאיסור לרדת לאומנות חברו אינו

בשכנותו אותו סוג של סחורה שחברו מוכר, הרי זה כאילו בא על א"א-אשת איש שנאמר [י"/יח] ואת אשת רעהו לא טמא וכו'. והוא תימיה מה הדמיון בין גזלן למטמא אשת איש, ולפי רבינו מבואר נפלא כי הוא בא ומטמא ממש אשת רעהו ע"י הגזילה כנ"ל כי נמשך ע"ז גם ליבו להרהר בה, וליבה להרהר בו, דהיינו טומאת ניאוף במחשבה:

יש כאן חידוש עצום במה שהביא ראייה לדבריו מדין השגת גבול שאינו גזילה ממש, שהרי הפרנסה מהקב"ה, אלא שעפ"י הטבע נראה שגורם למעט מהקונים אצל חברו, וכביכול מתחבר ברוחניות גם הוא לצינור הפרנסה שהיה עד עכשיו רק של חברו, שאין זו גזילה ממש אלא דומה יותר לחומד ממון חברו המבואר לקמן, ולכאורה עונו פחות, שהרי גם הוא צריך לחיות, ואע"פ שמדובר דווקא באופן שביתו בשכונה אחרת, ויכול שם לפתוח חנותו, אבל עכ"פ אין זה חומד ממון חברו אלא חומד את הקונים הרגילים אצל חברו, ואינו גול ממש אלא גרמא לגזל, ואעפ"כ ברוחניות מבאר רבנו שגם זה נקרא גזל ממון חברו עד שגורם משוך אליו את אור נפש אשת חברו, וגורם לו ולה להרהורים.

גזל גורם לגזלן שאשתו תמאס בו

ולפעמים יאבד הגזלן בת זוג שלו בעצמו על ידי הגזילה. כי מאחר שנתן עינו בממון חברו, היינו באור בת זוגו של חברו, א"כ-אם כן הוא ממאס בשלו, ופונה א"ע-את עצמו משלו, ואינו רוצה בחלקו, בממון שלו, באור נפש בת זוג שלו, ע"כ-על כן היא גם היא פונה את עצמה ממנו ומתרחקת ממנו כמו שהוא התרחק א"ע-את עצמו ופונה ממנה. וכמשארז"ל (ירושלמי ברכות פרק ט' [טז]) משל לאשה שהיא ממתנת לאיש כל זמן שהי' בדעתו להנשא לה היתה יושבת וממתנת לו כיון שהפליג את דעתו ממנה אף היא הלכה ונשאת לאחר. ע"כ אם אין להגזלן אשה יוכל לאבד בת זוג שלו^כ:

גזל יכול לגרום לאשת הנגזל להמשך אל הגזלן

וגם יוכל הגזלן לפעמים לגזול מחבירו אפי' הבת זוג של הנגזל. והכל לפי תוקף וחוזק תאוותו וחשקו והתגברותו על ממון חברו בהרהור כדלקמן שגם חמדת הממון של חברו יכולה לגרום לזה, ובמעשה שגזלו בפועל כנ"ל, עד דאפשר שיתגבר ע"י גזל הממון, ויקח גם בת זוג של חברו הנגזל. כי מאחר שהתגבר וגזל ממון חברו שהוא אור נפש בת זוגו כנ"ל, ע"כ לפעמים נמשכת היא בעצמה ג"כ אחר הממון שגזל זה הגזלן מבעלה. וע"כ לפעמים הגזלן גזול גם אשת חברו ע"י הממון שגזל ממנו בידים, או ע"י חמדה. וכמבואר בשיחות השייכות לתורה זו ובפרפראות לחכמה אות ג' שרבינו בדבריו בכל התורה הזו ובפרט כאן רמז לאיש מסויים שהיה שם בשעת אמירת התורה, שחברו שירד מנכסיו קינא בו מאד על עשירותו וחמד ממנו ועל כן לא היה לעשיר בנים, וסוף דבר שאשתו של המקנא נפטרה, והעשיר גרש את אשתו כדי לזכות בבנים, ולקח חברו שקינא בו את גרושת העשיר.

חמדה ותאוות ממון חברו יכול לגרום לכל הנ"ל כמו גזל ממש

אלא מדרבנן, משום תיקון העולם - ואף ראשונים כתבו שחכמים אסרו לרדת לאומנות חברו - ואף בדעתם יש שכתבו, שכיון שכתבו ראשונים שהנהגות המדינות וישובן מסרם הכתוב לחכמי ישראל, וכמו שנאמר: שם שם לו חק ומשפט, שסדרי הנהגת בני המדינה במסחרם נקבעים בידי חכמים, ולכן כל שקבעו וחקקו, נעשה כדין התורה, והעובר על מה שקבעו חכמים הרי זה גזל מן התורה, אבל רבים מהאחרונים כתבו שאינו אלא איסור דרבנן. (ד) ויש ראשונים שכתבו שהאיסור לירד לאומנות חברו הוא כאותה שאמרו בעני-המהפך-בחררה* - במי שמחזר על חררה לקנותה - שאם בא אחר ונטלה ממנו נקרא רשע, מפני שיכול למצוא לקנות חררה אחרת. (ז) מהראשונים יש שכללו את היורד לאומנות חברו בכלל דיני הרחקת-נזקין.

^כ יחזקאל יח ו'

^{יח} יחזקאל פרק יח (ה) ואיש כי יהיה צדיק ועשה משפט וצדקה; (ו) אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב:

מצודות דוד - לא טמא - לזנות עמה

^ט ע"ש בסוף מסכת ברכות

^כ עיין זהר לך לך צא: מי שבא בגלגול בלי אשתו צריך לזכות באחרת לפי מעשיו וע"ש אור יקר להרמ"ק דף קפג שמי שפגם בעריות מאבד את אשתו, ואם לא פגם בעריות, אף שפגם בדבר אחר, אשתו שמורה לו. ולפ"ז לכאורה צ"ע שכאן הרי לא פגם בעריות אלא בתאוות ממון. ונראה שאדרבה זה שמבואר כאן שכיון שהממון הוא מאור נפש האשה נמצא שתאוות ממון גרמה לו לבחי' של ניאוף בעריות. (גם עיין תורה כג ובלק"ה קדושין ג' ג' שתאוות ממון שרשה בתאוות ניאוף, נמצא שגזלן דהיינו בעל תאוות ממון הוא בודאי שקוע גם בתאוות ניאוף)

כי דע, כי גם על ידי חמדה ותאוה/כא) והשתוקקות שיש לו לממון חבירו, גם עי"ז יוכל לגלוזיב, כי המחשבה יש לה תוקף גדול, כמבואר במ"א [כג]/[כד] עיין תורה קצג/כה) שהמחשבה כשהיא בתוקף גדול בביטול כל הרגשות אזי יכול לפעול על ידה כמו עשיה בפועל וכן מבואר בשיחות הר"ן סימן סב כשהמחשבה דבוקה ואחוזה כולה בפרטיות בדבר אחד בתקיפות גדול יכול לפעול שתתקיים בפועל עי"ש כי תוקף המחשב פועל את כל השתלשלות העניין כמו בפועל ממש. וע"כ יוכל להיות שיהי' להאדם ממון גזילה, אף שלא גזל כלום בידים. וזהו האיסור הלאו החמור שבעשרת הדברות לא תחמוד [כז]/[כח], כי החמדה בעצמ' הוא איסור חמור מאד ר"ל-רחמנא ליצילן, כי יש כח בהחמדה/כה) לגזול ממנו ממונו, ונפש בניו ובנותיו כנ"ל.

ועל כן יש איסור אפי' כשמחשבה לשלוח יד בפקדון [ל]. כמו ששינינו בב"מ (דף מג ע"ב)/לא) החושב לשלח יד בפקדון לדעת בית שמאי חייב. כי הפלוגתא היא רק אם חייב ע"ז-על זה כמו השולח יד ממש דהיינו להתחייב באונסים משעה שאמר שישלח ידו, אבל איסור יש בודאי לכ"ע -

^{כא} ההבדל בין חמדה לתאוה עיין רמב"ם גזלה פ"א הלכה ט' וי' שהחמדה במעשה שלקח בידו ונתן דמים ותאוה בלב ועיין גם רבנו בחיי וחזקוני דברים ה' יח ועי"ש מזרחי שאין הבדל.

^{כב} גם בדפ"ר ותירלד - לגזול, ומתירלד - לגזול

^{כג} * בתורה קצג ועיין שיחות הר"ן סימן ח' וסימן סב

^{כד} **שיחות הר"ן - אות סב -** כי כשהמחשבה היא כולה אחוזה דבוקה בדבר אחד שיהיה כן, דהינו כל הבחינות שיש במחשבה דהינו פנימיות וחיצוניות ושאר הבחינות כולם עד הנקודה, וכשכולם כאחד אחוזהם ודבוקים וחושבים שיהיה כן בלי בלכול ונטיה למחשבה אחרת, על ידי זה הם פועלים שבהכרח יהיה כן כמו שהם חושבים. וגם שהמחשבה תהיה בפרטי פרטיות, לא בדרך כלל כגון שיחשב שאם יהיה כן יהיה כך וכך בפרטיות. אבל כשחושב בדרך כלל הוא בחינת גלמי כלים (כלים י"ב ו' חולין כה). ויכול לטעות כמו שטעה נבט שראה אש יוצא כו' (סנהדרין קא): (ק"ח): וגם לענין הלמוד מועיל זה אם תהיה מחשבתו תקיפה מאד כנ"ל, בודאי יהיה כן. ובלבד שתהיה המחשבה תקיפה ואחוזה מאד בזה כנ"ל דהינו למשל שיחשב במחשבתו שיזכה ללמד ולגמר כל הארבעה פוסקים כולם עם כל הפרושים הגדולים. ויחשב ויציר בדעתו באיזה אופן ילמד אותם ובכמה זמן, כגון למשל שיזכה ללמד חמשה דפין ביום אחד עד שיזכה לגמר כולם בשנה אחת. ויכניס מחשבתו בזה היטב היטב בתקף גדול מאד עד שתהיה המחשבה תקיפה ואחוזה בזה מאד. וכיוצא בזה בשאר למודי התורה הקדושה כגון ש"ס עם הר"ף (ק"ט) והרא"ש (ק"ב) וטורים (קכא) וכו' ותנ"ך וכיוצא, ויבסוף וישתוקק ויחשב בזה הרבה בתקף גדול אזי יזכה שיהיה כן.

^{כה} **תורה קצג -** דע שהמחשבה יש לה תקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איזה דבר שבעולם, יוכל לפעל שיהיה כן, ואפילו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממון, בודאי יהיה לו, וכן בכל דבר. רק שהמחשבה תהיה בביטול כל ההרגשות. והמחשבה תקיפה כל כן, עד שאפשר למסר נפשו במחשבתו ממש, דהיינו שיהיה צער המיתה ממש,

^{כו} שמות כ' יד

^{כז} **שמות פרק כ (יד)** לא תחמוד בית רעף לא תחמוד אשת רעף ועבדו ואמתו ושורו וחמורו וכל אשר לרעף:

רבנו בחיי (יד) לא תחמוד. ידוע כי החמדה תלויה בלב, ועיקר המצוה שיתאש האדם מכל מה שיש לחבירו קרקע ומטלטלין ויפנה לבו מן המחשבה הזאת שלא יחשוב בהם ולא יחמדם כי מתוך החמדה יבוא אדם לידי רציחה, שכן מצינו בעבן (יהושע ז, כא) ואראה בשלל אדרת שנער אחת טובה וגו' ואחמדם ואקחם, והחמדה הזאת הביאתו לידי סקילה, וכן מצינו בענין אחאב שחמד כרם נבות הזורעאלי והיא הסיבה שהביאתו לידי מיתו: **ואמרו במדרש** (סוטה ט). כל מי שהוא חומד מה שאינו ראוי לו, מה שחומד אין נותנים לו ומה שבידו נוטלים ממנו, שכן מצינו בנחש הקדמוני נתן עינוי בחוה וחמדה ולא היתה ראויה לו, מה שבקש לא ניתן לו ומה שבידו נטלו ממנו, שהרי נתקלל על זאת על גחונך תלך, עד כאן במדרש: **ולולא שהגזל בכלל החמדה ומצד החמדה היה ראוי להכתב בעשרת הדברות בכלל הלאוין לאו של לא תגזול** כי היא עבירה חמורה עד מאד ורוב העולם נכשלים בה, ועוד שהיא מצוה מושכלת כרציחה והניאוף והגניבה ועדות שקר, אבל מפני שהחמדה כוללת אותו שאין אדם גזול עד שיחמוד, וכענין שכתוב (מיכה ב, ב) וחמדו שדות וגזלו, לכך לא הוצרך להזכירו וכלל אותו בלאו של לא תחמוד, ועוד כי רצה לאסור אפילו החמדה שהיא תאוה הלב בכל עת ובכל שעה אף על פי שאינו בא לידי מעשה כדי שילמד אדם קל וחומר לאסור הגזילה שהוא המעשה:

^{כח} **אע"פ שבגמרא ב"מ ה:** אמרו שלא תחמוד הכוונה אע"פ שמשלם, כוונת רבנו לעצם החמדה שהיא לבדה פועלת כשהיא בתוקף המחשבה, ולכאורה משמע אע"פ שמשלם נחשב גזל ברוחניות, שהרי הוא איסור תורה כיון שהבעלים לא רוצה למכור. ועיין רבנו בחיי הנ"ל.

^{כט} גם בדפ"ר ותירלד - מחשבה, ובתשכס - במחשבה

^ל משנה ב"מ פ"ג משנה יב

^{לא} **משנה בבא מציעא פרק ג משנה יב** החושב לשלוח יד בפקדון בית שמאי אומרים חייב ובית הלל אומרים אינו חייב עד שישלח בו יד שנאמר (שמות כב) אם לא שלח ידו במלאכת רעהו כיצד הטא את החבית ונטל הימנה רביעית ונשברה אינו משלם אלא רביעית הגביהה ונטל הימנה רביעית ונשברה משלם דמי כולה:

בגמ' מבואר שנחלקו בפסוק על כל דבר פשע שב"ש למדו שאפילו רק דיבר לשלוח יד ובית הלל כיון שמאידך כתוב אם לא שלח ידו דמשמע שלח ידו ממש לכן פרשו שעל כל דבר פשע הוא חרוש לגבי שליח לדבר עבירה שהמשלח אע"פ שלא שלח יד אלא אמר לשליח לשלוח יד אע"פ הוא חייב, ואע"פ שבעלמא אין שליח לדבר עבירה. והלכה כב"ה עיין חו"מ סימן רצב סעיף ד'. (בענין שליח לדבר עבירה מה שפלפלו בזה עיין שם ש"ך) והנפקא מינא אם נחשב ששלח יד או לא היא לגבי אם נאנס הפקדון לאחר שאמר לשלוח בו יד וכמבואר בסוף המשנה שנפ"מ לאונסין.

לכולי עלמא, דהיינו לדעת כולם, **כנ"ל** כי ברוחניות גם במחשבה לבד כבר עבר לרשותו ע"י שחמד את הפקדון:

החומד ממון חברו כחומד אשת חברו, וכממאס באשת נעוריו שלו, ועי"ז נחשך אור נפשה של אשתו, ונעשים מזונותיו מצומצמים והתיקון ע"י צדקה

והנה לפעמים הגזלן הוא בבחי' ממאס באשת נעורים [לב], וחומד אשת חברו כנ"ל.
ולפעמים רוצה בשניהם, שרוצה את ממונו של עצמו, וחפץ גם בשל חברו. וזה בחי' מכניס צרה/לג בתוך ביתו. והנביא הזהיר על זה כמ"ש (מלאכי ב')/לד, ובאשת נעוריו אל תבגוד כי שנא שלח. פשט הפסוקים הוא תוכחה לעם ישראל בגלות בבל שלקחו נשים נכריות, ועוד גרוע מזה שלקחו נכריה על הישראלית, ועשו את הנכריה גברת והישראלית צרורה בביתו כאלמנה, ואומר הנביא שצריכים להטות לבם לאהוב את אשת נעוריהם, ואם הוא שונאה שישלחנה בגט שתוכל להנשא לאחר שיאהב אותה. ורבינו דורש לענין חמדת ממון חברו שכיון שהוא אור נפשה של אשת חברו זה כמו שחומד אשת חברו ומאס באשת נעוריו ולזה רומז הפסוק כי שנא שלח, דהיינו שיש לזה תיקון ע"י צדקה. כי "שנא שלח" **הכונה, אם אין די לך בחלקך, ואתה שונא את ממונך** שיש לך ע"י אור נפשה של אשת נעוריו, **שאינו מספיק לך, על כן שלח.** היינו שתעשה תקנה לזה, שתתן צדקה. **שהיא בחינות שלח, כ"ש (קהלת י"א)/לד, שלח לחמך על פני המים. כמה שארז"ל – כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בגמרא (גיטין ז' ע"א)/ל"ו אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין יעשה מהם צדקה, כי מה שמזונותיו מצומצמין, הוא מחמת התגברות הקליפות על הנפש, בחי' נוקבא, בבחי' רגליה יורדות מות [ל"ז] כנזכר לעיל/ל"ח, שאשה מצד עצמה היא בחי' נפש בחי' נוקבא שהקליפות אוחות בה, על כן צריכה שבעלה ישלים אורה ועי"ז מעלה אותה מאחיות הקליפות, אבל זו שבעלה פנה לממון חברו שהוא מאור נפשה של אשת חברו, בזה ממאס באשת נעוריו, אפילו נותן לה ממון ומכבדה/ל"ט, אבל כיון שפונה לחמוד של אחרים, נחשב ממאס באשת נעוריו ונחסר אורה, ועל כן אוחות בה הקליפות. ועי"י שמתגברים הקליפות עלי', הם יונקים ממנה ומחסרים אורה, ועי"ז אין לו ממון. צ"ל אע"פ שע"י שחמד ממון חברו נחשב גולן אבל כיון שהוא רק ברוחניות לא נוסף לו ממון, נמצא מה שחמד לא קיבל ומה שהיה לו**

לב' לשה"כ ישעיהו נד ו'

לב' **הלוקח אשה** נוספת על אשתו נקראת צרה בויקרא יח לא תקח אשה אל אחותה לצרור. ופרש"י לשון צרה לעשות את זו צרה לזו. וכן ריש מסכת יבמות חמש עשרה נשים פטורות צרותיהן וצרות צרותיהן.

לד' **מלאכי פרק ב' (יא) בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם כי חלל יהודה קדש ידוד אשר אהב ובעל בת אל נכר: (טו) ולא אחד עשה ושאר רוח לו ומה האחד מבקש זרע אלהים ונשמרתם ברוחכם ובאשת נעוריו אל יבגד: (טז) כי שנא שלח אמר ידוד אלהי ישראל וכסה חמס על לבושו אמר ידוד צבאות ונשמרתם ברוחכם ולא תבגדו:**

פרש"י – (טז) כי שנא שלח – ורבותינו חלוקין בה במס' גיטין יש מהם אומרים אם שנאת שלח אותה בגט ותנשא לאחר. וכסה חמס על לבושו – אבל זאת כלום הוגנת לעשות שתפרוס עליה טליתך להחזיקה לך כאשתך והחמס פרוש על אותה טלית שבלבך עליה שנאה ואתה מקניטה ומצערה תמיד:

ל"ה **קהלת פרק יא (א) שלח לחמך על פני המים כי ברב הימים תמצאנו:**

רבי אברהם פריצול – שלח לחמך, הפסוק הזה יורה לאדם שיתנהג במדת הנדיבות והחסד לראויים או בלתי ראויים ולהתמיד במעשה הצדקה וזה אמרו כי ברוב הימים אשר תתמיד הצדקה תימצאנו לתועלתך. ואולם הפשט הנגלה מן הפסוק וצחות דבורו נודע לדייגים שולחים לחמם על פני המים ובסוף הימים יגדילו הדגים או דג יפה וימצאוהו:

ל"ו **גיטין דף ז' –** דרש רב עירא, זימנין אמר לה משמיה דרב אמי, זימנין אמר לה משמיה דרב אסי – מאי דכתיב: "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל רִבִּים וְכָל נָגוּז וְעֵבֶר וְעֵבֶר? אִם רֹאֵה אָדָם שְׂמֻזֹּנוֹתָיו מִצֻּמְצָמִין – יַעֲשֶׂה מִהֶן צִדְקָה. וְכָל שֶׁכֶּן בִּשְׁתֵּן מְרוֹבֵין. מֵאֵי "וְכָן נָגוּז וְעֵבֶר? תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעֲאֵל: כָּל הַגִּזּוּן מִנְּכֻסֵּי וְעוֹשֶׂה מִהֶן צִדְקָה – נִיחָל מִדִּינָהּ שֶׁל גִּיהֵנָם. מִשָּׁל לְשִׁתֵּי רַחֲלִיל שֶׁהֵיוּ עוֹבְרוֹת בְּמֵים, אַחַת גִּזּוּהָ וְאַחַת אִינָה גִזּוּהָ; גִּזּוּהָ עֵבֶר, וְשְׂאִינָה גִזּוּהָ לֹא עֵבֶר. וְדָף ז': "וְעֵנְתָךְ" – אָמַר מִרְּזוּטָא: אֲפִילוּ עֲנֵי הַמִּתְפָּנֵס מִן הַצִּדְקָה, יַעֲשֶׂה צִדְקָה. "לֹא אֶעֱנֶה עוֹד" – תִּנֵּי רַב יוֹסֵף: שׁוּב אֵין מִרְּאִין לוֹ סִימְנֵי עֲנִיּוּת.

ל"ז משלי ה' ה'

לח **לעיל ד"ה** וזה בחי' קדושין

לט **כנ"ל שמדובר** שרוצה שניהם, ממנו וממון חברו, כיון שלא מסתפק במה שיש לו ופונה לחמוד של אחרים נחשב ממאס באשת נעוריו ונחשך אורה ע"כ מזונותיו מצומצמים.

הפסיד. כמאמר חז"ל בסוטה ט. כל הנותן עיניו במה שאינו שלו מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו/מ/.

אבל על ידי צדקה הוא מוציאה/מא/ מבין הקליפות. כמו שכתוב "לא יועיל הון ביום עברה (ולא אוצרות רשע) כי רק צדקה תציל ממות" (משלי י')/מב/ [מג/מד/ שלמה המלך אומר לא יועיל אסיפת ממון בשעת חרון אף וכל שכן ממון שבא ע"י גזל, אלא אדרבה רק צדקה שיתן מממונו היא שתציל אותו ממות, היינו ממה שהיה מקודם רגליה יורדות מות ע"י התגברות הקליפות כנ"ל. ועל כן על ידי צדקה יוכל לתקן ממונו, דהיינו את בחינות אשת נעוריו כי צדקה מתקן את ממונו/מ"ו/ שהוא אור נפשה של אשתו, וצדקה מעלה את המלכות מבחי' רגליה יורדות ממות כמבואר גם בתורה סו/מ"ו, ולא לבגוד בה, כי כנגד שתחילה היה חומד ממון חברו ולא שמח בחלקו דהיינו בממון שיש לו ע"י אור נפשה של אשת נעוריו, והיה כממאס באשת נעוריו ובוגד בה לחמוד ממון מאר נפשה של אשה אחרת, עתה ע"י צדקה שנותן מגלה שמסתפק לו בממונו ויש לו גם לתת לאחרים, וזה, כי שנה שלח הנ"ל, דהיינו ע"י צדקה שהיא

בחי' שלח לחמך על פני המים, מתקן את בחי' שְנָא, דהיינו מה שהיה ממאס באשת נעוריו: עוד אולי אפ"ל ממה שנקט לשון שנאה כלפי ממונו ואשת נעוריו, אע"פ שלכאורה אינה שנאה ממש אלא שיש לו תאוה לממון חברו, שהוא בחי' אשת חברו, שע"י הוא כמו ממאס בשלו, אבל לא שונא ממש, ונקט לשון שנאה לרמז לעבירות המוח שיש לו ע"י התאוות ממון, וכמבואר לקמן ששנאה היא עבירות המוח, והיינו התגברות הקליפות, וזהו כי שנה שלח, כי מה ששונא ממונו זה בעצמו סיבת החמדה לממון חברו, דהיינו התגברות הקליפות על נפשו, וע"י צדקה יכול להוציא נפשו מהקליפות.

על ידי צדקה מתקן את ממונו שגזל ברוחניות ע"י חמדת ממון חברו, ואת הפסול בבניו שנגרם ע"יז.

ודע שעל ידי צדקה יוכל לתקן ממון גזילה שיש לו, היינו שגזלו על ידי חמדה. כי גזילה ממש אין לה תקון עד שישב את הגזילה כמו שכתוב (ויקרא ה')/מ"ז/ והשיב את הגזלה אשר גזל,

מ אע"פ שמבואר בלק"ה ריבית טעם לאיסור ריבית כי עבד לזה לאיש מלווה, וכל מה שיש לעבד קנה רבו נמצא כבר הרויח הרבה ע"י שהלווה לו מכספו. אבל בגזל שע"י חמדה נראה שלא הרויח כלום, אלא רק גרם הפסד בנים לחברו. וכך משמע מהמעשה ממש חניקס הנ"ל שחברו שקינא בו וחמד ממונו גרם שלא יהיה לו בנים וגם שיהרהר באשתו והיא בו, אבל משה חניקס נשאר עשיר.

זה לשונו שם בלק"ה ריבית א' – ועל-ידי שֶׁעָבַד עֲצָמוֹ שֶׁל הַלֹּוֹה, על-ידי-זֶה נִשְׁתַּעֲבָדוּ מִמִּילָא כָּל נִכְסֵי שֶׁל הַלֹּוֹה אֶל הַמִּלְוֶה, כִּי כָּל הַנִּכְסִים הֵם בְּחֵינַת הַנֶּפֶשׁ כְּנ"ל. ומאחר שֶׁנִּשְׁתַּעֲבָד הַלֹּוֹה עֲצָמוֹ, דִּהְיָנוּ שֶׁנִּכְלָל נִפְשׁוֹ בְּנֶפֶשׁ הַמִּלְוֶה וְנִעֲשָׂה בְּחֵינַת נֶפֶשׁ אֶצֶל הַמִּלְוֶה, נִמְצָא מִמִּילָא כָּל הַנִּכְסִים וְכָל הַעֲשִׁירִית שֶׁל הַלֹּוֹה, הֵכֵל הוּא בְּרִשּׁוֹת הַמִּלְוֶה, כִּי כָּל הַנִּכְסִים הֵם בְּחֵינַת נֶפֶשׁ כְּנ"ל.

מא ע"י צדקה מוציאה מבין הקליפות צ"ע הרי מדובר כיצד להחזיר את אשת נעוריו, ולחזור ולהשלים אורה, ומדובר בבעל תשובה שרוצה לתקן חטא החמדה. א"כ הלא טוב יותר שיכבדה בכבוד גדול וממון הרבה, וישראל אורה, ומדוע שיפנה לתת צדקה לאחרים במקום לאשתו. וצ"ל אם חמד ממון חברו בגלל תאוות ממון ועל כן גם קימץ בנתינה לאשתו, ודאי שראשית התשובה שיחזור ויתן לה כל צרכה להשלים אורה. אבל גם אם כנ"ל שרוצה בשתיקה ולא חיסר ממנה מאומה ועתה גם שב מחטא החמדה, אפשר דלא דמי לסתם גזל שניתן לתקנו ב"השיב את הגזלה אשר גזל", כיון שגם ברוחניות צריך לתקן במקום גבוה יותר ולתקן את כל ממונו כמבואר בתורה כט שתיקן כללי של משא ומתן הוא צדקה. וכן בתורה כה אות ד' ע"י צדקה שנותן מממונו נתתן כל ממונו. על כן לא מספיק שיחזור ויעשה חובתו שלא לחמוד ממון אחרים, אלא צריך להראות שכל כך מסתפק בממונו עד שיש לו גם ליתן צדקה לאחרים.

מב משלי פרק י (ב) לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממונות:

מב ומשלי יא ד'

מד משלי פרק יא (ד) לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממונות:

מה תורה כה אות ד' – ועל-ידי צדקה שנותן מממונו, נתתן כל ממונו, ונתגלית הגוין ומאירין, ונעשה כל ממונו בבחינת: לי הכסף ולי ההקב, בבחינת (ישעיהו ס"א:י'): בגדי ישע מעיל צדקה יעטני.

מ תורה סז אות ה' – וצריך להעלות את הכבוד והמלכות מהם, וזה נעשה על-ידי צדקה, בבחינת (משלי י"ב): צדקה תציל ממונות, דהיינו שעל-ידי צדקה, מעלין ומצילין אותה מבחינת רגליה יורדות מות, ועושין מצדק צדקה. כי צדקה היא בחינת חמשה חסדים, כי הצדקה היא בחינת חסד, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה מט:י) אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, שאמר: זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד. ועל-ידי בחינת החמשה חסדים על-ידי-זֶה מוסיפין ה, ונעשית מצדק צדקה. וכנגד זה נזכר בתורה חמש פעמים צדקה, כנגד החמשה חסדים, שהוא בחינת צדקה כנ"ל. וזה בחינת (ישעיהו מ"א:ב'): מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו, מי העיר ממזרח – זה בחינת צדקה, בבחינת (שם מג:י) ממזרח אביא זרעך, בחינות (הושע יוד:י) זרעו לכם לצדקה וכו'. על-ידי-זֶה: צדק יקראוהו לרגלו – הינו, שעל-ידי הצדקה, אזי הצדק קורא את הרגליו, שמעלין את הרגליו מבחינת: רגליה יורדות וכו' כנ"ל. וזה בחינת (ישעיהו נ"ח:ח): והלך לפני צדקך; דהיינו שהצדק יוכל ללך, הינו בחינת שמעלין הרגליו, שהם כלי ההליכה. וזה: והלך לפניך. לפניך דיקא, כי מעלין את הכבוד והמלכות, אל אור הפנים כנ"ל:

מ ויקרא ה' כב

מח פרשת ויקרא פרק ה – (כא) נפש כי תחטא ומעלה מעל ביהודה וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו: (כב) או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה: (כג) והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד או את האבדה אשר מצא:

וכן אם גזל את הרבים, צריך לעשות בהממון שגזל צרכי רבים [מט'] ויתפלל שיעזור ה' יהנו ממנו אותם שגזל מהם. אבל אם יש לו ממון גזילה ע"י חמדה שחמד ממון חברו כנ"ל, זה יכול לתקן ע"י צדקה שע"י צדק יתקיים כך. היינו שיתקיי' אצלו ממון אף שהיא של גזילה על ידי החמדה: משמע שבלא צדקה, אזי אין קיום לממון וכנ"ל שמה שחמד לא קיבל ומה שהיה לו גם הפסיד כי נעשו מזונותיו מצומצמים, אבל ע"י צדקה דהיינו ששב מחמדת ממון אחרים ומסתפק בחלקו עד שגם יש לו רצון ליתן לאחרים, בזה מתקן ממון ועושה לו קיום.

וזה שארז"ל דהיינו רבי יצחק בגמרא (קידושין עא) נ"א/נ"ב על פסוק (מלאכי ג') נ"ג, וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וככסף והיו לה' מגישי מנחה בצדקה, אמר רבי יצחק שמפסוק זה לומדים צדקה עשה הקב"ה על משפחה שנטמעה נטמעה"י דהיינו שלעתיד לבוא לא יפריש הקב"ה את הפסולים שנתערבו במשפחות המיוחסות, אלא יטהר אותם ויכשירם/נ"ה. ורבינו

רבנו בחיי – והשיב את הגזילה אשר גזל. היה מספיק הכתוב לומר והשיב את הגזילה למה הוצרך אשר גזל, שלא תאמר והשיב את הגזילה דמי הגזילה, לכך הוצרך אשר גזל לומר אותו דבר עצמו שגזל, שכל זמן שהגזילה בעין חייב להשיבה בעין אם היא אצלו בעין, ואם כבר עירב אותה בממון המותר, הדין בזה לשלם דמי הגזילה, והוא שאמרו חז"ל בבבא קמא (עין גיטין נה.) גזל מריש ובנאה בבירה, בית שמאי אומרים מקעקע כל הבירה כולו ומחזיר מריש לבעליו, ובית הלל אומרים אין לו אלא דמי מריש בלבד מפני תקנת השבים, והלכה כבית הלל.

^ס ביצה כט. ועיין ב"ב פח: אין תשובה לגזל וברשב"ם שם שצרכי רבים אינה תשובה שלימה

^י ביצה דף כט. – תנו רבנן הוא (אבא שאול בן בטנית) כנס שלש מאות גרבי יין מברורי המדות (שהשיב שהרויח כך במשך הזמן מחמת הקצף בשעת המדידה), וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצוי המדות (שזוגו שמן, ונשאר בידם מחמת שלא התמצה השמן לגמרי אל כלי הקונים) והביאום לפני הגזברים לירושלים, אמרו להם אי אתם זקוקים לכך (כי הקונים מחלו לכם) אמרו להם אף אנו אין רצוננו בכך, אמרו להם הואיל והחמרתם על עצמכם עשו מהם צרכי רבים. דתניא גזל ואינו יודע למי גזל יעשה בהם צרכי רבים, מאי נינהו? אמר רב חסדא בורות שיחין ומעורות (לשתיית מים לרבים).

בבא בתרא דף פח: – א"ר לוי קשה עונשן של מדות יותר מעונשן של עריות שזה נאמר בהן (ויקרא יח–כד) אל וזה נאמר בהן (דברים כה–טז) אלה ומאי משמע דהאי אל קשה הוא דכתיב (ויחזקאל יז–יג) ואת אילי הארץ לקח גבי עריות נמי הכתיב אלה ההוא למעוטי מדות מכרת ואלא מאי עודפיייהו דהתם אפשר בתשובה והכא לא אפשר בתשובה.

רשב"ם – אפשר ליה בתשובה. עריות מועלת תשובה אי עביד ליה תשובה מעלייתא כדכתיב (הושע יד) שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם ואמר' נמי (מכות דף כג.) כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן אבל מדות שגזלו את הרבים א"א לו בתשובה שהרי תשובתו תלויה בהשבת גזילה דכתיב והשיב את הגזילה (ויקרא ה) והוא אינו יודע למי יחזיר ואע"ג דאמרין יעשה בהן צרכי רבים אין זו תשובה מעליא מאחר שאינו משיב לבעלים אלא שביררו לו המוטב:

תוספות – התם אפשר בתשובה. ודוקא בעריות שאין בהן ממזרות אבל הבא על אשת איש והוליד ממנה בן או שאר עריות שיש בהן ממזרות וזהו מעוות לא יוכל לתקן כדאמר (ביבמות דף כא.) וא"א בתשובה וה"ר חיים אומר אע"ג שהוא מעוות לא יוכל לתקן מ"מ אפשר בתשובה שצוה לו הקב"ה דלא צוה אלא לעשות לו תשובה אבל גזלן שתשובתו הוא שיחזיר הגזילה כדכתיב והשיב את הגזילה וגו' והיכא דגזל לרבים אינו יודע למי ישיב דאע"ג דאמר' (ב"ק דף צד:) יעשה בהן צרכי רבים מ"מ לאו תשובה מעלייתא היא:

^{סא} בתקפא – (קידושין ע"א) ובתכשת חוקן

^{נב} קידושין דף ע: אמר רבי חמא בר חנינא: כשהקדוש ברוך הוא [דף עא.] מטהר שבטים (ליחס), שבטו של לוי מטהר תחילה, שנא': (מלאכי ג) וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וככסף והיו לוי"י מגישי מנחה בצדקה (דהיינו שפניד הפסולים מהם). אמר רבי יהושע בן לוי: כסף מטהר ממזרים, שנאמר: וישב מצרף ומטהר כסף. מאי מגישי מנחה בצדקה? א"ר יצחק: צדקה עשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, שמשפחה שנטמעה – נטמעה. (דהיינו שחולק ואומר שהקב"ה מטהר הכוונה כפשוטו שמתהר את העמאים נעלם להחשך כשרים)

פרש"י – כסף מטהר ממזרים – המטומעים בישראל מחמת ממונם, והוא גורם להם שיטהרו, שלעתיד לבא אין הקדוש ברוך הוא מבדילם, מאחר שנדבקו בהם משפחות ישראל הרבה. שנאמר וישב מצרף ומטהר כסף – אותם שנטמעו מחמת עשרם, וסיפיה דקרא והיו לה' מגישי מנחה בצדקה, צדקתו של הקדוש ברוך הוא היא שאינו מבדילם, אלא הואיל שנטמעו נטמעו. ורבי יהושע בן לוי סבירא ליה האי מטהר לאו מבדיל פסוליהן קאמר, אלא מטהרם ומכשירם כולם.

שולחן ערוך אבן העזר הלכות פריה ורביה סימן ב' סעיף ה' הגהת הרמ"א – משפחה שנתערב בה פסול, ואינו ידוע לרבים, כיון שנטמעה נטמאה/נטמעה/ והיודע פסולה אינו רשאי לגלותה, אלא יניחנה בחזקת כשרות, שכל המשפחות שנטמעו בישראל כשרים לעתיד לבא. ומ"מ כשר הדבר לגלות לצנועין (כך משמע מהר"ן פרק עשרה יוחסין). ודוקא משפחה שנטמעה ונתערבה, אבל כל זמן שלא נתערבה מגלין הפסולים ומכריזין עליהם, כדי שיפרישו מהם הכשרים (שם בהגהות אלפסי).

^{נג} מלאכי פרק ג (ג) וישב מצרף ומטהר כסף וטיהר את בני לוי וזקק אותם כזהב וככסף והיו לוי"י מגישי מנחה בצדקה:

פרש"י – (ג) וישב מצרף – יפנה מכל עסקיו להיות כצורף המצרף ומטהר כסף:

מצודות דוד (ג) וישב מצרף – אמר בלשון הנהוג בבן אדם שהמלאך ההוא ישב כשופט להיות מצרף ומטהר כמו שמצרפין ומטהרין את הכסף מן הסיג והוא יטהר את בני לוי הם הכהני' בני לוי הגש' אל ה' אותם יטהר להסיר מהם בוזי שם ה' וזקק אותם כזהב וככסף להיות נקיים מאנשי רשע והם יהיו לה' להגיש לפניו קרבן ותשורה בצדקה כדת ובראוי לא כמו עכשיו שמגישים על המזבח לחם מגואל ומתועב:

^{נד} בדפ"ר – משפחה שנטמעה נטמעה (ובלוח השמסות לדפ"ר לא צ"י לזה)

^{נה} ראה גם סוף מסכת עדויות – (ז) אמר רבי יהושע, מקבל אני מרפן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו, הלכתי למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרוב, אלא לרחק המקורבין וקרוב המקורבין וקרוב. משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן

דורש שכך גם הממון גזל והבנים הפסולים שיש לאדם שחמד ממון חברו, אם הוא שב מתאוות החמדה ונותן צדקה מתקן בזה את בחי' הגזל שבידו וגם את פסול שבבניו שלא יפסיד את פניו כמו שהפסיד את ממנו כנ"ל ע"י צדקה שיתן מממונו, ועי"ז יהיה קיום לממונו ולבניו. **היינו שעל ידי צדקה נתתקן הגזילה** דהיינו ממנו ובניו שנתערב בהם פסול ממזרות מאור נפשה של אשת חברו שממנו הממון שחמד, **שהוא"י בחינות משפחה שנטמעה"י** דהיינו שנתערב בה פסול, **כי הוא בחי' גזול נפש בניו ובנותיו ונוטל אשת חברו כנ"ל, ע"כ הוא בחי' משפחה של תערובות"ח** אין הכוונה שיש לו ילדים ממזרים אלא שבניו הכשרים יש בהם תערובת פסול ע"י שחמד ממון חברו שהוא מאור נפשה של אשת חברו גרם לעצמו להרהר בה, ונראה כוונת רבנו שע"ז בניו שנולדו בזמן שהרהר באשת חברו הם דומים לבני שנראה/ט"ו שהם אחד מבני תשע מדות/ס"ו שע"ז נולדים עם מדות רעות, ואולי בן שנראה הוא בחי' של ממזר ברוחניות. **וע"י צדקה נתתקן שיתקיים כח"ס, כמו שאמרו משפחה שנטמעה נטמעה.**

וזה, רמזו בפסוק הנ"ל וישב מצרף ומטהר

וְרָחֵקָה בֶּן צִיּוֹן בְּזִרְעוֹ, וְעוֹד אַחֲרֵת הָיְתָה שָׁם וְקִרְבָּהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזִרְעוֹ, כְּגוֹן אֵלֶּיךָ בָּא לְטָמֵא וּלְטָהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְקָרֵב, אֲבָל לֹא לְרַחֵק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, לְהַשְׁוֹת הַמַּחֲלָקֶת. וְחֻכְמִים אָמְרִים, לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקָרֵב, אֲלָא לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, שְׁנֶאֱמַר (מלאכי ג) הִנֵּה אֲנִכִּי שֶׁלַח לָכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא וְגו' וְהָשִׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם:

פירוש רע"ב – (ז) הלמ"מ – שהראה לו הקדוש ברוך הוא למשה בסיני דור דור ודורשיו והראהו שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב, לברר ספק משפחות המטומעות. מי נטמע. ומי לא נטמע. אלא יניחם והם כשרים לעתיד לבא דהלכה היא משפחה שנטמעה נטמעה: **אלא לרחק המקורבין בזרוע** – שהכל מחזיקים אותן בפסולים. אלא שנתקרבו בזרוע אבל משפחה שנטמעה מחמת שלא נודע פסולה יניחנה בכשרותה:

פירוש המאירי – ור' יהודה חולק שלא ישתדל בריחוק אותם שנתקרבו שמכיון שנטמעה נטמעה. אלא לקרב אותם שנתרחקו בזרוע. ור' שמעון אומר להשוות את המחלוקת כלומר שלא ישתדל בכך מאליה, אלא על ידי ערער וטענת המזמינים אותו, לכך מצד קבלתם ולהשוות את המחלוקת. **וחכמים אומרים** שלא ישתדל בכך כלל אפילו על ידי טענה וכל השתדלותו לא יהיה אלא בהשלמתם לתורה ולתע' ולדעת האמתיות ולמדות המעולות ולהשגת תכלית השלמות שהוא סוף בטחוננו ותכלית כונתנו. והוא שאמרו לא לרחק לא לקרב אלא לעשות שלום בעולם. שהאבה וקרוב הלבבות הם סיבת האמת בכל דבר. והיא בנין אב כללם, ועל זה נאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם אמן:

^ט בתרלד - שהיא

^י בדפ"ר - שנטמעה

^{יב} בדפ"ר - תערובת

^{יג} **עיין לקמן** שהר"ן פירש שכיון ששונאה נותן דעתו באשה אחרת. וכן תוס' רבנו פרץ. אבל המאירי, והרא"ש, וכן הרא"מ בשיטה מקובצת פרשו שרק שונאה. אלא שלפ"ז קשה כי הגמרא התחילה בלא ישתה בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר. ומשמע שזה אחד מתשע מדות, ואם לא בן שנראה כפירוש הר"ן לבן איזה מדה הכוונה. ואולי דמי לבן תמורה אע"פ שפרשו שסבר שהיא אחת וטעה כי היתה אחרת. אולי גם בשרק נותן דעתו על אחרת נחשב תמורה.

^{יד} **ראה נדרים דף כ:** (במדבר טו לט) "ולא תתורו אחרי לבבכם" מכאן אמר רבי אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר אמר רבינא לא נצרכא אלא דאפילו ב' נשיו. (יחזקאל כ לח) "וברותי מכם המורדים והפושעים בי", **אמר רבי לוי** אלו בני תשע מדות בני אסנ"ת משגע"ח בני אימה בני אנוסה בני שנראה בני נידוי בני תמורה בני מריבה בני שכרות בני גרושת הלב בני ערבוניא בני חצופה.

ר"ן – המורדים והפושעים בי – אלו בני תשע מדות שלפי שיש צד עבירה ביצירתן הוו מורדין ופושעין: ... בני שנראה – ששונאה ומתוך כך נותן דעתו על אשה אחרת: ... בני תמורה – שבא על אחת מנשיו וכסבור שהיא צרתה:

^{טז} בדפ"ר שיתקיים כך כמו שאמרו משפחה שנטמעה נטמעה

כסף וזקק אותם כזהב וכסף/א היינו שיצרף ויזקק הכסף והזהב שהוא של גזילה כנ"ל, שהיא בחי' משפחה שנטמעה^א אזי ע"י שהאיש שחמד ממון חברו ישוב/ו ויתן צדקה, בזה יתקן ממנו שהם אור נפשה של אשתו וגם בניו שנולדו לו לפני כן בשעה שחמד ממון חברו גם אותם יחשוב הקב"ה כטהורים ומיוחדים/ה, כנ"ל :

מענין לענין באותו ענין מבאר כאן פגם הנושא אשה לשם תאוות ממון

וזה שארז"ל (קידושין ע.)/ו הנושא אשה (כגון עשירה) לשם ממון/ו הייזן ליה בנים שאינם מהוגנים. כי כשנשאה לשם ממון, ופונה עצמו להממון לתאוות ממון, הוא שוטה וכסיל כי עוזב תועלת רוחנית נצחית של תורה בטהרה, שיכול להשיג ע"י האשה ובוחר בתועלת גשמית וחשוכה בתאוות ממון/ח. כי לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו (קהלת י')/ט ('/א) היינו שהחכם כשנושא אשה הוא פונה לימינו, היינו להתורה, שהוא בחי' ימין, כמ"ש (דברים לג)/כ מימינו אש דת למו. היינו שנושא אשה בשביל התורה, כדי שילמוד תורה בטהר',

^א צ"ע שרבינו מביא ראיה מדרשת רבי יצחק ורבי יהושע שלמדו מהרישא, שהקב"ה מטהר כסף, ולא כמו כסף, כי כסף טהרתו ע"י הפרשת הפסולת וסיגים, והם דרשו להפך שמטהר את הסיגים להחשיבם ככסף, וא"כ צ"ע מדוע ציטט גם את ההמשך הפסוק וזקק אותם כזהב וכסף. ואולי לפי רבנו יצרף הכוונה שיצרף את הפסול אל הכשר כשווה בשוה ועי"ז יחשבו כולם כזהב מוזקק.

² גם בדפוס ותרלד שהיא, ומתלדו - שהוא

³ בדפוס - שנדמעה

^ד כך נראה שמדובר שנותן צדקה מתוך תשובה, כנ"ל שהצדקה תיקון לממון ולמה שמאס באשת נעוריו. אבל צ"ע כי הגמ' שאמרה משפחה שנטמעה נטמעה שם הכוונה גם בלא תשובה. וכנראה כיון ששם מדובר זמן רב אחרי המעשה והתערובת מחמת חוסר ידיעה. אבל כאן מדובר באותו אדם שגרם פסול של בחי' ממזרות לבניו, שנתערבו בבניו הכשרים קודם שחמד ואחרי ששב.

^ה מסתמא אין הכוונה שיחזרו להיות עם מדות טובות אלא שאע"פ שיש להם מדות רעות כנ"ל שהם בחי' המורדים והפושעים ב', אעפ"כ יתקיימו, ולא ימית אותם הקב"ה כדי לטהר את ישראל כמו כל ממזר שלא ידוע שהוא ממזר.

^ו קידושין דף ע. - אמר רבה בר רב אדא אמר רב כל הנושא אשה לשם ממון הייזן לו בנים שאינם מהוגנים שנאמר (הושע ה-ז) בה' בגדו כי בנים זרים ילדו ושמא תאמר ממון פלט תלמוד לומר (הושע ה-ז) עתה יאכלם חרש את חלקיהם ושמא תאמר חלקו ולא חלקה תלמוד לומר חלקיהם ושמא תאמר לזמן מרובה ת"ל חדש מאי משמע אמר רב נחמן בר יצחק חדש נכנס וחדש יצא וממנום אבד.

^ז ראה מתיבתא שם הערה כג. ברש"י (ד"ה בנים) מבואר, שמדובר בנושא אשה הפסולה לו לשם ממון. וכן כתב בפירוש תלמיד רש"י (ד"ה כל). וכן מבואר ביד רמה (ד"ה אמר). ומשמע, שאם אינה פסולה לו, מותר לישא אותה אף לשם ממון. וכן כתב הרמ"א (אה"ע סי' ב ס"א) בשם הריב"ש (סי' טו). והנצי"ב בהעמק שאלה (שאלתא מא אות ה) הקשה, שאם מדובר בנושא אשה פסולה מה החידוש שיהיו לו בנים שאינם מהוגנים, והלא פשוט שהם פסולים. אבל מהשאלות מוכח שמדובר בנושא אשה שאינה לפי ערכו, וכגון שנשא בת עם הארץ וכיוצא בזה. ולפי זה מובן, שהגמרא באה לומר שיליד בנים שהם זרים לו, כלומר פחותי ערך ועמי הארץ, שאינם לפי כבודו.

^ח ראה גם תורה כג ההפסד הנורא שגורמת תאוות ממון. ועד כמה היא קשורה לתאוה הידועה ראה גם בלק"ה קדושין ג' ג'.

^ט קהלת פרק י' (ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו:

פרש"י - לב חכם לימינו. חכמתו מזמנת להטותו אל דרך המימנת לטובתו: ולב כסיל לשמאלו. לעקשו מן הדרך המימנת שהיא תפארת ונוקה לו:

מצודת דוד - לב. רוצה לומר השכל הנטוע בלב. לימינו. רוצה לומר מזומן לו בכל ענינו ומיד ימצאנו בעת הצורך ואמר בלשון השאלה, לפי שימין האדם מזומנת ומזהירה יותר מן השמאלית: לשמאלו. רוצה לומר אינו מזומן ואינו מהיר בעת הצורך:

תעלומות חכמה (לרבי יעקב מליסא) - לב חכם לימינו. ימין נקרא העוסק לש"ש. ושמאל נקרא העוסק לשם עושר וכבוד כענין שנאמר אורך ימים בימינה. ולזה אמר לב חכם. כלומר כל המחשבות והפעולות שהחכם עושה הוא לימינו והיינו לשם ד' להשלי' נפשו: ולב כסיל לשמאלו. להשלים גופו בעושר וכבוד:

^י במדבר רבה פרשה כב [פסקא ח']

^{יא} מדרש רבה במדבר פרשה כב פסקא ח - ד"א ומקנה רב זש"ה (קהלת י) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו לב חכם לימינו זה יצר טוב שהוא נתון בימינו ולב כסיל לשמאלו זה יצה"ר שנתן בשמאלו ד"א לב חכם לימינו אלו הם הצדיקים שהן נותנין לבם לתורה שהיא מימין שנא' (דברים לג) מימינו אש דת למו ולב כסיל לשמאלו אלו הן הרשעים שהן נותנין לבם להעשיר שנא' (משלי ג) בשמאלה עושר וכבוד.

^{יב} דברים פרק לג (ב) ויאמר ידוד מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרבבת קדש מימינו (אשדת) אש דת למו:

רבי אליהו מורחי על רש"י - אש דת למו שהיתה כתובה מאז לפניו באש שחורה על גב אש לבנה, נתן להם בלוחות כתב יד ימינו. פירוש, האש של דת, שהיא האש שחורה הרשומה על גב האש לבנה, כמו הדיו השחור על גבי הנייר, ברשומי הדת, שהיא התורה, נתנה למו בלוחות הכתובות בכתב יד ימינו, כאילו אמר, מימינו למו אש דת, שפירושו מכתב יד ימינו נתן למו האש של דת, שהיא האש הרשום בה הדת:

פסיקתא זוטרותא - ואתה מרבבות קדש מימינו אש דת למו. מלמד שהיה הדבור יוצא מימינו של הקב"ה לשמאלו וחוזר ומקיף לשמאלן של ישראל והקב"ה מקבלו מימין וחוקקו על הלוחות שנאמר (תהלים כט) קול ה' הוצב להבות אש.

כמשרז"ל (מנחו' ק"י.) על הפסוק "ולשמי ומנחה טהורה" זה הלומד תורה בטהרה דהיינו נושא אשה י"כו' ואח"כ לומד תורה [טו]/[טז]. ועל כן גם הפירות דהיינו בניו הן בבחינת זאת בבחינת וכל בניך לימודי ה' (פל"ח/יז) וכמו שמבאר לקמן שהבנים ממח האב ואב בר דעת בניו הגונים.

אבל לב כסיל לשמאלו, שנושא אשה בשביל ממון, שהוא בחי' שמאל כ"ש (משלי ג')/יח' בשמאלה עושר וכבוד. ונמצא כשנושא לשם ממון הוא כסיל, ופוגם ואובד דעתו, וע"כ

²⁷ מנחות דף קי. – (מלאכי א' יא) "לשמי ומנחה טהורה" זה הלומד תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומד תורה.

ועיין גם קידושין דף כט: – תנו רבנן ללמוד תורה ולישא אשה, ילמוד תורה ואח"כ ישא אשה, ואם א"ל לו בלא אשה, ישא אשה ואח"כ ילמוד תורה, אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה נושא אשה ואח"כ ילמוד תורה, רבי יוחנן אמר ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה? ולא פליגי הא לן והא להו:

ביאור חברותא (הרב יעקב שולביץ) – ולא פליגי, שמואל ורבי יוחנן אינם חולקים זה על זה, אלא כל אחד מהם דיבר על אנשי מקומו בלבד:

הא לן, מה שאמר שמואל שישא אשה ואחר כך ילמוד תורה, שמואל אמר זאת לאנשי מקומו בבבל, מפני שהיו רגילים לצאת מביתם לאחר נישואיהם ולנסוע לארץ ישראל לשנן משניות מפי התנאים ²⁸⁰ שגרו בה. ומאחר שלא היו בביתם, צרכי הבית לא היו מוטלים עליהם, ויכלו לעסוק בתורה אפילו לאחר נישואיהם. ולפיכך עדיף להם לישא אשה תחילה ולהיות בלא הרהורי עבירה.

הערה 280. רש"י. ואין כוונתו לתנאים מזמן המשנה. שהרי כאן מדובר על זמן הגמרא. אלא לתלמידים שהיו רגילים לשנות ברייתות בעל פה. [תנאים] היינו שונים. כלומר: שהיו שונים משניות חיצוניות [ברייתות] שלא שנאם רבי במשנתו.

והא להו, מה שאמר רבי יוחנן "ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה" הוא לאנשי מקומו, בארץ ישראל, מפני שהיו רגילים ללמוד תורה בעירם, ואם ישאו תחילה אשה, צרכי הבית יהיו מוטלים עליהם ויבטלו מתלמודם, לפיכך עדיף להם ללמוד תורה לפני שישאו אשה. ²⁸¹ ועתה הגמרא מבארת באיזה גיל אסור לאדם להתעכב מלישא אשה: ²⁸²

הערה 281. א. כך פירש רש"י. וותוספות חלקו על דבריו. והביאו שרבנו תם פירש להיפך, עיין שם. והר"ן מביא פירוש נוסף: הא לן, בני בבל נשתייהם היו מתעסקות במלאכת הבית ובמשא ומתן, ובעליהן יכלו ללמוד תורה, לפיכך ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה. ואילו בני ארץ ישראל נשתייהם היו מעונגות ואוכלות ואינן עושות מלאכה. ונאמר בהם "ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה"? לפיכך ילמוד תורה ואחר כך ישא אשה. ברמב"ם ושלחן ערוך לא הוזכר החילוק בין בני בבל לבני ארץ ישראל, ופירש הגר"א [אבן העזר א ח] שהרמב"ם פירש כפירוש המובא בר"ן. ולפיכך כתב [אישות טו ג]: "ואם עוסק בתורה וטרוד בה ומתיירא לישא אשה 'כדי שלא יטרך במונות' ויתבטל מן התורה מותר להתאחר בהעוסק במצוה פטור מן המצוה, וכל שכן בדברי תורה" [והעתיקו ש"ע אבהע"ז א ג]. כלומר: הכל תלוי בענין פרנסתו של האדם, אם יש בידו כדי ללמוד ולהתפרנס ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה. ואם לאו, ילמוד תורה ואחר כך ישא אשה. [אבל עיין ב"ח יורה דעה רמז]. ב. הרא"ש כתב שבדאי יש קצבה עד איזה גיל מותר לאדם ללמוד בלא אשה, אבל לא ידע מה הוא אותו הגיל. [הובא לעיל הערה 277]. ומשמע מדברי הטור [אבן העזר א] שהרמב"ם חולק על הטור [עיין שם, ועיין דרישה]. וכיאר בית שמואל שם [ס"ק ה]: לדעת הרמב"ם אדם שיש לו אפשרות ללמוד תורה בלא לטרוח אחר מזונות, ישא אשה ואחר כך ילמוד תורה. ואם יצטרך לטרוח אחר מזונות ילמוד תורה ואחר כך ישא אשה. ואין קצבה לדבר, אלא שכאשר יצרו מתגבר עליו ישא אשה. ואדם שנפשו חשקה בתורה כבן עזאי, אזי אפילו אם לא יצטרך לטרוח אחר מזונות מותר לו להתבטל מפריה ורביה כל זמן שאין יצרו תוקפו. ובשלחן ערוך שם [סעיף ג-ד] העתיק את לשון הרמב"ם ומכאן שפסק כדבריו.

הערה 282. היה אפשר לפרש שמדובר כאן באדם שרוצה ללמוד תורה ואחר כך לישא אשה [באופן שנפסק בן בגמרא לעיל]. והגמרא כאן נותנת קצבה לדבר. וכן פירש בהגהת תפארת למשה על הרא"ש. וכן נראה שהבין החזון איש [אבן העזר קמח]. אך סיים "וצריך עיון בפוסקים" [ראה להלן הערה הבאה]. אולם מדברי הרא"ש [הנ"ל הערה 277] והרמב"ם [אישות טו ב] מוכח שמדובר כאן באדם שמתעכב מלישא אשה שלא על מנת ללמוד תורה. אבל באדם שרוצה ללמוד תורה לא נאמר בגמרא כאן שיעור לדבר. [וכן מבואר בבית שמואל. ועיין לעיל בהערה הקודמת]. עד כאן ביאור חברותא (שולביץ)

ונראה שרבינו דקדק מאד בתיקון ושמירת הברית, וסבר שכולם מתגבר יצרם אם מעט אם הרבה, ע"כ הכל בכלל טומאה כשלומד בלא אשה.

²⁸ בתשכט – וכו'

²⁹ כתוב (מלאכי א' יא) לשמי ומנחה טהורה ודרשו במנחות זה הלומד תורה בטהרה, דהיינו נושא אשה ואח"כ לומד תורה וכן אמר שמואל בקדושין כט: אבל רבי יוחנן הקשה ריחיים בצוארו ויעסוק בתורה. ועיין ש"ע יו"ד רמז ב' ואהע"ז א' ג' שנפסק שמי שלא מתגבר עליו יצרו ילמוד תורה תחילה. ואשה המפרנסת עצמה ישאנה תחילה (הגר"א שם). ורבינו כנראה סובר שהיום כולם מתגבר יצרם. ועיין חיי מוהר"ן סימן שא.

³⁰ חיי מוהר"ן אות שא – (יא) שְׁמַעְתִּי מֵאִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלֹמֹנִי שֶׁפָּעַם אָחַת אָמַר לוֹ רַבְּנִי וְלֵךְ עִלְּ עֵצִים הַתְּגַבְּרוֹת הַיֵּצֶר הָרָע רַחֲמָנָא לְצִלָּי, עָנָה וְאָמַר: אֲנִי יָדַעְתִּי הַיֵּצֶר הָרָע שְׁלֹכָם, אֲלוֹ הָיוּ לִוְקָחִין מִכֶּם הַיֵּצֶר הָרָע הָיוּ הוֹלְכִין וּמְקַלְחִין צְנוּרוֹת מְלָאִים דָּם וְכָל הָעוֹלָם הָיָה מְלֵא דָם. אֲפִלוּ בְּשִׁתְּהֵיוּ אֲנָשִׁים בְּשָׂרִים צָרִיךְ לָכֶם זִכְיָה גְדוֹלָה שֶׁתִּדְּעוּ עֵצִים הַיֵּצֶר הָרָע שְׁלֹכָם שֶׁהָיָה לָכֶם, רַק אֲנִי יָדַעְתִּי אוֹתוֹ:

³¹ פרפאות לחכמה כאן אות ב' – שם, לב חכם לימינו וכו' היינו שנושא אשה כדי שילמוד תורה בטהרה וכו' רוצה לימר ועל ידי זה זוכה שיהיה לו בנים הגונים שיהיו בבחינת (ישעיה נ"ד) וכל בניך לימודי ה', מאחר ששורש יניקת האילן שהוא האשה והענפים והפירות הכל הוא מהבעל ושורש מחשבתו שנושא אשה הכל בשביל התורה כדי שילמוד תורה בטהרה, על כן גם הפירות הן בבחינת זאת בבחינת וכל בניך לימודי ה', מה שאין כן כשנושא אשה לשם ממון וכו' כמבואר בפנים:

³² משלי פרק ג (טז) ארץ ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד:

פרש"י – (טז) בימינה – למימינים בה ועוסקים בה לשמה אורך ימים, וכ"ש עושר וכבוד. ולשמאלים בה שעוסקי' בה שלא לשמה מ"מ עושר וכבוד יש:

הוויין ליה בנים שאינם מהוגנים, מאחר שפגם הדעת שמשם באים הבנים כידוע שהבנים נמשכים ממח האב [יט] עיין גם תורה נג/כא:

תאוות ממון היא עכירות ובלבול המח וגורם לו להיות שונא ועי"ז נעשים לו שונאים

ודע שע"י שפונה עצמו להממון, מזה נעשים שונאים/כב. כי עיקר התגברות השנאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח. כי אהבה תלויה בדעת ושכל, וכמ"ש שענה הקב"ה לאיוב על טענתו שאין השגחה בפרטים או שמא נתחלף לו בין איוב באויב/כג, ואזי הקב"ה מספר לו כמה מפלאי הבריאה, וכיצד יש השגחה פרטית על כל בריה, ובפסוק זה מספר לו על צפור הנקראת כף רננים/כד שמטילה ביצים ולא משגיחה עליהן לחממן, וכאילו אינם שלה כלל מקשה ליבה אל בניה כי לא נתן לה הקב"ה חכמה ובינה לדאוג לבניה, כמ"ש (איוב לט)/כה תקשיח בנ"י ללא לה כי ה'שה אלוך חכמה [כז] והן בסכנה

^ט ע"י חיים שער יח פרק ה' מ"ק, פרס רמונים לרמ"ק פרק כג ערך שמן. ולעיל תורה עד [דף פט סוף עמוד ב], גם עיין תורה לו תנינא בשביל זה הבנים נקראים עוללים.

^כ ע"י חיים – שער ח פרק ד... הבנים שבתחלה עומדים כלולים במוח אביהם בסוד טיפת מוח.

שם שער יח פרק ה' מ"ק – וענין בירור זה תלוי במחשבה עילאה שהוא אבא. כמ"ש פ' פקודי במחשבה אתברירו כולו כי הלא יסוד אבא הוא מוציא טיפת המוחין לצייר ממנו הולד והאב הוא המברר במוחין שלו הנקרא מחשבה ומברר הטוב ושדי להו בפומא דאמה והוא נותן באימא והיא מתעברת ממנו ואח"כ בהיותן במעי אמא עילאה כל אותן החדשים הוא מתברר יותר ומוזה תבין הטעם איך הוא סוד העיבור שיכנסו הו"א תוך מעוי דאמא.

ע"י חיים שער כב פרק א' – ענין מוחין דקטנות דע כי האדם נוצר בצלם אלהים ומבשרי אחזה אלוה. והנה דוגמת האדם שהוא טפה א' יוצאת ממוח האב ונכנס בבטן האשה שם נתהווה ונעשה צורה. וכבר ביארנו ענין ג' ימים לקליטת הזרע וענין מ' יום ליצירת הולד וענין היותו בן ג' חדשים הכרת העובר. אמנם עתה נדבר אחר גמר (הכרת) העובר לגמרי מה מוחין יש לו וכן אח"כ כשנולד וכן אח"כ כשנגדל וג' זמנים אלו הם שאנו קורין תמיד עיבור ויניקה ומוחין. והנה באמת שאנו רואים שהקטן אין בו דעת שלם והוא אטום בשכלו ועכ"ז אנו רואים בעינינו שיש לו מוחין ממש כמו הגדול וא"כ מה ענין זה והנה כבר ביארנו ענין זה כי הקטן הוא אל"ם מאלהים וע"ש והסוד הוא כי הקטן הוא לעולם בבחי' דין כי הלא ד"א נקרא קטן בערך אבא הנקרא סבא ולכן אבא יותר רחמים מן הבן וכן למעלה עתק יומין הוא יותר רחמים מן אבא והכלל הוא כי סוד הזקנה והשיבה בו תלוי הרחמים והקטנות הוא אכזריות ונראה זה בחוש העין. וכבר הודעתך כי המוחין הם משלימין את הו"א להיותו בן י"ס שלימות כי בסוד היניקה אינו רק ו"ק לבד ובעיבור בסוד ג' כליל בג' לחודייהו וזה ראייה אל הנ"ל כי הלא ביארנו שבהיות בית המקדש קיים והרחמים גוברים בעולם אז היה זו"ן כל אחד שלם מ"ס ובחורבנו שהדין גובר בעולם אז הוא בן ו"ק שהוא סוד היניקה ובזמן החורבן ממש היה ג' ג' ג' ולכן תבין מזה כי היות הקטנות מורה על הדין. והנה בימי העיבור ויניקה הם סוד דינין ויש להם מוחין ג"כ והם סוד אלהים ולפי שסוד המוחין הם עיקרם רחמים כי הלא הם באים להשלים הו"ן ל"ס א"כ צריכים שיהיו רחמים שהם סוד היות ולכן מוחין דגדלות הם היות ומוחין דקטנות שהם עיבור ויניקה הם אלהים ולכן אינם נקרא מוחין ממש רק אותן דגדלות. אך של קטנות אין אנו קורין אותן מוחין רק עיבור ויניקה.

^{כא} **תורה נג** – עקר הולדה תלוי בזה"א, בבחינת (ב'ראשית מ"ז): "הא לכם זרע". וְאֶבְרָהִם וְשָׂרָה לֹא הוּלִידוּ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לֵה"א הַזֹּאת (א). כִּי עֵקֶר הוּלְדָה עַל יְדֵי הַדַּעַת, בִּבְחִינַת (שם ד'): "וַיֵּדַע אָדָם" וכו', וְקָטָן אֵינוֹ מוֹלִיד (סנהדרין ס"ח). וְעֵקֶר הַדַּעַת, הֵינוּ שִׁישְׁתַּמֵּשׁ בְּדַעַתוֹ, הֵינוּ שִׁיוּצִיא אֶת שְׂכָלוֹ מִכֹּחַ אֵל הַפֶּעַל. כִּי גַם לְקָטָן יֵשׁ דַּעַת, אֲבָל אֵצֶל הַקָּטָן עֲדֵין הַדַּעַת בִּכֹּחַ וְלֹא בַּפֶּעַל, כִּי לֹא הִשְׁתַּמֵּשׁ בְּדַעַתוֹ, וְלֹא הוּצִיא אוֹתוֹ מִכֹּחַ אֵל הַפֶּעַל. וְכִי שֶׁהוּא שֶׁלֵּם בְּדַעַתוֹ, שֶׁהוּצִיא אוֹתוֹ מִכֹּחַ אֵל הַפֶּעַל, וְהִשְׁגִּיעַ בְּדַעַתוֹ מִה שֶׁאֵפְשָׁר לַדַּעַת הָאָדָם לַהֲשִׁיג בְּדַעַתוֹ. אֲנִי הוּא קְרוֹב לַדַּעַת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין חֲלוּק בֵּין דַּעַת הָאָדָם לַדַּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרָה, אֲלֵא חֲמִשָּׁה דְּבָרִים כְּמוֹכָא. וְאִי דַּעַתוֹ יוֹנֵק מִדַּעַת הַשֵּׁם יִתְבָּרָה, שֶׁהִיא בִּבְחִינַת ה"א, וְאִי מוֹלִיד:

^{כב} **עיין תורה לט** מי שיש לו תאוות אכילה יש לו שונאים ומי שיש לו צרים למטה בידוע שיש לו למעלה סהנדרין קג:

^{כג} **עיין בבא בתרא דף טז**. – אמר רב עפרא לפומיה דאיוב חברותא כלפי שמיא לו יש בינינו מוכיח ישת ידו על שנינו אמר רב עפרא לפומיה דאיוב כלום יש עבד שמוכיח את רבו. ... אמר רבה איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו בסערה חרף דכתיב אשר בשערה ישופני אמר לפניו רבונו של עולם שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאויב בסערה השיבוהו דכתיב ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר (וגו') אזר נא כגבר חלציך (אשאלך) ואשאלך והודיעני אמר לו הרבה נימין בראתי באדם וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה שלא יהו שתיים יונקות מגומא אחת שאלמלי שתיים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם בין גומא לגומא לא נתחלף לי בין איוב לאויב נתחלף לי.....

^{כד} **נחלקו המפרשים** לאיזה עוף הכוונה, תרנגול בר או טווס או בר יוכני או בת יענה. ואף פירוש אינו מתיישב היטב עם כל פרטי הכתוב עי"ש. **התרגום** תרגם תרנגול בר, רש"י פירש בר יוכני ועיין יומא פ. דבר יוכני – עוף גדול הוא, כדאמרינן בבכורות (נז): שטבעה ביצתו ששים כרכים. **אלשיך** חלקת מחוקק פירש פאוון בלעז. **מצודת דוד** פירש שהוא הטווס וצ"ע כי רק הזכר יש לו כנפים יפות אבל הנקבה אינה יפה כלל. **המלבי"ם** מבאר שהיא הבת יענה ומביא בשם המחקרים שהקב"ה טבע בה טבע שמטילה ביצה וטומנת אותן בחול בלא השגחה, אבל מניחה ביצה אחת מלמעלה שנעשית תולעים וממנה ניזונים האפרוחים. וגם פירושו קשה מפסוק יח שכתוב כעת במרום תמריא וכו'. גם צ"ע מע"י חיים שער ח' פ"א – מצינו קצת כח בהסתכלות העין כנראה בחוש העין בטבע כענין ביצת בת היענה שנולד האפרוח על ידי הסתכלותה זמן מה בלתי שתשב על הבצים לחממם כמו שאר העופות וזה יורה היות כח ממשית בהסתכלות העינים.

^{כה} **איוב פרק לט** (יג) כָּנָף רִנְנִים נַעֲלָסָה אִם אֶבְרָה חֲסִידָה וְנָצְחָה: (יד) כִּי תַעֲזֹב לְאָרֶץ בְּצִיָּה וְעַל עֵפֶר תַּחֲמָם: (טו) וּתִשָּׁכַח כִּי רִגְלִי תִזְוֶיָה וְחִיַּת הַשָּׂדֶה תִּרְוֹשָׁה: (טז) הַקְּשִׁיחַ בְּנִיָּה לֵלֵא לָהּ לְרִיק יִגִּיעָה בְּלִי פֶחַד: (יז) כִּי הִשָּׂה אֱלֹהִים חֲכֵמָה וְלֹא חָלַק לָהּ בְּבִינָה: (יח) כָּעַת בְּמָרוֹם תִּמְרִיא תִשָּׁחַק לִסּוֹס וּלְרִכְבּוֹ:

רש"י – (טז) הקשיח – הקשה בניה מלבה כאילו אינם שלה. לריק יגיעה – ואינה יראה שתאבדם:

מצודות דוד – (יז) כי השה – והוא על כי השכיחה אלוה את החכמה ולא נתן לה חלק בבניה לשמור ביצתה בדרך שאר העופות:

שחית השדה תדרוך עליהן ותזיקן ורק הקב"ה שומרן עד שגדלים ויכולים לשמור עצמם מכל מזיק, ואיך אתה אומר שאינני משגיח בשפלים. מבואר בפסוק שהסיבה שהיא מקשה ליבה כלפי בניה היינו שאין לה אהבה על בני, זה בא מחמת שאין לה חכמה. וע"כ-ועל כן אפשר ללמוד מזה בשיש לו עכירת המוח דהיינו פגם החכמה, כי מזה יונקים ומתגברים השונאים דהיינו כמו שאצל העוף הנ"ל שמחמת חסרון החכמה נעשה לבה אכזר על בניה דהיינו בחי' שנאה, כך כל חסרון חכמה מזה יונקת השנאה והאכזריות, אלא שרבינו מחדש עוד יותר שלא רק זה שנעבר שכלו ונעשה שנאה בלבו כנ"ל בפסוק באיוב, אלא כיון שנעבר שכלו אזי גם אצל אחרים נעשה שנאה עליו/בין. וכפי הבלבול והעכירות של המוח על ידי תאוות ממון, כן התגברות השונאים : צ"ע מדוע כיון שיש לו עכירות המוח נעשים לו שונאים דהיינו שנעשה אצלם עכירות המח. וצ"ע האם כל אדם טיפש יש לו שונאי חנם. ואולי דווקא ע"י פגם הדעת שנובע מתאוות ממון הוא שנוא למעלה, ועי"ז נעשים לו שונאים למטה. ראה תורה לט שע"י תאוות אכילה יש לו שונאים למטה ועי"ז שונאים למעלה כמבואר בסנהדרין קג: ואולי הוא גם להפך כיון שיש למעלה יש למטה, דהיינו שהעליון מתלבש בתחתון.

וכשתאוותו לממון דהיינו עכירות מוחו גדולה יותר אזי העכירות יוצאת בשערות הראש ואז גם השונאים הם גרועים יותר דהיינו שונאי חנם

ולפעמים נעשים מזה שונאי חנם, כי לפי תאוותו ופנייתו לממון, כן נעשה כסיל, וכן נתעבר מוחו, וכן מתגברים השונאים. וכל זמן שהעכירות בתוך המוח, אזי השונאים המתגברים משם, היינו מהעכירות המוח, הם ג"כ שונאים בדעת ובמוח, שיש להם טעם על שנאתם, אף שהדעת הזה הוא בחינות עכירות המוח, כי עיקר השנאה הוא רק מעכירת המוח, עכ"ז יש להם טעם על שנאתם, מאחר שהעכירות עדיין בתוך המוח. אבל דע שלפעמים לחושק כ"כ לממון, ונעשה כ"כ כסיל, עד שאין המוח יכול לסבול כלל העכירות, עד שיוצא בבחינות שערות, כי שערות הם מותרי מוחין כידוע [לא]/לב. ואז גם השונאים הבאים משם, היינו מהעכירות הזאת, מבחי' מותרי מוחין, מבחי' שערות וכיון שיניקתם מהשערות ששם אין מוחין אלא רק מותרי המוחין, לכן הם שונאי חנם. כי אין להם שום טעם על שנאתם, מאחר שאינם באים מפילו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממותרי מוחין, מבחי' שערות. ע"כ אין להם שום טעם ודעת אפילו של עכירת מוח על שנאתם, והם רק שונאי חנם.

וזה בחינות מה שאמר דוד המלך (תהלים סט)/לב רבו משערות ראשי שונאי חנם, פשט הפסוק הוא שכמו ששערות הראש הן רבות מאד כך רבים השונאים שלי. ורבינו מבאר עפ"י דבריו הנ"ל שרמוז כאן גם כי שונאי חנם באים מבחי' שערות/לב דהיינו מותרי מוחין/לב כנ"ל :

מצודות ציון – (יז) השה – השכיחה כמו אתם ישראל לא תנשני (ישעיה מד):

^{יז} ה"ש לשון נשני דהיינו שחנה ועיין בפנים שרבינו חיבר שני חצאי פסוקים ועי"ש שהלשון הקשית ולא תקשית ועיין ישעיהו סג יז תקשית לבנו ועיין רד"ק שם.

^{יח} דפ"ר ותרלד- מוח, בתקפא - מוח

^{יח} וזה חדוש וצ"ע כיצד למד זה מזה

^{יח} מתרצו - עכירות

^{יח} בתקפא חישק (כנראה ו' מחוק)

^{לא} עיין תורה סז אות ו'. וביאור יפה שעה על שער הכונות דרושי ברכת השחר אות א. ועיין שבילי אמונה נתיב ד' שביל א' ד"ה שערות הראש ועיין לעיל תורה ל' אות ג'

^{לב} עיין תורה סז – פי עקר יניקת האזיבים, הוא מן המביני מדע, דהיינו מן המוח. בבחינת (דברים ל"ב): "מראש פרעות אויב", היינו שמן המוח שבראש, משם נתגלגל כל האזיבים והשונאים. פי יש בהמח מותרות, שמן אלו המותרות שבמח יוצאין השערות, וממם יונקים האזיבים. והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמח, ואזי אין להם יניקה, ונפלים: וזה בחינת קריחת ראש וקנים, פי בסבי מחא שקיט ושיקור (כמו שמוכא באדרא רבא דף קכ"ח), היינו שדעת הזקנים צח וצלול, ואין להם מותרות במח. ועל כן נפלים השערות, פי אין להם יניקה כנ"ל: ועל כן על – ידי הפרוד שבין השונאים, על – ידי – זה יש להם אריכות זמן וקיום ביותר. פי הם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמח, ואזי כשיכלה המותרות, ויהיה הדעת צח וצלול, אזי יפלו, פי לא יהיה להם עוד יניקה. ועל – ידי הפרוד שיש ביניהם, אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט. ועל – כן על – ידי – זה מאריכין זמן יותר, עד שיגמרו לינק כל המותרות. אבל כשמתחברין השונאים יחד, אזי יונקים הרבה, ואזי יונקים במהרה כל המותרות ונפלים כנ"ל:

^{לג} תהילים פרק סט (ה) רבו / משערות ראשי שונאי חנם עינינו מצמימי איבי שקר אשר לא גזלתי אז אשיב:

מצודת דוד – משערות. יותר מחשבון שערות ראשי:

פרש"י – אויבי שקר. שונאים אותי על שקר, שאין אני רודף אחר שקר שלהם לתפוש טעותם: אז אשיב. כשהם נאספים עלי, אני משחד אותם בממון מה שלא גזלתי מהם:

שערות החכם גם הם בחי' מותרות המוחין שלו אבל אצלנו הם שער להיכנס להשיג דבריו
אבל החכם אף שיש לו ג"כ מותרים מוחין, בחי' שערות. דע שהחכם, בחינות מותרים מוחין
ושערות שלו, הם בחי' שער בימין על השין. שמותרים מוחין שלו הם בחי' שערים/ל',
שפותח בהם שערי החכמה והמדע לעבודת הש"י. כי מחמת שמוחו בעצמו א"א-אי אפשר
להעולם לסובלו לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתכסות עצמו ולהשפיל עצמו
לדברים קטנים ונמוכים שכלפי עומק השגתו הם בחי' מותרות המוחין שלו, כדי שיוכלו העולם
לקבל ממנו, כדי שיפתח להם שערי החכמה והמדע לקרבם להש"י וזה שאמר רבינו (חיי
מוהר"ן סימן שס) שהתורה שמגלה לנו היא פסולת מתורתו ונמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי
שהוא משיגה/ל'. בבחי' (משלי יד)/לחן שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק המפרשים
פרשו כל אחד בדרכו שלו, ולפרש"י מדובר לעתיד לבוא. ורבינו מפרש לפי דרכו שכדי לשחות דהיינו
להשפיל ולהכניע הרעים הנ"ל בעלי עכירות המוחין ומותרות המוחין לפני הטובים דהיינו לעשותם
טובים בעלי שכל ודעת, צריך להביא את הרשעים הנ"ל על שערי צדיק כנ"ל דהיינו שהצדיק ינמיך
עצמו ויגלה להם ע"י מותרות המח שלו שהם שערים להשיג חכמתו כפי כוחם לקבל. וזהו אצל הצדיק
בחי' מותרים מוחין בחי' שערות.

מלבי"ם – רבו וגם האויבים עומדים סביב להטביעני, והוא בג' ענינים, א. השונאים אותו ע"י שאומרים שהוא חוטא ואיש רע מעללים, ועז"א רבו משערות ראשי שונאי חנם, שבאמת שנאתם הוא בחנם כי לא חטאתי, ב. אויבים המבקשים רעתו שחשבו שהוא הרע להם ועז"א רבו מצמיתים והם אויבי שקר כי לא עשיתי להם רע, ג. הבאים לקחת ממונו עז"א אשר לא גזלתי או, איש, ר"ל שבאו עליו בג' ענינים על נפשו ועל גופו ועל ממונו וכנ"ל סי' ל"ה:

ל' עיין נועם אלימלך – פרשת וישלח – ובבית שני היו בו שנאת חנם ועל ידי זה היה כח בעשו להיות לו אחיזה בהשדה דהיינו בבית המקדש ע"ד ועשו וידע ציד איש שדה. וזה שהיה עשו איש שער הוא רמז שכחו היה על ידי שנאת חנם כמו שמצינו שאמר איוב להקדוש ברוך הוא שמה נתחלף לך בין איוב לאויב. והשיב לו הקדוש ברוך הוא מי פלג לשטף תעלה ודרשו חז"ל בין שער לשער לא נתחלף לי שאלמלא שני שערות יוצאות בגומא אחת היו מכחישים מאור עינים ע"ש. וזה רמז השער לשנאת חנם דהיינו פירוש כמו השערות שהם מפורדים כל אחת בגומא לעצמה.

ל"ה צ"ע הרי לדוד המלך לא היה תאוות ממון ולא מותרים מוחין שהם מעכירות המח אלא שערות בחי' שערים כדלקמן לגבי הצדיק שער שין בימין. ומדוע א"כ היו לו שונאי חנם. ונראה כיון שדוד כתב את ספר תהילים גם לכלל ישראל נקט לשון כללי וכל אחד יכול למצא עצמו בדבריו ואפילו צדיק גדול בדקות צ"ל שיש לו איזה בחי' עכירות שגורמת לשונאי חנם. וכמו שמצינו בחטא דוד בבת שבע שמתואר בנביא כחטא ממש ואעפ"כ אמרו חז"ל כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה כי באמת היה חטא דק מאד ואעפ"כ נכתב בלשון גס. הכי נמי דוד נקט לשון גס כלפי עצמו אעפ"כ שהיה איזה פגם דק. ואולי כיון ששערות הצדיק הם שער להשיגו בזה בעצמו כשמצמצם ומוריד עצמו אל העם באיזה בחי' דקה של טעות שגורמת להם לטעות בדבריו וכדמצינו בחטא בת שבע שכל חטאו היה מצד שנתן מקום לטעות בו והיה חילול ה' הכי נמי אפשר שגם כשלימד תורה לעם היה איזה בחי' דקה של טעות מצד מותרות המוחין שלו דהיינו השערות להשיג דבריו איזה טעות דקה שגרם לשונאי חנם. ובאמת לא בהכרח שזה פגם כמבואר ברבינו כמה מעלות שיש במחלוקת על הצדיק שמצילו מקטרוג וכי"ב. ואעפ"כ דוד בתהלים צועק על זה וכדמצינו ברבינו שסיפר שהיה לו ייסורים גדולים מהחולקים (עיין תורה סג) ואעפ"כ ביאר גם התועלת הגדולה שבמחלוקת בתורות פח קיד רח.

ל"ו עיין פתחי שערים (לרבי יצחק חבר) נתיב פרוצוף א"א – פתח כא – וז"ס **השערות שעל הגלגלתא**, שכבר ידעת שכל שער הוא המשך הנהגה שלמה מלמעלה למטה. והוא שער (שין בפתח, עין בפתח) מיוחד לכלול בו כל הפרטים הנמצאים בו. ולכן הם ממש בדמות ווין, שכל ו' הוא מראה המשך בסוד קו. והוא המשכת ההנהגה בגבול ושיעור כמו השער שבו נמשך מעין פנימי, והשער הוא הצינור להמשיך המאור הפנימי שבו, שלא יתגלה אלא בשיעור הצינור ולא יותר, וכל שער יש לו גומא מיוחד שאלמלי ב' שערות יונקים מגומא אחת מחשיכים מאור העינים. וכן כאן הוא בסוד י' ו', שהגומא הוא י' והשער ו', והוא בסוד מעין וצינור, שהמעין הוא קבוע במקומו ואינו מתפשט אבל הוא נובע בכל עת ואין לו גבול. רק ששם נעשה בסיתום ונמשך בצינור והוא המתפשט בגבול. והנה ז"ס י' ו', כי ידוע שהשערות הם יוצאים ממוח המוח, ושם על הגלגלת נעשה גומות שמשם יוצא כל א' בפ"ע. והנה, המוח הוא בסוד י' ששם המאור בשלמות בכל י' חלקי האורות שבו שהם י"ס. אבל בסוד התפשטותו בשערות, יוצא בגבול ושיעור בסוד ו' לבד שהוא רק ההנהגה הראויה לתחתונים כפי הנהגת שית אלפי שנין:

ל"ז חיי מוהר"ן אות שס – (כא) אָמַר אֵינִי אוֹמֵר לָכֶם מִתּוֹרָתִי כִּי־אֵם הַפִּסְלֹת וְהִיא נִמּוּכָה אֶלְפִי אֶלְפִים וְרַבִּי רַבְּבוֹת מִדְּרָגוֹת מִכְּפִי מִה שֶׁאֵינִי מְשִׁיגָהּ, וְאֵינִי יוֹכֵל לוֹמַר נִמּוֹךְ יוֹתֵר וְכָבֵד נֶרְשֵׁם מִזֶּה בְּמִקּוֹם אֲחֵר:

וכן מובא בתחילת ההקדמה לליקוטי מוהר"ן. וכן מבואר בלק"ה נזיקין ג' ח' שמה שמגלה היא בחי' שינה כלפי השגתו שהיא בחי' דביקות. עי"ש שהצדיק מקרב אותנו ע"י בחי' השינה שלו. עוד עיין פל"ח תורה ה' תנינא שמה שמגלה לנו זה בחי' הרפש וטיט כלפי השגתו שהיא כבן המחפש בגנוי אביו.

ל"ח משלי פרק יד (יט) שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק:

נמצא שהשערות של החכם, הם בחי' שער בימין. אבל אצל הרשע הכסיל, הם שערות ממש בשמאל.

וזה בחי' לב חכם לימינו שאצלו השער בשין ימנית ולב כסיל לשמאלו אצלו השער בשין שמאלית מחמת שליבו עם דמים עכורים ע"י שמאיר בו מח עכור, אבל אצל הצדיק הדמים בליבו זכים ע"י שמאיר בו מח זך:

נראה לבאר מה שיש לצדיק שונאים אע"פ ששערות ראשו הן שערים לחכמתו, נראה כיון שגם מותרים המוחין, דהיינו צמצום השגותיו הגבוהות, גם מהן יש בחי' יניקה לשונאי חנם. אבל הם בחי' צופה רשע לצדיק/טו דהיינו שדייקא כיון שיש לו מוחין כל כך גדולים עד שמותרות הן שער לחכמה שלנו, ובכוחו ללמד דעת גם לנמוכים ביותר, לכן הוא צריך שונאים כדי שלא יהיה עליו קטרוג, וגם שונאים אלה יונקים משערות.

הנושא אשה הפסולה לו, מחמת תאוות ניאוף או ממון, היא עכירות המח גדולה, ויוצאות בשערות כנ"ל, ולכן אליהו הנביא ממונה להעניש על זה, כי הוא נקרא בעל שער.

וע"כ ארז"ל (שם בקידושין ע.)^ט הנוש' אשה שאינ' הוגנת לו אליהו כופתו כו' פשט הגמ' שם שהנושא אשה שאינה מיוחסת ופסולה לו/מ"א או ממשפחה שיש בה שמץ פסול (פני יהושע שם) פוגם יחוס זרעו, והוא עוון גדול, וענשו שאליהו כופתו/מ"ב והקב"ה רוצעו/מ"ג, דהיינו משמים יבואו עליו ייסורים (מהרש"א). רבינו נראה שגם כאן לומד שהטעם שנושא אשה שאינה הוגנת לו זה התאוות ממון, שהיא עכירות המוחין, כי כשנושא אשה שאינה הוגנת לו, בוודאי אינו מתרצה בחלקו, בממונו באשת נעוריו דהיינו בממונו הבא לו מאור נפשה של אשת נעוריו, ובוחר במה שאינו שלו, באשה שאינה הוגנה לו. ועי"ז הוא בחי' מותרות כי כל הרודף אחר מה שאינו ראוי לו הפירוש שרודף אחר מותרות שהם מיותרים לו, בגלל חוסר אמונה ובטחון והתאוות לעיניים דהיינו כסילות ועכירות המח ומותרות

ט עיין תורה קיד - .....אך אפלו מי שהוא מפרסם, כשיש עליו מחלקת הוא תעלה לזה. כי המחלקת מכסה עליו, ועל - ידי - זה יכול להמשיך שפע להעולם, ולא ימחו ויקטרגו עליו. וזה המכסה שמים בעבים, שמים הוא בחינת הצדיק, ...וזה (תהלים ל"ז) צופה רשע לצדיק וכו', שהרשע שחולק על הצדיק הוא רק צופה, הינו צפוי וכסוי על הצדיק, כדי שיוכל להמשיך שפע כנ"ל.

ועיין תורה רח - "צופה רשע לצדיק ומבקש" וכו' (תהלים ל"ז). פירוש: מה שרשעים עושים יסורים לצדיקים ורודפים את הצדיקים, זה סבה מאת השם יתברך כדי שיתבונן הצדיק ויפשפש במעשיו, נמצא שהרשע הוא כמו צופה, כשומר העיר שנקרא צופה, כן הרשע הוא שומר את הצדיק מלפל בגשמיית. פירוש אחר, מעט המחלקת שיש על צדיקים היא טובה להם, כי המחלקת היא כמו מכסה להם שלא יתגלו ויתפרסמו ביותר מקדי הצדק, וזה פירוש: "צופה רשע לצדיק", צופה לשון מכסה כמו שכתוב (שמות כ"ה) "וצפית אותו וזה",

מ קידושין דף ע. - ואמר רבה בר רב אדא ואמרי לה אמר רבי סלא אמר רב המנוא כל הנושא אשה שאינה הוגנת לו, אליהו כופתו והקדוש ברוך הוא רוצעו. ותנא על כולם אליהו כותב והקדוש ברוך הוא חותם, אוי לו לפוסל את זרעו ולפוגם את משפחתו ולנושא אשה שאינה הוגנת לו אליהו כופתו והקדוש ברוך הוא רוצעו וכל הפוסל פסול ואינו מדבר בשבחה לעולם ואמר שמואל במומו פוסל.

מא פסולה לו - ראה מתיבתא שם הערה כא. כן פירש רש"י (ד"ה בנים וד"ה שאינה), שכל המימרות העוסקות בנושא אשה שאינה הוגנת לו, הכוונה לאשה הפסולה לו. וביאר הפני יהושע (ד"ה ואמר), שבהכרח אין הכוונה שפסולה ממש ואסורה עליו, שא"כ לא היה מקום להביא עי"ז עונש בידי שמים (וכגון אליהו כופתו וכדומה), משום שב"ד שלמטה מצווים להפרישו, אלא הכוונה שלא בדרך ביחוס שלה שמא יש בה שמץ פסול. אולם הרא"ש (ס"א) א) פירש, שמדובר באשה הפסולה לבא בקהל. ובהעמק שאלה (שאלתה מא אות ה) הביא הוכחה לכך, מסוף הפסוק שהגמרא מביאה 'ולא יכלו להגיד בית אבותם', והיינו פסולים ממש. אמנם בעיני יעקב דייק מלשון רש"י, שרק במימרא השניה כתב שמדובר בפסולה, אבל כאן לא פירש כן, משום שרבה בר רב חנא מדבר בנושא אשה שאינה לפי ערכו, ואף בזה מעלה עליו הכתוב כאילו חרשו לעולם וזרעו מלח.

מב כופתו - ראה מתיבתא שם הערה ל'. בדומה למחוייב מלקות בבית דין, שאמרו במכות (כב:) שכופתין את שתי ידיו על צדי עמוד הנעוץ בקרקע. רש"י (ד"ה כופתו). ולהלן כתב רש"י (ד"ה אליהו), שאין המדובר באליהו הנביא, שאם כן מי היה הכופת לפני זמנו של אליהו, אלא הכוונה למלאך שהוא סופר למעלה. ובפירוש תלמיד רש"י (ד"ה אליהו) פירש שאליהו כופתו לעתיד לבוא, ולפי זה אפשר לפרש שמדובר באליהו הנביא. וכן כתב התוספות הרא"ש (ד"ה אליהו), ופירש שלמאן דאמר פנחס זה אליהו, מובן מדוע הוא זה שנתמנה להפריע על עון זה, לפי שרגיל להפריע על עבירה כיוצא בה, וכמו במעשה זמרי. וגם למאן דאמר שפנחס אינו אליהו, מכל מקום מצאנו שאליהו היה מקנא למקום, וכמו שאמר 'קנא קנאתי לה' (מלכים א' יט ט), וממעשה זמרי למדנו שבעבירה זו שייך קינוי. [וראה עוד בביאורי רש"י]. המהרש"א (ח"א ד"ה מעלה) ביאר, שמלקות אלו הם כנגד מלקות שהיה מחוייב בהם בבית דין של מטה, שאין יכולים להלקותו מחמת הספק, אבל לפני אליהו שהוא מלאך הברית ומקנא על כל דבר ערוה גלוי דבר איסורו ולפיכך כופתו, והקדוש ברוך הוא מלקהו על שסילק שכנינו מישראל.

מג רוצעו - ראה מתיבתא שם הערה לא. רש"י (ד"ה רוצעו). ובבבלי יקר (שמות כו ד"ה אהבתי) פירש שרוצעו במרצע. ולומדים זאת מדין עבד האומר אהבתי את אשתי השפחה הפסולה ואינו רוצה לצאת לחפשי, שאף שמעיקר הדין התירה התורה לרבו למסור לו שפחה כנענית, לעומת זה נתנה התורה לעבד אפשרות להסיר מעליו גנאי זה ולצאת לחרות. אמנם כשאינו רוצה לצאת ממנה, נחשב כאילו נשא אשה פסולה זו מרצונו הטוב, וראוי ללקות באונו מאחר ולא שמע את הסובבים אותו שגינהו על דבר אשתו הפסולה ובניו הפגומים. ומכאן למדים לכל נושא אשה פסולה מרצונו שרוצעים אותו באונו.

המוחין, **בחי' שערות כנ"ל** דהיינו שעכירות המוח הזו יוצאת בשערות. **ע"כ** – על כן **אליהו ממונה ע"ז** – על זה לעונשו, **כי הוא נקרא בעל שער {מלכים ב א'}**, הפשט הוא שהיה אליהו הנביא היא מגודל בשער הראש/מ"ה (מצודות שם). ואומר רבינו שאליהו מכונה בעל שער כיון **שממונה ע"ז** – על זה **על בחי' שערות** מ"ה, **לעשות בהם דין** במי שעכירות מוחו גדלה כל כך עד שהמוחיות יצאו בשערות, ועכירות המוח הזו הפילה אותו לעבירה זו שלקח אשה שאינה הוגנת לו. **וע"כ ארז"ל (שם) אליהו כופתו והקב"ה רוצעו**. כופתו ורוצעו זה **בחי' מוחין ובחי' מותרי מוחין**.

כופתו דהיינו קושרו, זה **בחי' מוחין, בחי' תפילין, בחי' (ש"ה ז') מ"ה** **מלך אסור ברהטים**, בחי' שאנו קושרים את הקב"ה **ברהיטי מוחין, שהם בחי' תפילין כמובא** [מ"ח/מט] כי ע"י התפילין אנו כמו קושרים את הקב"ה במח שלנו וזוכים לדעת. והפוגם שכלו בתאוות ממון עד שנרשא אשה שאינה הוגנת לו פגם בדעת, ובבחי' תפילין, כי המפריד את הקב"ה מרהיטי מוחו ופגם בדעתו, עד שנכנס בו רוח שטות זו לקחת אשה שאינה הוגנת לו. לכן אליהו כדי שיחזור ויאסור את המלך לרהיטי מוחו, מענישו, וזהו כופתו כי העונש מחזיר אותו להקב"ה, וכאילו קושרו בכח אל הקב"ה ע"י העונש.

רוצעו, זה בחי' מותרי מוחין, בחי' רצועות של תפילין, שהן בחי' מותרי מוחין : דהיינו ע"י שאליהו כופתו דהיינו שמענישו ומחזירו להקב"ה, אזי אפשר להקב"ה לרצועו, דהיינו לטפל בפגם היותר קשה דהיינו העכירות הגדולה יותר שהיא מותרות המוחין שיצאו בשערות.

כנ"ל שאליהו הנביא נקרא בעל שער, כי ממונה לעונש מי שכל כך גברה עכירות מוחו הזו, עד שנפל לקחת אשה שאינה הוגנת לו. ומשמע שהעונש מתקן את הפגם עכירות המוח, דהיינו את מה שהפריד את הקב"ה מרהיטי מוחו דהיינו ממרוצת המחשבה שבמוחו, אליהו ממונה לענשו ולהחזירו בתשובה אל הקב"ה דהיינו כופתו וקושר את הקב"ה למרוצת מחשבתו, ואז הקב"ה רוצעו.

^{מד} **מלכים-ב פרק א** (ו) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ עָלָה לְקִרְאָתָנוּ וַיֹּאמֶר אֲלֵינוּ לָבוּ שׁוּבוּ אֶל הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר שָׁלַח אֶתְכֶם וּדְבַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר יְדִדְבָר הַמִּבְלִי אֵין אֱלֹהִים בִּישְׂרָאֵל אֲתָה שָׁלַח לְדָרֵשׁ בְּבַעַל זָבוּב אֱלֹהֵי עֶקְרוֹן לָכֵן הַמֶּשֶׁה אֲשֶׁר עָלִיתָ שָׁם לֹא תִרָד מִמֶּנָּה כִּי מוֹת תָּמוּתוּ: (ז) וַיְדַבֵּר אֲלֵהֶם מֶה מִשְׁפָּט הָאִישׁ אֲשֶׁר עָלָה לְקִרְאָתְכֶם וַיְדַבֵּר אֲלֵיכֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה: (ח) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִישׁ בַּעַל שָׁעַר וַאֲזוּר עוֹר אֲזוּר בְּמִתְנָיו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם הַתִּשְׁבִּי הוּא:

וכן בפיוט אליהו הנביא שנוהגים לשיר במוצ"ש 'איש נקרא בעל שער בסמני'.

^{מה} **לפי המבואר** לעיל ששערות הצדיק הם שערים להשיג דעתו נראה לומר שאליהו נקרא בעל שער דהיינו בעל הרבה שערים לחכמתו ודעתו, דהיינו שהיה מיוחד בכוחו הגדול להוריד עצמו וללמד השגות גבוהות לנמוכים דייקא, כדי ללמדם תורה. ולכן נעשה ממונה להעניש את חסרי הדעת שלא באו ללמוד דעת מהצדיק, הפגומים הגדולים ביותר עד שעכירות מוחם יצא בשערות, כי דייקא על ידו היו יכולים ליכות לחייוקן המוח, לכן עיקר הקטרוג עליהם שלא באו אליו ללמוד, בבחי' הנ"ל ורשעים על שערי צדיק ועל זה עיקר ענשם.

ואולי אפ"ל לפ"ז שזה הטעם שכל הבא לברית מתכפרים עוונותיו, שכיון שהוא בעל שער זה משפיע גם על כל הנמצא בקרבתו, שקצת יודרך, ועי"ז מתכפר לו, לבד ממה שהקב"ה הבטיח שיכפר לנמצאים בברית כדי שאליהו יוכל להמציא על ידם, אבל אולי זה בעצמו אפשרי רק מכח שקצת זוכים לזיכוך מעצם ההמצאות על יד אליהו הבעל שער כנ"ל.

^{מו} **צ"ע דלעיל** אמר שבחי' שערות אצל הצדיק הם שערי חכמה וכיון שאליהו נקרא בעל שער משמע שהיה מיוחד בעניין הזה שידע לצמצם השגותיו הגבוהות לשערים הרבה וא"כ מדוע נעשה ממונה לעשות דין ברשעים במקום להיות ממונה ללמדם חכמה ודעת שלא יחטאו. ראה לעיל שתרצנו שמענישם על שלא באו ללמוד דעת מצדיק כמוהו.

^{מז} **שיר השירים פרק ז'** (ו) ראשך עליך כפךמל ודלת ראשך בארגמן מלך אסור ברהטים:

רש"י (ו) **ראשך עליך ככרמל** – אלו תפילין שבראש שנאמר בהן (דברים כה) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך הרי היא חוזקן ומוראן כסלע הרים וכרמל הוא ראש ההרים. **ודלת ראשך** – קליעת שערות נזיריך נאה במצותה כקליעת ארגמן. **דלת ראשך** – על שם שהקליעה מודלת על גובה הראש. **מלך אסור ברהטים** – שמו של מקום קשור בתלתלים שנאמר (במדבר ו) נור אלהיו על ראשו. **רהטים** – קור"בץ בלעז כן קורין לתלתלי האזורות שקושרין בהן החגורות, **ד"א מלך אסור ברהטים הק"ב נקשר באהבה במצות ובריצות שאתם רצים לפניו:**

^{מח} * תיקון ו' דף כא: ובתיקון ו' שבסוף התיקונים דף קמז:

^{מט} **תיקון ו' דף כא:** – ובגינה קדשא בריך הוא איהו ובשכיל השכינה הקב"ה שהוא ז"ל הוא מלך אסור ברהטים ומפרש איהו אסור עמון הוא אסור וקשור עם השכינה וישראל שהם בגלות. **בתפילין דרישא, דאינון פאר דרישא** על ידי קיום מלות תפילין של ראש שהוא פאר על ראש ז"ל הנקרא תפארת, ואמר **בתפילין דרישא אינון באחר דרהיטי דמוחא** כי התפילין של ראש הם במקום שלשה חללי המוח שגנוגלות שבהם מלוכסים השלשה מוחין, **ודא איהו** וזהו שכתוב, **מלך אסור ברהטים** ע"ז"ל אסור וקשור עם השכינה בגלות, על ידי מלות תפילין של ראש שהם במקום חללי המוח. **ואיהו חבוש עמון בתפילין של יד** ועוד חבוש וקשור ז"ל עם השכינה וישראל על ידי קיום מלות תפילין של יד, דהיינו **בקשר של יד** שהוא ביסוד, ור"ל כי על ידי היסוד מקשרים את השכינה עם ז"ל, **ודא הוא דכתיב** וזהו שכתוב **פארך חבוש עליך** הכי ע"ז"ל הנקרא תפארת הוא חבוש עמך בגלות, דהיינו בשכיל השכינה שהוא קשורה עם ישראל בגלות.

תיקון ו' דף קמז: – ומש"כ מלך אסור ברהטים ומפרש כי מלך דא קדשא בריך הוא זה הקב"ה דהיינו ז"ל שהוא מלך העולם, ששמו יהו"ה שיש בו ד' אותיות, וכנגדם הם ארבע פרשיות של התפילין של יד, **דיהא אסור בארבע בתים דילה דאינון אדני** שיהיה אסור בארבעה בתים של המלכות כבוד מוחין אליה, שהם סוד ארבע אותיות שם אלני, כי הבית של תפילין של יד נחשב גם כן לארבע בתים מחמת ארבע פרשיות שבו, וזה שאמר שהם **ארבע רהיטי מוחא** ארבעה כלי המוח שהם סוד הפרשיות, ומפרש **דיהא אסור ברהטים** ע"ז"ל יהיה אסור בתים של התפילין של יד, **בגונוא דא** כעין זה **יאהדונה** כי השם אלני מספרו היכ"ל, שבו מתחיל השם הוי"ה, ועל זה נאמר **כי שמך בך המלכות הנקראת שם נכללת בז"ל, ובך שמך** ו"ח נכלל במלכות, שהוא הסוד של שילוב שני השמות האלו, **ודא איהו** וזהו **סוד אמין מן ארגמן** ג' אותיות אמין מה' אותיות של מלת ארגמן, שאמין עולה כמספר שני שמות הוי"ה ואלני, (ונשאלו ב' אותיות ב' ג' שמספרם בא"ר, לרמז שאמר היחוד מתמלאת המלכות שפע כבאר מים חיים). (הגר"י ומפרשים)

נראה לבאר כי כל חטא הוא פירוד הרהטים מהמח דהיינו סילוק החכמה, וכל עונש הוא להזכיר לו לשוב ולחזור להיות הקב"ה אסור ברהיטי מוחו. והפירוש כאן שאם היה רק עוון של עבירות המח לא היה אליהו כופתו, כי אליהו ממונה על המותרות היוצאים בשערות דייקא, אבל כשהעבירות גדולה כל כך עד שיוצאת בשערות, אזי אליהו כופתו כדי שיע"ז יוכל הקב"ה לרצעו, דהיינו לתקן פגם הרצועות דהיינו מותרי המוחין שיצאו בשערות. דהיינו לפ"ז הפירוש של רבינו הוא כפירוש הפשט במהרש"א שנענש משמים, אלא שרבנו מבאר יותר מדוע חז"ל נקטו לשון כזה של כופתו רוצעו ולמה דווקא אליהו.

נזאת התורה של חומר איסור גזילה, והתורה שבסי' ס"ח הקודם, מענין פגם הכעס שמפסיד העשירות. שני התורות אלו, יש להם חיבור ושייכות זה לזה, כמובן למשכיל. והם מחוברים יחד בתוך התורה של היכל הקודש שבסי' נ"ט, כי שם הובאו שני ענינים אלו בקיצור, בתוך המשך התורה ההיא. ע"ש היטב:נא

עד כאן ביאור חברותא לתורה סט

סוד שערות הראש והזקן

קהלת יעקב ערך שערות

שערות רומזים בנ"ה שכן השערות הן מאור נ"ה דעתיק המתלבשים באודינן דאריך ומשם בוקעים ועולים בסוד אור חוזר ויוצאין שערות על הראש וע"כ השערות הן כדמות ויין שכן נ"ה נקרא ווי העמודים וע"כ צריך לפנאה שערין מעל אודינן כי נ"ה הן דינים וע"כ אם יהי' על אונים ששם הוא נ"ה שורשם ויתגבר הדין יותר (ע"ח ש' א"א פ"ז) ע"ש :

שערות והראש והזקן מבחי' גלגולתא שהוא כתר דאריך ובו מתלבש חסד דעתיק ע"כ שערות הראש רחמים וע"כ הם רכים שערות הזקן יוצאים מדעת דאריך שהוא חכמה דאריך שבו מתלבש גבורה דעתיק ע"כ הם דין וע"כ שערין דדיקנא קשין (ע"ח ש' א"א פ"ז). וקשה דלפי זה למה שערות הראש מצוה לגלח. ושל זקן אסור איפכא מסתברא להניח אותן השערות דרחמים ולגלח שערות הזקן שהן דינים.

וי"ל דאין הכוונה שהם דינים גמורים ח"ו שהרי י"ג ת"ד הן י"ג מדות רחמים רק שהן גבורות קדושות ויכולין להתגבר ולנקום מן הרעים וע"כ הם מתגברים על הקליפות ומבערים אותם וז"ש באדרא שערין דדיקנא קשישין לאכפיא דינן לכך אסור לגלחם כי הם מצילין ובופין הדין משא"כ שערות אף שהם רחמים גמורים אעפ"כ כיון שהם שערות שהוא בחי' מותרין מוחין א"כ אדרבה כיון שאין בהם גבורה להתקומם נגד הקליפות נאחזים בהם הקליפות יותר וע"כ מצוה לגלחם

עוד נ"ל דלכך מצוה לגלחם דאף דשערות הראש היא חסד זהו רק באריך דשער ריש' כעמר נקי אבל בז"א שערותין שחורות כעורב והוא אכזרי. ובזעיר השערות הראש הן דינן ואנו רומזים לזעיר שאנחנו בנינו לו ע"כ מצוה לגלח וע"כ נזיר שסודו אריך אסור לגלח ששערות רומזים על שערות דאריך שהן חסד וע"כ נאמר אצלו קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו . כמ"ש הרב בל"ת פ' נשא וע"כ אמרו בזהר דבעתיקא תלי שער א ובז"א גליש רישא דמלכא. והטעם כמ"ש . שכאן הם רחמים וכאן הן דין וע"כ נאמר בנזיר איש כי יפליא לנדוד רומז שעולה אל בחינת אריך שנק' פלא וגם נזיר לשון נזר כתר שהוא אריך:

עץ חיים – שער יג פרק ה מ"ת – ולמטה בע"ה נבאר איך עתיק יומין מתלבשין ז"ת דיליה ברישא דא"א ונ"ה שלו מתלבשין בב' בחי' של א"א והם ב' אונים וב' עינים שבו. והנה בב' בחי' אלו אין שער גדל בהם אמנם כאשר אורם חוזר מתתא לעילא דרך האי קרומא דאוריא דא"א אשר שם מתלבש ת"ת דע"י שהוא בחי' ו' כנודע אז ההארות ההם יוצאין על הגלגלתא דא"א ונעשין נימין ועשרות כדמיון צורת ויין כי השערות יוצאין מבחי' נ"ה הנקרא ווי העמודים והבן זה ולכן מכא אלו בחי' נתהוו ב' בחי' ברישא עלאה דא"א בגלגלתא והם החוורתא והשערות זה בבחי' כתיבת אותיות עצמן וזה בבחינת הקלף והנייר הלבן הסובל הכתב עליו.

עץ חיים – שער יג פרק ו מ"ק – ודע כי כבר בארנו כי אותו קרומא דאוריא הוא סוד ת"ת (דע"י והנה ת"ת) נקרא וי"ו וכבר ידעת בתיקונים שכל נימין ושערות הם סוד וי"ן גם ידעת כי הווי"ן הם לעולם סוד נ"ה הנקרא ווי העמודים כי נ"ה הם סוד וי"ן היוצאים מת"ת ו' הגדולה. והנה בזה תבין איך י"ג נימין דשערי נפקי מקרומא דאוריא שהוא הת"ת והם נ"ה עצמן שהם רמו אל אינון עמר נקא דתליין בשיקולא וז"ס אלה המלכים לפני מלך מלך וגו' כי הלא מלך מלך לבני ישראל הוא סוד התקון כנודע שהנה ע"י שערות מתעבה האור ויש כח במלכים הנ"ל לקבלו והבן וראה כי עמר נקא הוא התיקון הד' מז' דגלגלתא הנזכר בריש ספ"ד והם סוד הנקרא בני ישראל שהם נ"ה וזהו לפני מלך א' מלך ב' לבני ג' ישראל ד' כי כשבא תיקון ד' שהוא בני ישראל שהם השערות היה כח לקבל האור ע"י השערות וסוד וי"ן אלו בארנו באד"ר ד' קב"ח תאנא בגלגלתא דרישא תלייא אף אלפין רבוב רבבן ע"ש:

גם בזה תבין טעם למה השערות יוצאין ממטה למעלה והוא לפי שהם יוצאין מן הנצח וההוד הנז' אשר בתוך רישא דא"א ויוצאין ועולין ממטה למעלה אל הגלגלתא ושם מתגלגל וצומחין.

¹ מוהר"ת בתקפא

² בדפוס נמצא תורה ע' בצילום 113 סוד ד'

